

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

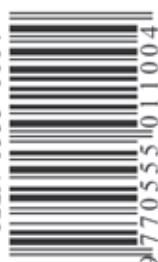
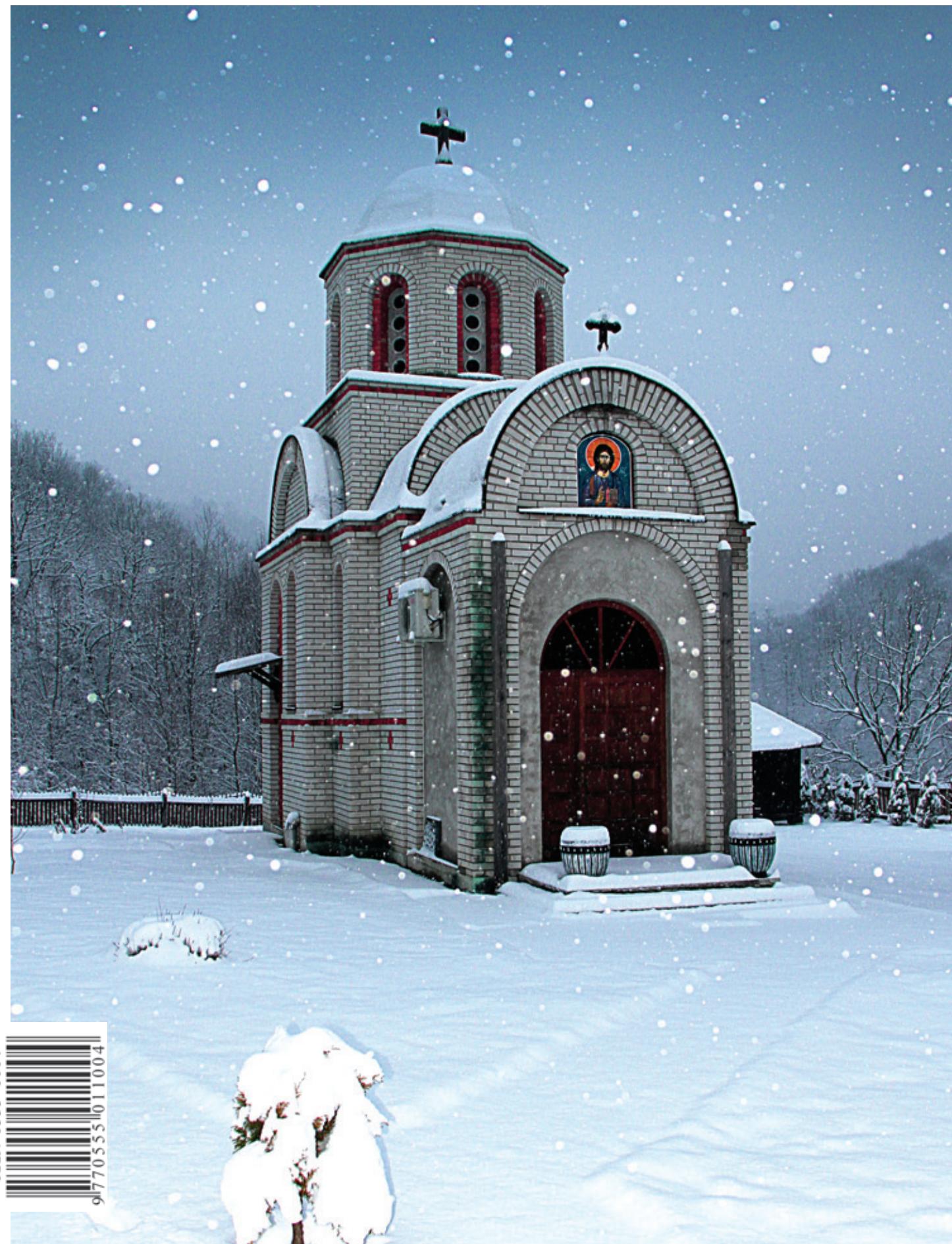
www.pravoslavlje.rs

Излази 1. и 15. у месецу

Број 1078 Цена 90 динара 2,5 КМ 15. фебруар 2012.

Број 1078

ISSN 0555-0114

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 31. јануара 2012. године у Српској Патријаршији у Београду г. Ставроса Димаса, министра иностраних послова Грчке у чијој пратњи су били: г. Димостенис Стоидис, амбасадор Грчке у Београду, г. Харалампос Димитриоу, директор Дирекције за суседне земље, гђа Марија Луиза Маринаки, заменик директора Дирекције за суседне земље, г. Христос Панагопулос, шеф кабинета и г. Григориос Делавекурас, портпарол Министарства.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 3. фебруара групу младих научника-иноватора „Енергија јагоде“ (Strawberry energy) који се баве истраживањем и развојем обновљивих извора енергије (соларна енергија, ветрови, термалне воде...).

Сарадњу са „Јагодицама“ православни дечији часопис „Светосавско звонце“ је започео летос у дечјем парку „Радост“ када је организована радионица за децу о обновљивим изворима енергије. Приликом посете они су Патријарха Српског упознали са својим иновацијама које користе тзв. чисте технологије и путем којих промовишу очување природе и еколошког система – Божије творевине, који су неопходни за опстанак животног окружења човечанства. Такође су појаснили и важност ових технологија за производњу енергије која ће имати све већи значај у будућности човечанства.

Патријарх Иринеј је благословио њихов рад и дела која ће предузимати у будућем научном раду и усавршавању, као и развитак сарадње са часописом „Светосавско звонце“ у едукацији најмлађих о очувању природе и коришћењу обновљивих извора енергије. На крају пријема Патријарх Иринеј је младим научницима даровао слику „Ми смо њихови потомци“, пожелевши им да се угледају на своје славне претке, светитеље, научнике и проналазаче.

Извор: www.zvonce.spc.rs

У цркви Свете Тројице

У недељу 29. јануара 2012. године, поводом треће годишњице инtronизације Патријарха Московског и све Русије Г. Кирила на патријарашки престо, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј је служио Свету Архијерејску Литургију и благодарствени молебан уз саслужење клирика Архиепископије београдско-карловачке и старешине подворја Руске Православне Цркве у Београду, протојереја Виталија Тарасјева. Светој Литургији су присуствовали амбасадор Русије у Београду Његова Екселенција А. В. Конузин, шеф правног сектора Министарства вера и дијаспоре, гђа Душанка Шекара, саветник првог потпредседника Владе РС г. Драгутин Матановић и сарадник компаније „НИС – Гаспромњефт“ Михаил Акопов. Пре почетка Литургије Његова Светост Патријарх Иринеј освештао је икону Воздвижења Часног Крста Господњег – дело кнеза Михаила Путјатина, коју су рестаурирали сарадници иконописне радионице подворја „Преподобни Андреј Рубљов“.

На крају Богослужења протојереј Виталиј Тарасјев се топло захвалио Његовој Светости Патријарху Иринеју за „приношење бескрвне жртве у храму подворја за здравље и спасење Његове Светости Патријарха Московског и све Русије Кирила и сверуске његове пастве“.

Старешина подворја је поклонио Патријарху Српском престони дрвени крст, ручне израде, пожелевши Предстојатељу Српске Цркве молитвеним заступништвом преподобног Симеона Мироточивог, Светитеља Саве и великомученика Лазара Косовског, успеха у вођењу српске пастве. Након говора старешине подворја господину Михајлу Акопову је била уручена захвалница за прилог дат за рестаурацију иконе „Воздвижења Часног Крста Господњег“.

Његова Светост Патријарх се, у беседи, захвалио на лепим и топлим речима и истакао да му је било изузетно драго да служи Литургију у руском Храму Свете Тројице. Патријарх је

подсетио присутне на историјске и духовне везе између Србије и Русије. На крају Литургије током свечаног ручка, који је уприличен у част Његове Светости Патријарха Московског и све Русије Г. Кирила, протојереј Виталије Тарасјев се захвалио свим гостима и пожелео братском српском народу заступништвом Светитеља Саве Српског, духовне снаге и успеха у свим богоугодним делима.

Први том Српске енциклопедије

Патријарх Српски је присуствовао 31. јануара у Свечаној сали Српске академије наука и уметности представљању Српске енциклопедије (Том I, књ. 1 и књ. 2) у заједничком издању Матице српске, САНУ и Завода за уџбенике.

После поздравних речи академика Николе Хајдина, председника САНУ, и академика Чедомира Попова, председника Матице српске, о овом великом издавачком подухвату говорили су академик Ђорђе Злоковић, проф. др Дарко Танасковић и проф. др Драган Станић.

Српска енциклопедија описује историјску и културну баштину Срба, природне одлике простора на којима српски народ живи, као и специфичности географског положаја, геолошког састава и грађе земљишта, рељеф, хидрографске особине, климу, биљни и животињски свет.

Она показује колико су природна својства утицала на привредни и демографски развој, на егзистенцију, психосоцијалне и друге особине становништва. То се пре свега односи на простор Србије као матичне државе, али и на све друге просторе на којима су Срби живели и данас живе.

Енциклопедија обрађује економски развој и савремени положај српског народа као битне чиниоце кретања, особености и стваралачког доприноса у појединим раздобљима друштвеног развитка.

Рад на Српској енциклопедији почeo је 2005. доношењем закона у Скупштини Србије којим је дефинисан подухват који се спроводи уз помоћ Министарства просвете и науке Србије. Издавач Српске енциклопедије је Завод за уџбенике.

Прва посета Миријеву

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј служио је 5. јануара 2012. године Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог Пантелејмона у београдском насељу Миријево, уз саслужење архијерејског намесникаprotoјереја-ставрофора Драгомира Убипариповића, старешине храма protoјереја Миленка Карана, и три ћакона Архиепископије београдско-карловачке. Веома ниска температура није спречила многообројни верни народ да дочека Патријарха Српског и испуни овај свети храм.

Његова Светост је у својој надахнутој беседи истакао значај изградње храма за овај део српске престонице и истовремено похвалио заједничке напоре благочестивог народа, свештенства и управе храма усмерене ка завршетку радова у цркви.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1078

2
Активности Патријарха

5
Садржај

6
Разговор са Епископом
стобијским Г. Давидом
Архиепископ Јован
шести пут у затвору
Славица Лазић

8
О књизи Павла Флоренског
„Столп и утврђеније Истине“
Ейског Атанасије Јевтић

12
Орден Светог Саве уручен
амбасадору Руске Федерације

13
Прва црквена народна
кухиња у Београду

14
Библија и Литургија
Прошојерј-славрофор гр В. Вукашиновић

16
Разговор са проф. Илијом Марићем
Од философије до књижевности
Блатоје Пантелић

19
Још један бисер у ниски
Биљана Цинцар Костић

20
Ако будемо делили,
добићемо стоструко
Из беседа Патријарха московске Кирила

22
Разговор са др Петром Јевремовићем
Терор вршићака –
крик за љубављу
Славица Лазић

25
Сећање за живот који долази
Снежана Круниковић

26
Крсна смрт Господња
гр Предраг Драјушиновић

28
Вера као храброст за живот
Јован Блатојевић

30
Изложба Свети цар Константин
и царица Јелена у Лондону
Драјан Тагић

32
QUO VADIS EUROPA?
гр Давор Цаплић

34
Праведни Ђиуне (Сергеј)
Сугихара
Бојан Теодосијевић

36
Сведочанства која
подсећају и опомињу
Радован Пилиповић

38
Пораз са звуком победе
Живорад Јанковић

40
Вести из прошлости

40
Свет књиге

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

47
Огласи

На насловној страни:
Манастир Саринац
Фотографија: Ђакон Драјан С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Круниковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и
август двојрој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полуодишица 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска:
90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 50-25-116
Маркетинг: +381 64 85-88-486
Предплата: +381 11 50-25-103, 30-25-115
Факс: +381 11 5282 588
e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
preplata@spcrs.rs – предплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови и прилоги
објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs

Графичка припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А.Д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

ЦИП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ

Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Епископ стобијски Давид

Разговор са Његовим Преосвештенством Владиком стобијским и Мјестобљуститељем струмичким Г. Давидом

Архиепископ Јован шести пут у затвору

Разговарала Славица Лазић

Република Македонија чека, и ако Бог да дочекаће, неког свог новог Константина, који ће се *Едиктот* побринути о поштовању верских слобода

Његово Блаженство Архиепископ охридски и Митрополит скопски Г. Јован, несразмерно висини пресуде је, од 16. јануара 2012. године, преображен на најстрожији затворски режим у затвору Идризово у Македонији. То значи да нема никакву могућност комуникације са било ким, нити изласка на викенд, што иначе могу други осуђеници. Као што се дешавало и приликом ранијих утамничења, најстрожи третман онемогућава и да му се однесе Свето Причешће. Једнословно речено, то значи потпуну изолацију.

Архиепископ охридски и Митрополит скопски Г. Јован ухапшен је и утамничен 12. децембра 2011. г. приликом уласка из Грчке у Републику Македонију. О читавом догађају у српској јавности се мало зна. Можете ли нас упознати са околностима?

– Македонска полиција је тог дана на граници прво одузела пасош Архиепископу охридском Г. Јовану, а затим су га одмах и спровели у затвор Идризово. Сматрамо да треба да се осврнемо управо на следеће суштинске околности. У разговорима, дакле, са људима који се активно баве поштовањем верских слобода, истиче се да је са правног аспекта симptomатично када неко бива утамничен више од два пута, због оптужбе као

што су оне против Архиепископа. А, у случају Архиепископа Јована битно је да се зна да ово није ни први, ни други, већ шести пут како је он утамничен! Сасвим је јасно да је, у суштини, реч о државном прогону на верској основи. Република Македонија чека, и ако Бог да дочекаће, неког свог новог Константина, који ће се *Едиктот* побринути о поштовању верских слобода свих грађана, без разлике услед њихове националне или верске припадности. То би, свакако, говорило о цивилизацијским достигнућима неке будуће политици, али Црква постоји независно од позитивних или негативних норми једне државе.

Које оптужбе се стављају на терет Архиепископа Јована, какав судски процес је у току?

– Прва и једина „оптужба“ јесте то што је Архиепископ охридски Г. Јован решио проблем раскола у Републици Македонији. Из те „оптужбе“ проистичу сви политички монтирани судски процеси против њега. То решење проблема раскола се, на жалост, не уклапа у посткомунистичку, идеолошку матрицу македонске политике, која уместо да изнази конструктивна решења за добробит свих, ствара горуће проблеме. Неће бити сувишно да се нагласи да према свим међународним извештајима, македонско корумпирено судство апсолутно јесте највећи проблем нашег друштва и, уједно, услов за интегрисање државе у савремене цивилизацијске токове. Сада, управо од тог пословичног судства зависи какав ће бити и како ће се одви-

јати процес против Архиепископа Јована. Треба поменути и да исто то судство упорно одбија захтев за регистрацију Православне охридске Архиепископије. За мото једне своје књиге, писац Светислав Басара написао је следеће: „опчињеност великим празном причом, изазива колективни губитак идентитета“. Опчињеност празном причом раскола, на жалост многих, довела је расколничке клирике у Републици Македонији до губитка православног хришћанског идентитета. У Цркви се идентитет добија од Христа, а у расколу од погубног етнофилетизма и политичких граница и ограничења.

До када ће Архиепископ бити у затвору, да ли сте Ви, или породица, успели да га посетите и имате ли примедбе на услове у којима се Архиепископ налази?

– Када је прошири пут Архиепископ Јован био у затвору, написао је књигу *Слобода у затвору*. На промоцији те књиге, на Београдском Сајму, ми смо сведочили да је Архиепископ своју слободу поклонио Христу Господу и да је тако постао, ником другом заробљеник, него једино – заробљеник Љубави. Сасвим је јасно да човек може да буде слободан и у затвору, а да буде утамничен, управо као што је утамничена македонска државно-расколничка политика у односу на Цркву, када слободу схвата једино као ослобођење од другога, што представља најгрубљи облик самољубља, а не схвата је као слободу у саборности. Архиепископ охридски Г. Јован је, да-

кле, слободна и саборна личност у затвору у коме су, према признањима и саме државе, услови испод сваког основног људског достојанства. Имајући у виду све горе речено, разуме се да нико од нас не може да га посети јер је за то потребан дозвола од стране Управе за санкције, а то је процес по ходницима на коме би могао да позавиди и сам Франц Кафка.

Да ли је хапшење изазвало међународне реакције, има ли политичких притисака на вођење процеса?

Хапшење, и то не само ово, и не само сада, свакако да је изазвало реакције. У задњих десет година, предстојатељи из свих православних јурисдикција, писали су македонским политичарима, а и у свим међународним извештајима о непоштовању верских слободи у Р. Македонији, увек се указује на прогон Архиепископа Јована и Православне охридске Архиепископије.

Поред Светог Синода Српске Православне Цркве, реаговао је Сабор свих канонских епископа Америке, затим митрополити из Грчке... Реакције ће тек уследити! Чека се одлука суда, који у недоглед одувлачи процес, држећи Архиепископа, ево, већ три месеца у затвору. Суд је пресудио Архиепископу Јовану у његовом одсуству, и замислите, управо та процедура је сада у току, суд треба да одлучи да ли ће му дати оно што, у грађанској друштву, следује сваком човеку, дакле да ли ће Архиепископу дати основно право да се он брани у присуству и са слободе!

Да ли је српски државни врх упутио протест поводом хапшења?

– У више наврата наглашавамо да као људи који нису политичари, ми никада и не тражимо политичку подршку. За нас је најважније од свега то што знамо да нас Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј и саборски архијереји увек имају у њиховим светим молитвама.

Дневне политике се мењају, а васељенском православљу кроз дугу историју Цркве позната је небеска политика древне Пећке Патријаршије и њених предстојатеља и епископа који, према савременом изразу професора Георгија Марцелоса, остварујући се тајанствено као Црква у оквирима помесне јурисдикције, никада нису одвајали бригу за своју помесну Цркву, од бриге за Цркву свуда по васељени. Свјатејши Патријарх Српски и Сабор архијереја не штедећи себе, са саможртвеном љубављу,

увек брину о јединству и саборности Цркве. Управо ту љубав, ту саборност, верни народ Охридске Архиепископије живи литургијски, и онда све постаје лако, сви прогони јесу благослов Божији за напредак Цркве, постојање се не дели више на свето и профано, него само на Цркву и на потенцијалну Цркву. Поменути начин постојања не искључује жељу, уколико је имају, представницима држава да реагују када се некоме наноси неправда.

Како на цео догађај реагује јавно мњење у Македонији?

– У Републици Македонији постоје добри људи, заиста добар народ, и та доброта веома често не кореспондира са званичном државном политиком према Цркви. Према свим извештајима *Фридом Хаус-а* о слободи изражавања, годинама уназад Р. Македонија не спада у целосно слободне земље. У истим тим извештајима новинари се називају „политички назначеници“. То је разлог због чега у нашој земљи једноставно не постоји размена мишљења, тотално је одсутна јавна дебата, не само по питању Цркве, него и по осталим питањима.

Архиепископ Јован је пребачен из пријемног у најстрожи режим затвора Идризово. Шта то практично значи? По чијем захтеву, и када је то урађено, и да ли је Архиепископ Јован у прилици да комуницира са јерархијом СПЦ?

– Архиепископ Јован, несразмерно са висином пресуде, налази се под најстрожијим затворским третманом. То значи да нема никакву могућност да комуницира са било ким. То још значи да нема никакву могућност да изађе на викенд као што излазе остали осуђеници. Као што је било и раније када је био утамничен, најстрожији третман значи да не постоји могућност да му се однесе Свето Причешће, једноставно, то значи целосну изолацију.

Нама није познато ко је донео ту одлуку, само нам је познато да је уследила од кад су неки расколнички епископи јавно, у медијима, иступили са веома оштром изјавама, тражећи да суд донесе одлуку да Архиепископ Јован по сваку цену остане у затвору. Не треба да заборавимо да држава суди Архиепископу на захтев расколничког синода. Речимо, када би расколнички синод повукao оптужбу, држава не би могла да настави суђење.

Његово Блаженство Архиепископ охридски Г.Јован

Шта Ви поручујете прогоњеним верницима и свештенству током ваших обраћања?

– Искуство свакодневног живота јесте да човек не може да обожи своје постојање, своју личност, уколико око њега не постоје људи који га стално раздражују својим увредама, клеветањем. Ако немамо такве људе, једноставно не можемо да постанемо зрели људи, не можемо достићи благобиће у животу. Ко нема такве људе око себе, тај не може да живи живот у пуноћи, те таквом човеку сметају и најмање ситнице. Зато свако одабре којим ће људима припадати. У Цркви негујемо љубав и захвалност према онима који нам помажу да страдамо за Христа. Томе нас је научио Свети Николај Охридски и Жички, који у својој преплелој поезији каже: „Благослови непријатељ моје, Господе. И ја их благосиљам и не кунем. Непријатељи су ме више гурнули Теби у наручје, него пријатељи...“ Како су лепи и пунозначни ови стихови! Савремени човек, због окрутне свакодневице, понекад заборавља зашто живи и одрођује се од песничког језика усађеног у њему. Поезија бива прогоњена. Али ипак, свака икона живота говори дубоким језиком поезије. Први Песник, Поет, Саздатељ, Христос враћа нам поезију, тј. стваралачки начин живота из изгнанства и омогућује нам да сазнамо да нас достојне Хришћанства не чине виђења, већ спремност страдања за Њега, за Христа. То нам и помаже да стекнемо не нешто што немамо већ да откријемо оно што носимо у себи, дакле да отворимо очи и да видимо да нам личноси Христос даје Себе самог буквально у сваком тренутку нашег живота и да живот у Цркви постаје неговање бесмртности. ■

Путеви и странпутице савременог богословља

О књизи Павла Флоренског „Столп и утврђеније Истине“

— први део —

Епископ Атанасије Јевтић

У свом *Столпу* Флоренски Свету Тројицу назива „Триипостасно Јединство“, и такође „Тријединство“, а такав израз не постоји код Светих Отаца. Ако би се превео на грчки, овај термин би указивао на нешто што није откривењска, библијскоцрквена Света Тројица.

Оцу Павлу Флоренском (рођ. 1882. г.; † убијен од большевика 8. децембра 1937. г. у Соловејском логору), великим руском мислиоцу, философу, научнику, теологу, плодном писцу бројних философских, богословских, уметничких и научних дела, до сада је писано много, не мање и о његовој познатој књизи „Стуб и тврђава Истине“.¹

Један од најзаслужнијих за посмртно објављивање непознатих и неизданих дела Флоренскога, игуман Андроник Трубачев, унук од сестре о.

1 „Столп и Утврђение Истине. Опыт православной феодициен въ двенадцати письмахъ“, изд. „Путь“, Москва 1914, сс. 814 (офсет преизд. „Правда“, Москва 1990. Додато /новим слогом/: стр. 817–826: Приложение: Вступительное слово пред защитой на степен магистра књиги „О Духовной Истине“, Москва 1912, скановано 19. мая 1914. г.; стр. 827–837: Игум. Андроник (Трубачев). Из истории книги СИУИ. – За остала дела ПФ користимо издање: Священик П. Ф., Сочинения в четырех томах, Изд. „Мысль“, Москва 1994–1998. Такође: Детям моим. Воспоминания прошлых дней, Москва 1992. – Појединачна издања која је приређивао А. Трубачев, као и радове му о П. Ф. – Недавно је у Русији изашла општрука књига (824 странице) са око 40 текстова о ПФ, од којих су неки посвећени самој књизи *Столп: Флоренский: pro et contra. Личность и творчество Павла Флоренского в оценке русских мыслителей и исследователей. Антология*. Изд. второе, исправленное и дополненное, Русский Христианский Гуманитарний Институт, Санкт-Петербург, 2001². – Види и С. С. Хоружий, *Мироусерцание Флоренского*, Томск, 1999. – Српски превод: *Изабрана дела П. Флоренског у 6 томова*, Логос, Ант / Зентер, Бгд. 2001–2008. Такође низ појединачних превода углавном каснијих радова П. Флоренског.

Павла, пише: „Излазак књиге *Столп*а изазвао је опширу полемику, која није престала до данас“. Говорећи о неколико редакција ове књиге,² исти Трубачев наводи речи самог Флоренског (посвета на књизи П. А. Алферову 9.2.1914): „Књига је слика живота у оном моменту када сам у себи решио да пређем у (Духовну) Академију, тј. израз је мојег унутрашњег стања на 4. години Универзитета“ (=1904. г.). Књига је, дакле, почела настајати у 22. години младога Флоренског. За дивљење је ерудиција коју је већ тада пројављивао, и коју је употребљавао све до објављивања коначне верзије *Столп*а 1914. године. Није познато да ли је у књизи касније било шта мењао или дорађивао. Иако о волуминозном *Столп*у има много шта позитивног да се каже, ми ћemo то оставити за један опширнији текст. Овде ћemo укратко указати не извесне битно нетачне ставове изнете у њој, нарочито из области Тројичног богословља.

У свом *Столпу* Флоренски Свету Тројицу назива „Триипостасно Једин-

2 Ради се углавном о ужем и ширем са- држају књиге, тј. о броју Писама/Поглавља у њој. Године 1908. изашла је први пут као дипломски рад (*кандидатское сочинение*) његов, на завршетку МДАкадемије, под називом „О религиозној истини“, и садржи Увод, Писма 1–10 и Поговор. Године 1912. поднео Савету МДА другу редакцију, под називом „О духовној истини“, као магистарски рад, штампао га 1913. у 2 дела, али без глава: Софија, Дружба, Ревност и Геена, са Уводом, поглавља 1–7, и Примедбе. Одбранио га 19. 5. 1914. Потом сам штампао 1914. г. као своју задњу, данашњу редакцију.

ство“, и такође „Тријединство“, који израз не постоји код Светих Отаца. Ако би се превео на грчки, указивао би на нешто што није откривењска, библијскоцрквена Света Тројица.

О Тројици се у *Столпу* говори у Писму 2: *Сумња*, и Писму 3: *Триједи-нство*.³ У 2. Писму, тек при kraју, писац спомиње Св. Тројицу, али на један философско-дијалектички (хегеловски?) начин. Претходно он тврди: „Истина је интуиција-дискурсија... Истина је – кретање непокретно и крећућа се непокретност. Она је – јединство супртнога. Она је – *coincidentia oppositorum*“ (стр. 43). Доказујући затим „основно откриће“ архимандрита Серапиона Машкина (њему драге, али нимало јасне личности,

3 Преводиоци *Столп*а на српски (Љ. Јоксимовић и Н. Ковачевић, Београд / Логос, Ант/, 2008, 1–2), дају овај израз као „Троједињство“ (ми га остављамо као Тријединство), што такође не доприноси јасности. Ако се пренесе на грчки значило би неко „троструко јединство“, неумесно за надумну тајну Свете Тројице. Истина, ПФ на једном mestу (*Столп*, стр. 60) каже за „Тријединство“: „три нераздељивых единства Божественной Сущности“ (=три нераздељна јединства // Божанске Суштине), али то је погрешан навод из студије његовог професора В. Несмјелова: „Догматическая система Св. Григория Ниссакаго“ (Казан 1887, код ПФ: 1889!), стр. 168, где стоји: „при нераздељном единстве Божественной сущности“. Ако је „три“ погрешно прочитано као „три“, зашто је онда „нераздељно јединство“ претворено у множину: „нераздељна јединства“!? Нажалост, грешке у цитирању у *Столп*у нису ретке (у исправкама на kraју, стр. 812–813, па и у додатним А. Трубачева, стр. 838–839, мало их је).

под чијим је утицајем био): „виши облик закона истости“ (тождства=идентичности), Флоренски критикује „мртви и формални само-идентитет „A=A“, као само-утврђење, које искључује свако не-А, и уместо тога он истиче „реални само-идентитет А, као вечно одричућег се себе и у своме само-одрицању вечно стичуће/г/себе“ (стр. 47–48). Затим, кроз философску дијалектику (беспредметну у православној теологији), тврди: Субјект је А и не-А, тј. В; али је и Б истовремено и не-Б, а опет Б као не-Б је В, и у томе не-В налази себе као А! Тако се добија „у сваком субјекту А, Б, В – тројични однос“ (стр. 48). Ову своју дијалектику „тројичног односа“ Флоренски надаље развија, наизглед мало јасније, овако:

„Само-доказивост и само-заснованост Субјекта Истине Ја јесте однос ка Он кроз Ти. Преко Ти субјективно Ја постаје објективно Он, и у последњем има своју потврду, своју предметност као Ја. Он је испољено Ја. Истина созерцава Себе кроз Себе у Себи. И сваки момент тог апсолутног акта, сам он јесте Истина. Истина је созерцавање Себе кроз Другог у Трећем: Отац, Син, Дух. Такво је метафизичко одређење (*опредѣленie*=дефиниција) „суштине – οὐσία“, само-доказивост Субјекта, која је, како се види, супстанцијални однос. Субјекат Истине јесте *однос Тројице*, али – однос који је супстанција, однос-супстанција. Субјекат Истине јесте Однос Тројице. А будући да конкретан однос уопште јесте систем аката живото-делатности, у датом случају – бесконачни систем аката, синтезизованих у јединици, или још, бесконачни јединични акти, онда можемо да тврдио да оуσία Истине јесте Бесконачни акти Тројице у Јединству“ (стр. 49). И наставља ПФ питањем: „шта је свако од „Тројице“ у односу према бесконачном акту-супстанцији? Реално је не то што је сав Субјект, и опет – реално је то исто што и сав Субјект... Према томе, Истина је једна суштина о ћарти и њосласи (единая сущность о⁴ трехъ чистасяхъ). Не три суштине, већ једна; не једна ипостас, већ три. Ипак, при свему томе, и љослас и суштина су једно исто. Изражавајући се унеколико нетачно,

⁴ Остављамо ово „о“ у оригиналу (српски превод је: у), јер је овде то о као у словенском, нпр.: „w Христје Исусје“ = у Христу Исусу“.

рећи ћу: „Ипостас је – апсолутна личност“. Али, питање је: „А у чему је личност, ако не у суштини?“ И још: „Зар се даје суштина иначе осим у личности?“ – Да, па ипак: све претходно установљује да није једна ипостас, него ћари, мада је суштина – конкретно једна. И зато је нумерички, бројем – један Субјект, а не ћари“ (стр. 49).

Иза овога следи цитат, намерно селективан, текста Аве Таласија (који ћемо навести касније). И затим писац, закључујући да „ван Три нема ни једне Ипостаси, јер нема Субјекта Истине“, ипак пита: да ли је могуће више од три? И одговара: „Да, може бити и више од три – кроз примање нових ипостаси у недра Тројичног живота. Али, те нове ипостаси већ нису чланови/удови/ на којима се држи Субјект Истине“ (стр. 50). Флоренски овде, изгледа, оставља извесно „резервно“ место за његову „Софију“, али се на томе нећемо сада задржавати. Оно што сматрамо овде нужним рећи за наше читаоце то је: сва ова дијалектика, „философско-логицистичка“ (Хоржиј) егзибиција ауторова очигледно да нема везе са Откривењем Свете Тројице у свету и Цркви, нити, дакле, са богонадахнутом Црквеном Тријадологијом Светих Апостола и Отаца, па, дакле, ни са учењем о Светој Тројици Светог Јустина Новог. Заиста, није без разлога ову књигу о Флоровски називао „томљеније духа“ (=мука духу – Проп. 1,17).

Пре но што пређемо на разматрање 3. Писма: *Тријединство*, додајмо да при kraju претходног 2. Писма Флоренски тврди: „У апсолутном јединству Тројице нема „поретка“, нема последовательности (=сукцесивности). У трима ипостасима свака је – непосредно упоредо са сваком, и однос двеју само може бити опосредован трећем. Међу њима апсолутно је немисливо првенство“ (стр. 50). Ако аутор под овим подразумева искључење субординације Лицâ у Светој Тројици, онда је то тачно. Али, он овим и оваквим ставом уствари искључује сваку реч о *Монархији* Оца у Светој Тројици, истини тако битној у

СТОЛПЬ И УТВЕРЖДЕНИЕ ИСТИНЫ.

FINIS AMORES, UT DUO UNUM FIANT.
ПРЕДАЊЕ ЛЮБИЈИ – ДА ДВОЈЕ ЕДИНО БУДУТЬ.

Православној Црквеној Тријадологији, на што ћемо се још вратити.

Писмо 3: *Тријединство*, почиње овако: „Тројица једносуштна и не-раздељива, јединица триипостасна и саприсносуштна – ево јединствене шеме која обећава да разреши ‘εποχή (=скептицизам), ако је уопште могуће задовољити питање скепсе. Само ту (шему) не би растопио пиронизам ако би је сусрео оствареном у *oīišū* (=искуству). Ако уопште може бити Истине, онда ево – пута ка њој, притом, јединственог... Истина је несумњиво то што смо рекли о њој; но да ли она уопште постоји – ми то не знамо. То питање стоји на реду. Но пре но што кренемо напред у испитивању нашег садашњег питања, да појаснимо идеју Триипостасног Бога, – о којем смо говорили досад у философским терминима, – језиком богословља“ (стр. 51). Колико је, пак, то био „језик богословља“ – видели смо, и видећемо даље.

И сада ПФ прелази на оно што нас овде посебно интересује. Наиме, он излаже „идеју једно-суштиности“, која је изражена термином ὅμοούσιος, око кога су, додаје, бивали сви тријатарни спорови (стр. 51). И да избегне велики труд око прегледа свих спорова и збивања у историји Цркве, првенствено у 4. веку, он се позива на „Историју докматских спорова“ А. А. Спаскога, иначе његовог профе-

Павле А. Флоренски (1882–1937)

сора на МДАкадемији.⁵ Да не бисмо преписивали свих 6 и по страница (стр. 52–58) *Столиц*, навешћемо оно главно. А то је: Флоренски тврди да „донаикејска црквена писменост није знала (=није признавала) разлику међу речима οὐσία и ὑπόστασις, јер и незнабожачка литература и философско словоупотребљеније безусловно су изједначавали усса и ипостасис“, па је „тако било и у 4. веку и још чак у 5 веку после Христа“! За доказ наводи Први Васељенски Сабор, тј. његов Симбол, затим Св. Атанасија Великог, и Блаженог Јеронима. Флоренски притом тврди да је било „атанасијевско установљење ουσίος“, малтене као да га је он увео у Симбол вере, иако је Атанасије на Никејском Сабору био само ђакон, и није

⁵ ПФ цитира 1. издање те студије Спаског: Сергиев Посад 1906, ми имамо пред собом 2. издање, Серг. Посад 1914 (које је по свему судећи неизмењено, само је нови крупнији слог, има 650 страна; преиздано photo-офсетом 1970, Gregg IPLW, Енглеска). Као литературу уз ту тему ПФ наводи још 9 радова (6 руских, 2 француска и 1 немачки), од којих 4 руске књиге су нам познате. Нажалост, односно коришћења велике и озбиљне студије А. Спаскога, констатујемо њено само селективно, врло једнострано коришћење, тако да остаје сумња да ли је ПФ прочитао целу врло добру књигу Спаскога (пре ће бити да је намерно узимао само оно што подржава његову концепцију, тако да је у праву Г. Флоровски кад пише: „Историју Флоренски не осећа, он не живи у историји, у њега нема историјске перспективе... Иако много говори о црквености и саборности, управо је саборности најмање у његовој књизи – Пути руского богословия, Париж 1937, 494; одломак Флоровског о *Столиц* унет је у поменуту антологију „Флоренски: pro et contra“).

учествовао у раду Сабора (осим можда у дискусијама ван седница). Зна се, међутим, да је уношење израза *омоусиос* у Симбол на крају предложио цар Константин, и то је од Отаца прихваћено, али, наравно, унутар једног ширег, благодатно-животног схватања у библијско-богословском контексту вере и богословља Цркве, који контекст у Симболу, новину израза, коју наглашава Флоренски, објашњава тако да исповедање о Сину: да је „*омоусиос / Оцу*“, долази после речи: „Сина Божијег, Единородног, од Оца рођеног пре свих векова, Светлост од Светlostи, Бога Истинитог од Бога Истинитог, Рођеног не створеног“.

Зашто? Зато што – а ПФ то не зна, или свесно превиђа – израз *ομούσιος* је био црквено осуђен на Сабору у Антиохији 368. г. као јеретички израз Павла Самосатског, којим је овај порицао реално постојање Сина Божијег као посебне Личности-Ипостаси. Овај учени а лукави јеретик монархијанista тврдио је приближно овако: Једно Божанство (јер не постоји *Тројица*) је као облак, из кога настају киша и снег, и то двоје су онда међусобно „једносуштни“, па су тако Отац и Син само две силе /динамичке пројаве/ Једног истог Божанства. Тезу о тако некој „једносущности“ Сина Оцу заступаје и после Никејског Сабора ватрени „никејац“ Маркел Анкирски, и зато је од Источних Епископа био свргнут већ 336. г., и никада више није на Истоку био власпостављен и поред залагања Св. Атанасија, Рима и скоро свих Епископа Запада, па и неких малобројних са Истока, јер је Маркел израз *омоусиос* схватао тако како га никако није могла прихватити огромна већина Источних Епископа, чиме је овај „никејац“ штетио и самој Никеји и лично Св. Атанасију (који га, истина, није искључио, само га је после Сардичког Сабора 343. г. избегавао). А та већина није била „аријанци и полуаријанци“, како тврди Флоренски и, нажалост, неки оновремени и доскора безмalo већина западних историчара Цркве. Наиме, Маркел је тврдио: Син је „изишао из суштине Оца као Логос Очев, зато је *једносуштан Оцу*, и када обави дело спасења у свету, вратиће се у ту исту суштину Оца као Логос, и Његово царство ће тада престати! (Ево зашто су Оци 2. Васељенског Сабора у Цариграду додали у Симбол Вере: „И Његовом Царству неће бити краја“, што није било у Никејском Симболу).

Оци Никејски су, уз прихваћени („рехабилитовани“) израз „једносуштни“, додали да је Син „једносуштан *Оцу*“, што Флоренски и не помиње, или намерно превиђа (њему је само важно уопштено „једносушћиј“!), као што превиђа и чињеницу да исти израз *једносуштни* није поновљен и за Светога Духа на 2. Васељенском Сабору 381. г., у 9. члану Симбола, допуњеном на овом Сабору (и зато га до данас имамо и зовемо *Никејско-Цариградски Симбол Вере*, у коме је такође изостављен и никејски израз „/рођеног од Оца/, то јест *из суштине Оца*“). Иако је председавајући на Другом Васељенском Сабору у Цариграду 381. г. Григорије Богослов био за то да се и за Св. Духа каже да је *једносуштан*, Оци Сабора то нису прихватили, не зато што Св. Духа нису сматрали за *једносуштни* Оцу и Сину, него што им је доста било перипетија у претходним деценијама око тог нимало безопасног израза *ομούσιος*, ако се узме изоловано (како га узима ПФ). Зато је и Св. Василије у свом капиталном делу „*О Духу Светом*“ избегавао тај израз, и уместо њега унео доксолошки-литургијски израз за Св. Духа: *ομότιμος = иσποчастан, равнослављен, једнославан*. Зато је на Другом Сабору 381. г. речено: Дух Свети је „Господ, Животворац, Који од Оца исходи“, и „заједно се – као Бог – саслави и сапоштује (συνδοξαζόμενον καὶ συμπροκυνούμενον) са Оцем и Сином“, и то је (ова три σύν=са), сасвим доволно да посведочује Његову једнакост по Божанству са Оцем и Сином. За чуђење је да философ Флоренски не осећа есенцијалистички призвук у самој речи „οὐσία“/–есенција/, као и у речи *ὑπόστασις* /– суб-старат /суб-станција/, у класичном јелинском и западном схватању, па је зато Св. Василије, који је инсистирао на битној/битијној/егзистенцијалној разлици израза *Ипостасис* од израза *Усса* (за овај други је све више користио израз *Φύσις*), те је поистовећивао реч *Ипостасис* са речју *Лице* – Прόσωπον, мада је сам за себе израз *πρόσωπον* (латински: *persona*) био слаб и недовољан, поготову што је под изразом „*πρόσωπον*“ јеретик Савелије прикривено порицао реалну егзистенцију Три Личности Тројице, и посебне Личности-Ипостаси Сина Божијег, него Га је сматрао само „модусом“ јављања Једног истог Бога (=модалистички Монархијанизам).

Огромно богословско дело пре свега Св. Василија, а и осталих Отаца Кападокијаци, надмаша богословски допринос и самог Св. Атанасија Великог. Нажалост, Флоренски нимало црквено-богословски начин иронише на рачун Св. Василија Великог и Кападокијаци, као што олако и све Омиусијанце на Истоку сврстава у аријанце.⁶

Генерализујући садржај и смисао речи „једносуштни“ (који израз, још уопштен у апстрактни философско-гностически појам „једно-суштице“, као да је, за њега, сам по себи и за себе, нека „магијска формула“, јер ПФ никад не додаје: /Син је/ „једносуштав Оцу“), Флоренски пише (стр. 53–54): „Односно термина „ипостас“ и „суштина“, – „једно-суштице“ означава собом конкретно јединство Оца и Сина и Светога Духа (Св. Дух на том месту у Нијејском Симболу није поменут!), но никако не

6 Савременик проф. В. П. Виноградов написао је и објавио у време Флоренског редакторства Академијиног часописа „Богословски вестник“ (1911, бр. 4, 7/8 и 12) проницљиву студију о Тројичном богословљу Омиусијанаца (хвалећи студију А. Спаског која му је претходила), у којој јасно показује да су прави Омиусијанци „имали богословље о Сину скоро идентично са Атанасијевим, осим израза „Омоусиос“, уместо којег су истицали „Омиусиос“ да би „развили истину ипостасне резултатности“ (тј. личне разлике) Лицама Св. Тројице“. Писац вели: „Догматска мисао Омиусијанаца налази се на истом фронту као и мисао Св. Атанасија (то сведочи и Атанасије, *O Саборима*, 41, које наводимо ниже)... Полазна тачка богословских погледа Омиусијанаца јесте факт тројичности Лицама Св. Тројице“ (бр. 12, 747–8 и 750). Иако Виноградов на почетку употребљава назив „Полуаријанци“, на крају га одбацује, јер они то нису, и истиче само назив Омиусијанци. (Иначе израз „полуаријанци“ је овде за праве Омиусијанце погрешан, јер је он употребљен тек од Отаца 2. Васељенског Сабора за бивше Омиусијанце, који су постали Духоборци – Канон 1. тог Сабора). Виноградов закључује да је, после Омиусијанаца, „израсла сјајна прозрачна теологија Новоникејаца“, мислећи на Свете Кападокијце. (Више и јасније в. у нашој студији „Теолошко дело Василија Великог“, *Теол. појледи*, 4/1979 и В. Б. Болотов, *Лекции по истории Древней Церкви*, IV, Спб. 1910–13). Зачуђује то што ПФ наводи ово дело Виноградова, али као да га уопште није читao, ваљда зато што се не уклапа у његове философске концепције апсолутизоване „једносуштности“ (коју он негде апстрактно назива непостојећим грчким изразом „ομοούσια!“! (стр. 87). Код Григорија Богослова постоји супстанцијализован тај пријев како: „ομοουσιότης“, али уз тај израз Григорије одмах додаје и израз „μοναρχία“, који ПФ никада не спомиње (Беседа 40,41. PG 36,417B – очигледно ПФ једва да је читao Св. Григорија.

јединство номинално: ‚ομοούσιος у Атанасија и старијих никејаца равнотако је ‚εκ [τῆς] οὐσίας τοῦ Πατρός. (Како су онда Цариградски Оци могли изоставити ‚εκ τῆς οὐσίας? Није ваљда они издали Нијејску веру?). Но ако је тако, онда је ψυχόστασις, тако рећи, лична суштина Оца и Сина и Духа Светога (!),⁷ уколико се сваки од њих разматра одвојено од других, никада се не сливајући са другом ψυχόστασи, у исто време је неодељива од ње. Ако је терминолошки, формално реч ψυχόστασις постала принципијелно-различића од οὐσία, но садржајно, по свом логичком садржају ψυχόστаси остаје одлучно истио што и οὐσία (!) (стр. 53).

Флоренски даље тврди да „сваки покушај разграничити усна и ипостаси, пријати свакоме од њих самостални логички положај, неизбежно води рационализацији догмат...⁸

7 ПФ не зна да су на Сардичком Сабору 343. г. строги никеји Осија Кордубски и Протоген Сардички саставили један текст исповедања вере (фамозни „питакион“) у коме су написали да је „једна Ипостас Оца и Сина и Духа“ (Теодорит, ЦИ 2,8. PG 82,1012), што је била првена марама за другу половину Сабора, тј. за Источне Епископе, који су га зато одмах напустили и одржали посебни Сабор у Филипупуљу. Свети Атанасије, а изгледа и већина Отаца у Сардци, били су против тог текста исповедања, и тај „питакион“ помиње Св. Атанасије у свом *Томосу Антиохијцима*, јер тај текст врећа богословско осећање Источних Епископа. Тврђа да је „*једна Ипостас*“ Оца и Сина и Духа пориче Свету Тројину. И то је чисти Савелијанизам=Монархијанизам! ПФ не зна црквена догађања у 4. веку, ни богословску проблематику око које су се ломила копља на Истоку од Нијејског до Цариградског Сабора. Он има свој унапред дат философски систем којим решава, ако решава, проблем „онтолошка гносеологије“, кантијанских „антиномија“, „теодицеје“, „свејединства“, или не знам још чега.

8 На видик излази јасно питање: А шта је све ово што Флоренски чини, у име борбе против *рација*, него пука рационализација Тројичног и Христолошког догмат! Управу је С. Хоружиј кад пише да је код ПФ наглашено присутна „антиразумност истине вере... бескомпромисни антиномизам“ (наслеђен од Канта)... „скучени логицизам или чиста мистика – међусобно поларно супротстављени, што је измишљена дилема“ (Философија П. Флоренског, на крају срп. превода *Столија*, Бгд. 2008, 591–601). Исти Хоружиј додаје да светоотаčко искуство „својења ума у срце“, које се догађа у православном благодатном подвигништву, уопште није „ампутација ума и није сурова дресура уз бич, коју слика Флоренски“ (тамо). Клевета Флоренскога на Кападокијске Оце у *Столију*, уз позивање на Тертулијана, Анзелма и Серапиона Машкина, као што покazuјe да ова књига није писана од човека Истока, ни Византије, него човека антич-

тако званом *тријизму* или *три-божној* јереси. Још из древности, вели ПФ, оптужба за тритеизам виси над главом Кападокијаци (sic!). Наравно, она је неправедна, али је она дубоко значајна (sic!). Још веће скретање ка рационализму означили су себи омиусијанци... Једино је речју „ομοούσιος“ био изражен не само христолошки догмат,⁹ него и духовна оцена разсудочних (=рационал/истич/них) закона мишљења. Ту је на смрт поражен разсудокъ“. (стр. 53–54). Нужно је рећи: Не би овако говорили словенски=логосни Богослови и Логослови Јован Богослов, Григорије Богослов, Максим, Јустин.

– крај у следећем броју –

ке Јеладе и Запада, јер у њој нема лојоса, нема светоотаčког „ума Христовог“, као код Отаца: Василија, Григорија, Максима, Јустина Новог. Оно што ПФ бесмисленом тврђама приписује Оцима Кападокијцима, само је доказ одсуства подвигничког богословског лојоса, који није апсурдантиразумски, иако је надумни, тј. „преумљени“ (μετα-νοία) и преображен ум (Рм. 12,2; 2Кор. 3,17–18). Исто треба рећи и за одушевљење ПФ богословски аналфабетским клеветама Јеронима из Витлејема у Писими (15 и 16) папи Дамасу у Рим, писаним против Св. Кападокијаца и Св. Мелетија у Антиохији /иако је био накратко ученик Григорија Богослова, Јероним ништа није схватио на Истоку/ (в. *Столиј*, стр. 633–635, где је с одушевљењем првео Јеронимово Писмо 15; а није му боље ни Писмо 16). За „тритеизам“ је Кападокије оптуживао нико други него крајњи аријанац Евномије – и Флоренски то прихвата! На ту оптужбу је Евномију одговорио Василијев брат Св. Григорије Ниски посебним богословским делом, које ПФ засигурно није уопште читao, као ни Василија и Григорија Богослова (осим неких пабирчења – в. нпр. стр. 60–61, где ПФ цитира речи које је, по њему, наводно, „писао Евномије Василију и Григорију Ниском за христолошки догмат“, а то су уствари речи Григорија Ниског упућене као питање Евномију!).

9 У следећем чланку ћемо показати како ПФ у свом *Столију* стварно прескаче „христолошки догмат“, а овде само подсећамо да у Христу Оваплоћеном постоје два „*омоусиос*“: са Оцем и са нама људима, јер постоје две суштине/природе, зато што је Христос посебна Ипостас=Личност, која се не поклапа са *суштином* – ни Очевом, ни људском, него обе те суштине/природе сједињује у Својој Сложеној *Ипостаси* (σύνθετος Υπόστασις) Богочовека (не „Бојочеловечества“, јер тако нешто не постоји /јер би то било сливање природе/, као што не постоји ни нека друга Софија осим Христа Логоса, Ипостасне Софије=Мудрости Очеве). Флоренски нема кападокијско богословље – мерило Ортодоксије и Црквености – и зато клевета, заједно са Евномијем, Кападокије за „тритеизам“! Заиста, у *Столију* је присутно „смиреније паче гордости“.

На предлог Патријарха Иринеја, Свети Архијерејски
Синод СПЦ одликовао амбасадора Конузина

Орден Светог Саве уручен амбасадору Руске Федерације

Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј уручио је 6. фебруара орден Светога Саве првога степена његовом превасходству амбасадору Русије у Србији Александру Васиљевичу Конузину. Овим орденом, на предлог Патријарха Иринеја, амбасадора Конузина одликовао је Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве. Одликовање је додељено Конузину за све оно што је учинио за српски народ и Српску Цркву, нарочито за његово храбро и делатно заступање српског народа са Косова и Метохије. Признање је уручено у Српској Патријаршији у Београду, где је била приређена пригодна свечаност.

Свечаности су присуствовали чланови Светог Архијерејског Синода СПЦ, Преосвећена господа епископи: сремски Василије, бачки Иринеј, шумадијски Јован, Његово Високопреосвещенство Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије, викарни епископи: хвостански Атанасије и липљански Јован. Уручењу ордена присуствовали су иprotoјереј Виталиј Тарасјев, старешина подворја Московске Патријаршије у Београду, као и више представника политичког и јавног живота Србије.

У својој беседи Патријарх Српски је, између осталог подсетио, на дубину руско – српских веза и на помоћ коју је Русија вековима пружала српском народу, а амбасадора Конузина је упоредио са чувеним руским конзулом Иваном Јастребовим: „Мени је велика част да у име Цркве данас изразимо оно што Српска Црква вековима гаји према братском руском народу. Драго ми је, такође, што имам прилику да, у име наше Цркве, господину амбасадору Русије, уваженом Александру Васиљевичу Конузину, уручим највише одликовање, орден Светога

Саве првог степена, којим га Српска Црква одликује за све оно што је у време свог боравка у Београду учинио и што чини за наш српски народ и нашу Српску Православну Цркву. Имајући све то у виду, оно што смо видели и доживели од стране господина амбасадора, његово дело и примере, оживели смо у себи сећање и успомену на једног великог конзула царске Русије – на Ивана Јастребова, који је био конзул у Призрену и у другим местима и који је током свог службовања у Призрену чинио не велико него превелико дело у корист и заштиту српског народа. Имали смо у виду све оно што је господин амбасадор учинио за заштиту српског народа, својим изјавама које су биле драгоцене и допрле до нас, али и шире у свету; имали смо у виду и хуманитарну активност коју је амбасадор предузимао у последње време – да подсетимо, он се у садашњим приликама чак нашао на Косову и Метохији да достави велику хуманитарну помоћ коју је упутила Руска Федерација и да ту помоћ проследи онима којима је била најпотребнија. Тако је на Косову показао не само дипломатску активност него и људску, хуману, хришћанску љубав према нашој Цркви и нашем народу,” рекао је између осталог Патријарх Српски.

Потом је Свјатјејши уручио орден амбасадору Конузину који је био у свечаној амбасадорској одори и који је дошао у Српску Патријаршију у пратњи супруге Марије.

Амбасадор Александар Конузин захвалио се Патријарху Иринеју и Српској Цркви на указаној части и подсетио на заједничке животворне корене руског и српског народа, на заједничку веру и ћирилично писмо.

Овај догађај пратили су и бројни представници медија.
Јово Бајић

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј освештао народну кухињу у просторијама ВДС-а

Прва црквена народна кухиња у Београду

„Благосиљам овај дом милосрђа, где многи потребити имају могућност да добију толико потребан топли оброк и олакшају своју животну ситуацију. Црква брине о души али води бригу и за наше тело, па ту бригу показује и оснивањем ове кухиње.“

По изузетно хладном дану, 3. фебруара 2012. године, док је у Београду била права снежна вејавица, а живија на термометру константно показивала минус 10 степени Целзијусових, у Верском добротворном старатељству Архиепископије београдско-карловачке, у Француској улици број 31 било је врло живо. У црквој кухињи се, после редовног доручка за сиромашне, ужурбано припремало за свечани тренутак – долазак Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, који ће у присуству великих донатора кухиње, пријатеља и сарадника ВДС-а освештати просторије и благословити рад прве црквене кухиње.

У подне, у присуству бројних гостију, Његова Светост Патријарх је освештао просторије црквене кухиње, а саслуживали суprotoјереј-ставрофор Вајо Јовић, protoјереј Бранислав Јелић, protoјереј-ставрофор др Драгомир Сандо, protoјереј-ставрофор Радивој Панић, protoјереј-ставрофор Драгомир Убипариповић и protoјакон Стеван Рапајић.

Беседећи, овом приликом, Патријарх Српски је између осталог рекао: „Благосиљам овај дом милосрђа, где многи потребити имају могућност да добију толико потребан топли оброк и олакшају своју животну ситуацију. Црква брине о души али води бригу и за наше тело, па ту бригу показује и оснивањем ове кухиње. Нека је благословен труд оних који се у њој труде и добровољно, бесплатно ради, као и труд оних који су помогли њено оснивање. Ово је велико хришћанско дело. Црква ће чинити све што може да помогне потребитима, докле год то буде потребно. Сигурно да има још добрих људи који би били спремни да помогну ако им се обратимо. За наш град није довољна само једна оваква установа. Требало би да се при већим храмовима организује неки вид помоћи најсиромашњима. Хвала свима који су помогли ово милосрдно дело, посебно донаторима на њиховом разумевању и помоћи.“

Секретар Верског добротворног старатељства, јереј Владимир Марковић је показао Патријарху савремено опремљену кухињу и упознао га са начином на који она функционише. Потом се обратио присутним и рекао: „Успели

смо да изградимо кухињу за сиромашне, гладне, презрене, људе без наде и перспективе који се боре са пуким преживљавањем. Таквим људима је ова кухиња намењена. Ми се трудимо да им помогнемо да поврате веру и да наставе борбу са немаштином.“

Велику подршку у реализацији овог пројекта ВДС дугује Министарству вера и дијаспоре РС и Градском секретаријату за социјалну заштиту. На крају свечаности сви донатори су добили грамате које им је уручио Патријарх српски Г. Иринеј: г. Марко Стефановић и г. Милан Баши за донацију комплетне професионалне опреме за кухињу, г-ђа Снежана Ковачевић, архитекти, по чијем пројекту и уз чији надзор су уређене просторије кухиње, г. Драган Урошевић власник фирме која је приложила нове електричне инсталације и извршила њихово увођење, представници ЈП „Пословни простор“ Општине Стари град, фирма „Aqua cassa“ и „Зоомонт“, г. Глигорије Фуштић, г. Мирослав Малковић и г. Горан Горданић за бесплатно извођење бројних столарских радова, г. Синиша Томашев за бесплатно извођење молерских радова. Грамате су уручене и донаторима бројних намирница, које су неопходне за рад кухиње, и то: представницима компаније „Карнекс“, „Неопланта“, „Хлеб и кифле“ и руске компаније „Poolar seafood“. Мирослава Палић

Библија и Литургија

– други део –

Протојереј-старофор др Владимир Вукашиновић

Литургијом сваки свештени простор на коме се она свештенослужи постаје простором радосног сједињења и сједињавања Бога и његовог народа и њиховим заједничким животом што и јесте само средиште идеје Земље Обећања.

Yовом излагању говоримо о различити светописамским темама, личностима, догађајима, одломцима, песмама и химнама у литургијској речи и пракси. Како стоји ствар са самим Јеванђељем као свештеним предметом, феноменом и његовим значењем у Литургији Цркве?

Свето Писмо је у литургијском животу Цркве данас положено на средину Часне трпезе, на најважније место у храму. Постављање Библије у само срце храма указује на средишње место Светог Писма у литургијском животу Цркве.

Свето Писмо је централни актер прве литургијске процесије (Малог входа) и том приликом му се одаје посебно поштовање: целива се, кади га други ђакон, ако га има у служби. Оно, дакле, није обична богослужбена књига, јер се то не чини ни с једном другом књигом. На известан начин, оно значи присуство самог Христа – један од начина на који је Он присутан у Цркви. А Христос је присутан на много начина или на један свесабирајући начин – Он је Глава свога Тела, Он је у Путиру, Он је у Икони, Он је Литург.... Библија је такође вербална икона Христова и посебна форма његовог оваплоћења међу нама.

Пред читање Јеванђеља (а не за време читања Апостола) ђакон кади, а појци певају Алилуја да би указали на важност чина који следи. Јеванђеље се чита са амвона, уздигнутог места. Стари амвони били су још већи него данас, а тим решењем које није било условљено само практичним разлозима још је више указивано на велики значај овог читања.

Разликујемо читање Библије у Литургији и ван ње. Литургијско читање јесте стварни и конкретан захват, улазак Божији у живот и живот Његовог народа,

деловање Божије у њима. Божија Реч је жива и зато Црква, када је чита, не чини то као да једноставно репродукује неке записане речи, понавља драгоцену знање акумулирано у прошлости, већ благовести речи које су сами њен живот увек савремен, увек актуелан, увек упућен онима који их сада слушају. Зато се библијски текстови на Литургији не читају на уобичајен начин, већ се певају.

Речено је са својеврсном духовном слободом да је Божија реч, у правом смислу, аутентична на уснама Цркве која се моли, а не на страницама књиге Библије. То не значи ништа друго дали да Црква није спољашњи чувар Светог Писма, већ је живи проповедник његове садржине.

Литургија „продужава“ Библију

Однос Библије и литургије је узајаман – Црква увек благовести Библију, а Библија се остварује (реализује) у њеном светотајинском животу. Ми Богу враћамо, дајемо, дарујемо, приносимо само оно што је Он нама дао. Зато је библијско-литургијски однос сажет у речима: „Твоје (Речи) од Твојих (Речи) Теби приносећи, због свега и за све“.

Постоји један основни принцип компоновања, конституисања свих хришћанских молитава. Од оне најкраће па до најкомплексније молитве Свете Литургије. Он се огледа у следећем: Црква се увек моли у односу на оно што је Бог радије чинио, ослања се на то Божије деловање и верује да се оно наставља сада и овде међу нама и због нас. Тако су се молили и старозаветни Јевреји. И Христос се пре вакрења Лазаревог тако молио: „Оче, благодарим ти што си ме услишио! А ја знадох да ме свагда слушаш; него рекох

народа ради...“ (Јн 11, 41–42). Хришћани нису остављени у неком егзистенцијалном вакууму. Они знају да Бог који је у библијска времена чудотворио по горама и на мору, по градовима и долинама сада то исто чини у светотајинском животу Цркве. Све су молитве управо тако конституисане. У светој тајни покајања каже се: „Господе Боже наш, који си Петру и блудници сузама подарио опроштај грехова ... прими исповест слуге твога и грехе које је учинио ... опрости.“ А у светој тајни крштења, у Молитви освећења (маслиновог) уља, говори се: „Владико Господе Боже отаца наших, Ти си онима у Нојевом ковчегу послао голубицу која је у устима имала маслинову гранчицу, знамење помирења и спасења од потопа, и тиме си унапред дао праслику Тајне благодати; и Ти си маслинин плод подарио за вршење светих твојих тајни... Ти сам благослови и ово уље силом и дејством и силаском Духа Твога Светога...“ Литургија нам, стога, омогућује да уђемо у историју спасења, свештену историју коју описују књиге оба Завета. То се догађа у светотајинском животу и ту постоји континуитет Божијег деловања описаног у Светом Писму и у Цркви.

Направимо малу паузу и погледајмо како је ову тајну Божијег деловања у Литургији Цркве наслутио наш велики песник Мидраг Павловић. Једна од суштинских религијских, егзистенцијално темељних људских чежњи јесте жеља да се живи у доба земаљскога живота Бога, то јест да се непосредно учествује у спасоносним догађајима које Он чини. У том животу и учествовању наслућује се извесност сопственог приближавања Богу, спасоносног општења с Ним, чаробни, узбудљиви ковитлац емоција и ума, и оног дубљег од њих — када човек једном

за свагда доноси одлуку да следи Бога која је видео у телу и када је тим виђењем спасена душа његова. Наравно, то није могуће на такозваном објективном плану и стога се у историји религија прибегавало различитим субјективистичким, натурално-екстатичким и психологистичким решењима — аскетика Далеког истока, мистеријска религиозност Грка и Римљана, моралистички пијетизам касног средњег века, који се иссрпљује у опонашању Христа, само су неки од тих неуспелих пошуја. Па зар то значи да је та примарна чежња осуђена на неуспех, да је опкољена безизлазима? Погледајмо како Павловић то износи у песми која несумњиво заслужује да буде наведена у целости:

О да сам се родио
у друго време
и могао да се придружим свадби
на којој се вода преточила
у вино
И да сам седео за столом
на којем се
мало хлеба претворило
у многа и светла тела
Или да сам само протрчао
преко ђоља
ћре но што се смркло
небо изнад Голоше
Нисам био на свадби у Кани
нији сам
свеког вакресња
зато се одричем свакој хишења
и надам се још мало у хлеб
и Њејова преображења.

Миодраг Павловић овим поетско-богословским решењем које предлаже, како његовим негативним аспектом — одрицање од сваког хтења (то је управо одрицање од сваког субјективистичког псеудорешења) — тако и позитивним аспектом — и надам се још мало у хлеб и Њејова преобразења (уз напомену да се ово Њејова може односити и на Христа, али и на сам хлеб, што је и јеванђељски и литургијски легитимно), као крајње и једино могуће разрешење велике чежње уводи учествовање у литургијско-правничном животу Цркве, то јест — својеврсни светотајински реализам. Порекло жеље за животом у доба борављења Бога на Земљи почива у чињеници да су људи бића која живе у времену и то живљење искрествују на трагичан, фрагментаран начин. Та се трагичност највише огледа у чињеници испражњења садашњости и идеји да су истински односи већ успостављени, једном за свагда, у про-

шлости, и да су они неизлечиво далеко од нас. Оно што нам Црква предлаже као решење, то јест као доживљај, а што опева вава и ова Павловићева песма, јесте могућност побијања времена, његове трагичне димензије, у искуству вечне садашњости личног односа Бога и човека. Другим речима — литургијску актуализацију библијске прошлости.

Библијска очекивања остварују се у Литургији

Однос Библије и Литургије, поред библијских текстова у Литургији и литургијских химни и благослове у Библији, може се посматрати и на основу библијских тема, односно средишњих теолошких идеја у Литургији. Једна од таквих је и Земља обећана у којој тече мед и млеко. Обећана земља у Старом Завету прво је била геополитички, а тек потом теолошки појам. То се може пратити у самим старозаветним текстовима. Док се у Књизи изласка та синтагма користи на први поменути начин [„И рече Господ: ... И сиђох да га избавим из руку Мисирских, и да га изведем из оне земље у земљу добру и пространу, у земљу где млеко и мед тече... (Изл 3, 7–8)“], то се у пророчкој литератури мења. Пророк Исаја говори о новом небу и новој земљи [„Јер као што ће нова небеса и нова земља, што ћу ја начинити, стајати преда мном, вели Господ...“ (Ис 66, 22)], о оном што ће богоједац Јован у Откривењу видети [„И видех небо ново и земљу нову; јер прво небо и прва земља прођоше...“ (Отк 21, 1)].

Пророк Језекиљ изједначава вакрсавање мртвих са одвођењем у изабрану земљу: „Зато пророкуј, и кажи им: овако вели Господ Господ: ево, ја ћу отворити гробове ваше, и извешћу вас из гробова ваших, народе мој, и довешћу вас у земљу Израиљеву. И познаћете да сам ја Господ, кад отворим гробове ваше, и изведем вас из гробова ваших, народе мој. И метнућу дух свој у вас да оживите, и наслеђићу вас у вашој земљи, и познаћете да ја говорим и чиним, говори Господ“ (Јез 37, 12–14).

То је радикалан богословски искорак који упућује на преобразење и обесмрћење творевине вакрслих синова Божијих, на есхатолошко искуство. Земља обећања јесте остварење Божијег стваралачког плана, то јест земља у којој се живи с Богом.

У литургијском животу Цркве то се види у пракси Римске Цркве описаној у Апостолском прегању Светог Иполита

Римског. Након крштавања и у оквиру крштењске литургије предстојатељ благодари над предложењем хлеба и вина, али и над „млеком и медом помешанима, да укаже на испуњење обећања датог оцима нашим, у којем је говорио Бог о земљи у којој тече мед и млеко, у којој земљи је Христос такође дао тело своје, од којега се, као мала деца хране верујући...“

На тај начин литургијски в-ход, улазак, у његовом извornом смислу речи јесте улазак Новог Израиља у Обећану Земљу где год се он вршио — јер Литургијом сваки свештени простор на коме се она свештенослужи постаје простором радосног сједињења и сједињавања Бога и његовог народа и њиховим заједничким животом што и јесте само средиште идеје Земље Обећања.

Треба знати да је током дугог низа века управо богослужење било главни и за највећи број чланова Цркве једини канал који им је чинио доступним садржину Библије. Црква је Библију нудила не у облику штампане књиге, већ као усмену поруку, мелодију и изнад свега као литургијску драму и светотајинску стварност. Тада освештани вековни метод комуницирања и искуствовања библијске стварности постоји и важи и данас. Приватно читање Светог Писма тиме не губи на значају. Напротив — оно и даље остаје потребан и жељен вид свакодневног духовног живота и формирања верних. Оно што у таквој концепцији односа Библије и Литургије нестаје јесте погрешно разумевање аутентичног библијског контекста: ерминевтичког, егзегетског и егзистенцијалног. А то је, без сваке сумње, литургијско дело Цркве — Цркве Библије и Цркве Литургије.

Разговор са професором
Илијом Марићем

Од философије до књижевности

Разговарао Блајоје Панићелић

„Философија као љубав према мудрости мора бити праћена емоцијом, што би требало да се види и у философском тексту. То не значи да се у нашим закључивањима поводимо за осећањима, не водећи рачуна о логичкој строгости и непристрасности мишљења, него да жив (а то значи љубавни) човек пише о живој ствари, да воли. Живи смо у мери у којој волимо (и бивамо вољени).“

Др Илија Марић је познати професор Универзитета, уредник за философију у издавачкој кући Плато и преводилац. Његовим истраживањима српске философске баштине осветљена је једна скоро заборављена област наше културне и интелектуалне историје. Такође, он је својим радовима немерљиво допринео упознавању наше академске и шире јавности са византијском и руском религијском философијом. Са проф. Марићем разговарали смо управо о његовим интересовањима за те три, код нас још увек недовољно упознате и уважене философске традиције, као и о односу философије и књижевности, који је обележио последње године његовог рада, а осврнули смо се и на питање да ли постоји „хришћанска философија“.

Из библиографије Ваших радова види се да су Вам пажњу заокупљале наука, књижевност (уметност) и философија. Да ли Вас је љубав према тим областима људског духа подстакла да се активно бавите и руском религијском философијом у којој је идеалан тип философа управо онај који је уједно и научник и књижевник

(парадигматичан пример је отац Павле Флоренски)?

– Руска философија се не може ограничiti стриктно на „рад појма“, она се појављује у религијским расправама, књижевним делима, научним трактатима, по кому је сродна философијама азијског Истока. Али самосвојна руска философија се јавља у лицу руске религијске мисли. Од почетка сам осећао да ми је она „по души“, да сам у сазвучју с њеним осмишљавањем живота. Руски мислиоци су показивали да су важна животна питања и одговори на њих, а да је мање важно у коју струку ћемо их сврстати. Што рече Достојевски, два Руса кад се састану, одмах почну о Богу и смрти. О најважнијим питањима. Чини ми се да је то главни разлог што ме је увек привлачила и што сам се потом њоме бавио, било као истраживач или као преводилац. Руску религијску мисао открио сам најпре у гимназији читањем Гогольја, Достојевског и Толстоја, а крајем седамдесетих лектиром Шестова и Флоренског (*Икона – по-тлед у вечношћи*). Флоренски ми је свакако близак по двојном образовању математичара и богослова, али је он, са даровима ренесансне раско-

ши, посебно важан стога што је у најразличитијим подручјима науке, философије и теологије имао низ занимљивих оригиналних увида и што је утицао на друге руске мислиоце.

Били сте међу пионирима истраживања византијског философског наслеђа у Србији. Откуд интересовање за византијску философију у време када се бављење тиме у нашој академској средини сматрало готово неумесним?

– На постојање византијске философије и њену важност за нас, још почетком осамдесетих, на својим предавањима скренуо је пажњу професор Бранко Павловић. У исто време сам на трибини у Дому омладине, у серији разговора између философа и теолога, слушао Атанасија Јевтића, Амфилохија Радовића и Жарка Видовића, који су такође упућивали на византијску мисао. Потом сам одлазио на предавања јеромонаха Атанасија Јевтића, доцента Богословског факултета. Он ми је позајмљивао на читање књиге Мајендорфа, Аверинцева и других аутора и тако је започело моје улажење у ово за мене непознато, али привлачно подручје. Уочио сам сродност византијске са

руском религијском мишљу. Везивала их је традиција православља. Осамдесетих година у склопу рада „Платонизам и модерна физика“ бавио сам се историјом научних и философских идеја. Видело се да су истраживачи на Западу, приказујући развој науке, правили карактеристичан скок од петог века (када варвари освајају Западно римско царство и тако кидају везу са науком и философијом старе Грчке) на дванаести век наше ере (када се на латински језик почињу преводити антички текстови са арапских превода). Та лакуна од седам векова сведочила је да западни аутори нису придавали важност чињеници да су у Византији текстови чувани на извornom грчком језику и да су ту не само били коментарисани него су за то време начињени и неки помаци у науци. Наведимо пример критике Аристотелове физике коју је дао византијски философ Јован Филопон. Арапи су, почев од VII века, освајали делове Византије, долазили до поједињих античких рукописа, преводили их на свој језик и потом посредовали латинском Западу. Западни аутори су, међутим, овлаш прелазили преко ове дуге византијске епизоде у развоју европске науке, а та епизода је управо мене занимала. Тако је започело моје истраживање византијске философије и науке. Почетком деведесетих у часопису *Источник* кренуо сам са објављивањем превода и властитих радова из византијске и руске религијске мисли, подручја којим сам се бавио током осамдесетих када нисам ништа публиковао. У то време био сам уредник *Гледишта*, часописа за друштвену критику и теорију чији је издавач Београдски Универзитет. Успео сам да 1995. приредим тематски број овог часописа који је у целини био посвећен рановизантијској мисли, не без отпора и у самој редакцији. Јер, тешко је било оправдати ову тему у часопису оваквог профил-а. Било је то први пут код нас да се појави свеска часописа која је у целини посвећена византијској мисли. Наредне године превео сам књигу *Прејлед византијске философије* Авенинцева и Медведева. Годину касније, приредио сам такође читав број часописа *Граџа* са темом „Философија у раној Византији“.

Један сте од ретких који се ангажовао на истраживању наше националне философске баштине. Иако Срби не спадају у тзв. велике философске народе, зашто је, по Вашем мишљењу, важно бавити се историјом српске философије?

– Зато што смо ми Срби и што нам је српски језик матерњи, с једне стране, и што је философија цвет културе једног народа, с друге стране. Синтагма „српска философија“ нема чисто географско значење, попут израза „српска математика“, него има своју супстанцијалну особеност. Јер, философија није наука, поготово није наука која се, као математика или логика, може изразити неким чисто симболичким језиком. Она се, као и поезија, може ваљано исказивати само на материјем језику. Морамо имати у виду да је сваки језик особен и да никада није могуће без остатка превести философску мисао са једног језика на други. Зато чак и у малим срединама, као што је наша, чија се философска култура своди поглавито на рецепцију идеја философски знатнијих народа, тако реципирање идеје задобијају особену боју јер се преламају кроз призму материјег језика и датог културног склопа. При томе неке идеје или мисаоне струје наилазе код нас на плодније тло него друге. Могу се пратити и линије континуитета, наспрот увреженом мишљењу да су код нас мислиоци изоловане појаве без претходника или настављача. А јављају се повремено и снажније индивидуалности чији радови надилазе национални значај. Не заборавимо да су, како свету тако и нашој средини, потребни и велики и мали мислиоци, као што има оправдања и за велике и за мале песнике. Сви они на свој начин имају удела у оном што називамо националним идентитетом. Зарад нашег очувања и даљег опстанка у неумољивим историјским мемарама, неопходно је неговати и свест о философирању на српском језику. Разуме се, ми нисмо неки изоловани или мртви орган на организму света. Управо стога ваља да пратимо и пулсације философског крвотока светског организма у организму српског народа и да при том уочава-

Илија Марић

ОД ФИЛОСОФИЈЕ ДО КЊИЖЕВНОСТИ

мо локалне особености. И начин на који философирати, поред осталог, чини нас оним што јесмо.

Осамдесетих година прошлога века, како је режим бивао све толерантнији према Цркви, у наш философски живот се активно укључују и теологи (као и они који се баве богословским темама или нису по вокацији богослови). Једна од значајнијих расправа тицала се могућности постојања „хришћанске философије“. Ви сте такође учествовали у дебатама. Какав је Ваш став по том питању данас?

– То питање се не може дефинитивно разрешити, у првом реду стога што се никад неће постићи сагласност око одређења саме философије. Држим да на почетку људске мисли стоји животна пракса и практични чин вере: и философија и хришћанство заснивају се на вери. Философија је ствар аутономног ума и темељи се на вери у ум и λόγος, а хришћанство је ствар откривења и темељи се на вери у личносног Бога и Богооткривене истине. Стога је израз „хришћанска философија“ *contradictio in adjecto*. Могуће је, међутим, посредством Јеванђеља по Јовану, λόγος разумети као Христа и тако хришћанство повезати са традицијом грчке философије и говорити о хришћанској философији. Само што за мишљење на претпоставкама хришћанске вере постоји

примеренији назив – хришћанска теологија. Па ипак се у литератури говори о хришћанској философији, о руској религијској философији и слично. Делом је то и стога што хришћанин и у оквиру властите вере може да философира независно од њених аксиома. А делом стога што се ту философија узима у знатно ширем смислу. За неке философија је начин живота па су и хришћански монаси у том смислу називани философима. Искуство са руском философијом ме је поучило да ту не би требало бити пуританац: важнија су нам права питања и вредни одговори него да се боримо око тога која струка им је власник.

Како сами сведочите, последњих неколико година, посебно од књиге *На ефеском путу*, почели сте да негујете један карактеристичан начин философског израза – у философски текст уносите елементе литерарног. Мишљења смо да и у ранијим радовима, можда не тако изражено или ипак приметно, тежите томе да философски текст буде читљиви и високо стилизован (да у одређеној мери буде „књижеван“). У предговору најновије књиге (*Од философије до књижевности*) наглашавате потребу за, условно речено, оживљавањем философског текста тако што би се „у појмовни забран припуштале емоције“.

– Одувек је било философа – од Платона до Ничеа и егзистенцијалиста – чији су текстови писани књижевним стилом. То не чуди јер је философ, као и књижевник, призван да из властитог угла изрази најтanjаније нијансе живота па је осетљив на језик и стил. Није случајно што су у наше време двојица философа добили Нобелове награде за књижевност (Бергсон, Расл), да оставимо по страни Камија или Сартра (који ју је одбио), док ниједан научник није доживео такво признање за своје умеће писања. Философија је, етимолошки гледано, љубав према мудрости. Јубав препознајемо као емоцију. Философија као љубав према мудрости мора бити праћена емоцијом, што би требало да се види и у философском тексту. То не значи да се у нашим закључувањима поводимо за осећањима, не водећи рачуна

Проф. Илија Марић је до сада објавио осам ауторских књига, исто толико прве, а приредио преко десетак књига других аутора; уз то је објавио и преко две стотине текстова. Поменимо овде само неке његове ауторске публикације:

1. *Философија и наука. Студије и чланци*, ПЛАТΩ, Београд, 1997, 328 стр.
2. *Платон и модерна физика*, Друштво философа и социолога Црне Горе, Никшић, 1997, 276 стр.
3. *Философија на истоку Европе. Олеги из византијске, руске и српске философије*, ПЛАТΩ, Београд, 2002, 382 стр.
4. *Философија на Великој школи*, ПЛАТΩ, Београд, 2003, 227 стр.
5. *Успон српске философије. Почеци систематских философских истраживања код Срба*, ПЛАТΩ, Београд, 2004, 270 стр.
6. *На ефеском путу*, ПЛАТΩ, Београд, 2006, 207 стр.
7. *Философска делтица. Олеги о савременим српским философима*, Српско филозофско друштво, ПЛАТΩ Books, Београд, 2009, 238 стр.
8. *Од философије до књижевности. На ефеском путу 2*, ПЛАТΩ Books, Београд, 2011, 276 стр.

о логичкој строгости и непристраности мишљења, него да жив (а то значи љубавни) човек пише о живој ствари, да воли. Живи смо у мери у којој волимо (и бивамо вољени). Та средишња животна чињеница требало би да се огледа у тексту.

Јован Мајендорф је једном констатовао, Ви сте то такође негде поменули, да су се хришћани на Истоку према природи односили помало „монофизитски“ (усред-срећивали су се на божанску, запостављајући тварну природу), и тако умногоме успорили развој природних наука. Како данас видите однос хришћанства према природним наукама, и какав би он у будућности требало да буде?

– Апостол Павле је из практичког угла критиковао философију и науку јер су, ако се ослоне само на себе, немоћне у оном најважнијем: не могу да нас спасу од греха, смрти и ћавола. Овоме је додао и критику из теоријског угла: људски ум, ослоњен сам на себе, није кадар да спозна истинског Бога. Науку (физику) не критикује експлицитно, због неодговарајућих знања о самој творевини, него тек имплицитно, због тога што у својој гордости људски ум није видео оно што је очигледно: Творца на основу његове творевине. Дакле, апостол Павле упозорава да аутономни људски ум закazuје у сferi богословља и делом у прак-

тичкој сфере, али он никде не говори о мањавостима људског ума при проучавању саме створене природе. Уопште, нема начелне препреке стицању знања о природи на основу природне светlostи разума. Не чуди онда што су се неки од потоњих хришћана позитивно односили према философији (Јустин Философ, Климент Александријски, Василије Велики). Али се већина на Истоку према природи, како рече Мајендорф, односила монофизитски, јеретички, занемарујући и њу и њено проучавање, мада за то није било начелног разлога. Чини се да се такав јеретички став међу православцима ни до данас у основи није променио. Неопходно је, међутим, да човек научно упозна природу, јер је она Божија творевина, али да се, при том, стара око правих циљева науке како би се избегла њена злоупотреба. Кад је о циљу науке реч, за православног хришћанина научна истина о природи требало би да се користи тако да буде усмерена оном највишем: спознаји Бога и спасењу од греха, смрти и ћавола. Да не буде неспоразума, реч је о служби објективне научне истине ономе што је човеку истински од користи, а не о неком идеологизовању саме истине. Разуме се, није довољна само исправна намера. Ваља препознати да ли нас одређени поступак доиста води истинском циљу, што је у сфери људске праксе често претежак задатак.

Матица српска

Још један бисер у ниски

У понедељак, 23. јануара 2012. у малој сали Задужбине Илије М. Коларца београдској читалачкој публици представљен је Пети том *Српског биографског речника (Кв – Мао)*, као продужетак капиталног националног пројекта Матице српске из Новог Сада.

Поред главног уредника издања, академика Чедомира Попова, који је као домаћин скупа поздравио госте, о новом тому *Речнику* говорили су и: проф. Ненад Остојић, др Милош Ковић и Синиша Ковачевић, драматург и професор.

На самом почетку вечери, гостима се обратио Синиша Ковачевић, који је, као рођени Војвођанин, изразио велику радост, поводом покретања једног овако значајног посла као што је откривање непознатих појединача који су имали значај за историју српског народа. Осим личних сећања, Ковачевић је поентирао парафразом једног члана *Стајшића* Матице српске: „да се дела српска печатају од сада па заувек“, у коме су оснивачи забележили један од њених најважнијих задатака и „орочили“ га у бескрај.

Професор Ненад Остојић се осврнуо на колективно памћење, као баштину, које је назвао „незабележени сан“. „Ово је“, рекао је, „ризница у коју се, кроз томове *Речника*, као драгуљи, сакупљају биографски подаци из српске историје.“ Подсетио је присутне да је Управни одбор Матице српске дао први импулс *Речнику* још 8. јула 1973. поставивши циљ овог пројекта. Након дугог периода припрема, Први том *Српског биографског речника* угледао је светлост дана 2004. године. Од тада, у правилном ритму од око годину и по кренули су да се нижу следећи наставци.

Говорећи о најновијем наставку професор Остојић је истакао да је историјски распон заступљених биографија овог броја велики, почиње са биографском јединицом из X века, о Косари (Теодори), супруги Јована Владимира, владара Дукље, закључно са лицима која су свој значајан допринос српској историји дала до 1945. године (која чини горњу границу) али који су имали дуг живот, попут знамените српске песникиње, Десанке Максимовић, те знатно премашили задати термин.

У овом, као и у другим бројевима, приказане су биографије људи од земљорадника до државних и црквених великомодостојника. Истакнуто је, да се при одабиру личности, није руководило националним пореклом, већ одговарајућим доприносом те личности српској историји, што је, рекли бисмо, и иначе у духу самог нашег народа.

На овој књизи, као и на претходним, нагласио је професор Остојић, радио је 336 аутора текстова, чији број

заједно са члановима Уређивачког и Редакционог одбора и осталим учесницима, достиже цифру од око 400 имена. То је dakле, скоро читају армија људи, која ради на једном заједничком задатку.

Додајући да је у овом броју, уз биографије приказано и 500 портрета, у разним техникама, дао је сугестију одговорним, да се код изузетних имена српске уметности, попут сликара Коњовића и сличних, можда може одступити од правила и донети уз биографију (и портрет) и покоји њихов оригинал.

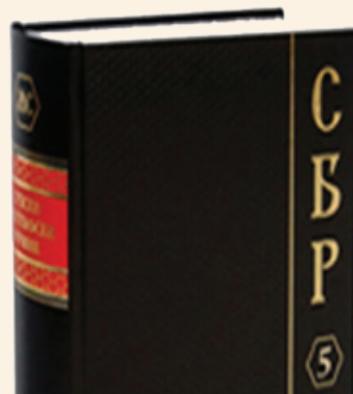
Након професора Ненада Остојића, реч је узео др Милош Ковић. Најпре је констатовао да се „ево већ пети том *Речника* појављује утишини, без велике помпе, мимо Сајма књига и медијске халабуке“.

Подсетио је присутне, да се српски народ овим *Речником* ставља у ред осталих европских народа, који имају своје биографске речнике. Немци су још давне 1875, као први у Европи покренули почетни том свог *Речника*, да би већ 1953, били у прилици да начну нови круг издања. Енглези такође имају *Речник националних биографија*, о којима се стара Универзитет у Оксфорду.

Речником се жели сабрати на једно место, што више сегмената српске прошлости, са „галеријама личности“ рођених кроз генерације. Др Ковић је ова тежња подсетила на Кишову *Енциклопедију мртвих* у којој се нижу биографије „малих“ и „великих“ људи.

У завршном делу вечери публици се поново обратио академик Чедомир Попов, који се захвалио свима који су радили на овом броју, одавши посебно признање Министарству просвете и науке, Министарству културе информисања и информационог друштва Републике Србије, са констатацијом да је до сада кроз *Српски биографски речник* објављено 9965 персоналних јединица, које чине саставни део српског националног памћења.

Биљана Цинцар Косић

Поводом трогодишњице инtronизације Патријарха Кирила

Ако будемо делили, добићемо стоструко

Из беседа Патријарха московског и све Русије Г. Кирила изговорених уочи инtronизације, током децембра 2008. и јануара 2009. године

Задаци који стоје пред свима на ма изузетно су значајни. Живимо у време када се у људским животима много тога дешава по дејству страсти. Чак не ни по закону разума, а да не говоримо о Закону Божијем, него по људским страстима, по људском греху. У то спада и промена политичке власти. Ми зnamо колико се у грађанске изборе уноси греховних страсти, сукоба, супротстављања. Друштво пати због свега тога, савест честитих људи оптерећена је недouмицама и дилемама. Тако се, dakле, Црква нашла пред изазовом да не допусти да у унутрашњост њеног бића продру те људске страсти. Патријарх не треба да бирају људи, него Бог преко људи. Зато се наше учествовање у избору Патријарха мора састојати у ватреној и срдичној молитви да нам Господ пошаље Предстојатеља који ће чувати јединство наше Цркве и ујединити народ".

„Ми морамо постати теологи који ће бити кадри да у свом богословском miшљењу рефлектују оно што се дешава у свету. Неки то називају „теолошком рефлексијом“. Наше призывање је да реагујемо на оно што се дешава, али не онако како то чине политичари, економисти, научници, него као пастири, свештеници, теолози. Наш народ Божији iшчекује такву реч“.

„Када се сећамо прошlostи, а затим се својом miшљу винемо у будућност, понекад нам се чини да ће вечност наступити у тој будућности. Ми претпостављамо да оно

што је земаљско припада историји, а будућност Богу. Али то није тако: историја је оно што је проживљено, а вечност није оно што је само у прошlostи, него и у садашњости и у будућности. Вечност постоји увек, она је паралелна са историјом“.

„Тешко човеку који иде против Божијег руководства! Људи могу бити силни, могу се обједињавати у групе које поседују власт и моћ. Они се могу чак и наћи на челу држава које ступају на пут богоборства. Историја зна доста примера када су такви лидери, не жељећи да следе пут Божији, народима нудили да иду другом стазом. Међутим, нашем покољењу, нашим савременицима било је dato да својим очима виде оно што у прошlostи није свако могao видeti: на који начин Бог сведочи да је Он Господ историје, да Он устројава путеве људског живота. То што се дододило са нашом земљом и са нашим народом представља упечатљив пример“.

„Савремена култура не учи жртвовању себе ради ближњих. Она учи узимању, и то што већем узимању и што већем трошењу; узимати себи и трошити ради себе... Себедавање, саможртвеност – то уопште није вредност већине савремених људи. А ако ова велика и свeta Божија заповест још живи у срцима људи, такви људи као да иду у супротном смеру од већине... Ако, по примеру Спаситеља и Светих угодника Божијих ми будемо себе давали другима, ако не будемо себе штедели, ако не будемо размишљали о томе да ће наше себедавање

да се одрази на наше здравље, да ће нас ослабити, да ће умањити наше благостање, ако будемо делили са другима оно што имамо – и време, и бриге, и материјална добра, добићемо стоструко, јер Бог људима никада не остаје дужан. Дајући себе другима, дајемо себе Богу“.

„Људима се чини да је тај обезбожени живот, онај живот који се одвија изван зидова храма, заправо нормалан живот, а да се у Цркви negује нешто чудно и несхвательво. Али управо овде је живот. Ево овде, на овом месту ми се вером сједињујемо са Христом и настављамо дело светих Отаца... Ако желимо да будемо снажни, ако желимо да будемо срећни независно од тога јесмо ли богати или сиромашни, заузимамо ли висок положај у друштву или смо обични грађани, имамо ли добро здравље или нас оно не служи баш најбоље. Свеједно да ли смо окруженi пријатељима и рођацима или смо сами, дужни смо да се вером сједињујемо са Христом, да живимо по Његовим заповестима, да остварујемо оно што нису могли чинити ста-розаветни праведници – да пребивамо у једнici са Богом, примајући Његову спасоносну благодат“.

„Свака криза у животу је Божији суд, а Божији суд раздава истину од лажи, разголићује неправду. Ако данас свет доживљава економску кризу, значи да тај суд открија неку глобалну људску неправду. Криза није почела у нашој земљи, и ми сада осећамо њен хладни до-дир, али ипак треба да знамо да је то

суд Божији над људском неправдом, над грамзивошћу, над неумереном жељом да се има што је могуће више, над изгубљеном контролом над сопственом потрошњом, суд над тежњом ка бogaћењу свим средствима, заборављајући на истинске вредности и идеје“.

„Не постоје многе истине, постоји само једна Истина и једна Божија правда. Неко се може претварати да та Истина уопште не постоји. Неко може надмено и гордо гледати с висине на оне који су јој привржени. Неко са пакосним осмехом смешта Истину у прошлост и не везује за њу будућност. Али, има и оних који је отвореног срца и ума примају, знајући да је та Истина Божија“.

„Ми данас отварамо многе храмове. Сада је, можда, настало време када у тим храмовима треба да не тујујемо свест о себи као о једној по-

родици, једној Цркви, заједници која се спасава силом Божијом. Због тога при парохијама треба чинити дела милосрђа, због тога не треба да буде сиромаха у црквеном дворишту, а човек који долази са својом невољом пре свега треба да добије утеху у храму и од свештеника, али и од свакога ко се у том тренутку нађе поред њега“.

„Када нас људска злоба, сумњичавост, олако изречени суд болно ране, када страдамо од других људи – не говорим о томе када се за веру страда у физичком смислу и када се даје живот, слично као што су га давали мученици – шта је то што нас може снажити? Вера да код Бога нема смрти и страдања. Сва страдања која преживљавамо су привремена и брзо пролазе, и ако остајемо верни Господу, наслеђујемо живот вечни. Постајемо Његови људи и овде на земљи, и у вечности“.

„Бог, поставши човек и сјединивши се са нама, даровао нам је своју велику благодат. И сада Бог у Духу Светом живи и дејствује у нама и са нама. То значи да нисмо сами пред лицем искушења, саблазни, болести, страдања, хаоса, конфликтата и свега онога што тиши савест, мучи душу, скрнави живот. Колико год вама и мени било тешко ван зидова храма, где се одвија реалан живот са својим радостима и жалостима, љубављу и издајом, добром и злом, истином и лажју, ми знамо да у Цркви Божијој, у заједници верних живи и дејствује Дух Свети. И ми се сједињујемо са Богом сваки пут када савршавамо Свете Тајне, када се причешћујемо Телом и Крвљу Спаситеља“.

„Ако се човек Телом и Крвљу причешћује свега четири пута годишње, то онда није живот хришћанина, јер се без благодати Божије никаквим мислима не можемо изборити са искушењима, никаквим личним подвизима не можемо стећи врлине, пошто човека спасава само благодат Божија“.

„Не треба покушавати оправдати се када те клевећу – клеветнике треба предати суду Божијем; не треба губити унутрашњи мир и присебност, јер Бог све види. Јер, ми често желимо да судимо, због чега на све стране разглашавамо како то што о нама говоре није истина, како смо ми много бољи, како је то клевета, како је то некаква завера против нас. Ми отимамо Божије право суда и казне. Наш одговор на клевету и на људску злобу треба да буде сасвим другачији: треба да чувамо мир у своме срцу, како туђа злоба не би пореметила наше унутрашње стање; како нас они који носе ту злобу не би сломили својом неправдом; како бисмо се показали снажнијима. Треба се увек молити за клеветнике... молити се за оне који нас врећају и мрзе. Тада наша молитва привлачи милост Божију, Господ утиче на наш живот и неизоставно кажњава клеветнике, изричући Свој праведни божански суд“.

Са рускот превела
пр Ксенија Кончаревић

Откуда насиље међу децом?

Терор вршњака – крик за љубављу

Славица Лазић

Резултати истраживања које је спроведено прошле године показују да је вршњачко насиље често израженије међу основцима, што је потврдило 73% деце. Запањује податак да је готово 90% испитаних ученика основних школа имало директно или индиректно искуство са вршњачким насиљем.

Драматичне исповести злостављане деце и њихових родитеља недељама не силазе са насловних страна новина. Колико говоре о размерама вршњачког насиља о коме се веома мало зна, толико говоре о алармантној спирали насиља у нашој средини и нашој неспособности као родитеља, друштва, просветног, правног и здравственог система да сагледамо процес који је проузроковао такво понашање. Да ли је „све некада било лепше“, како кажу родитељи адолосцената, или је агресивност младих људи данас уз напредovala, па се изједначава са деструкцијом и насиљем, морамо што пре открити, јер је, судећи према тешким драмама тинејџера које злостављају њихови другови и другарице, дух ослобођен из боце. Талас насиља у Прокупљу заокупља пажњу – осмогодишњег дечака је група мало старијих ћака скинула до голе коже и малтретирала у школском тоалету, да би сутрадан ученику средње школе вршњак сломио вилицу наред учионице, а осмогодишњу девојчицу другарица из одељења је давила. У Нишу је забележена трагедија – дечак Алекса Јанковић (14) из Ниша, који је трпео злостављање, извршио је самоубиство, десетогодишњу Јасну Живковић је неколико дечака и девојчица из школе малтретирало скоро четири године, четрнаестогодишњег дечака из Гребенаца, код Беле Цркве, су моткама усмртила двојица шеснаестогодишњака, Јована Симић (13) је

покушала да се баши под воз због злостављања другова који су јој поручивали: „Убиј се! Одвратна си!“...

Резултати истраживања које је спроведено прошле године показују да је вршњачко насиље често израженије међу основцима, што је потврдило 73% деце. Запањује податак да је готово 90% испитаних ученика основних школа имало директно или индиректно искуство са вршњачким насиљем. На исто питање потврдан одговор дало је 62% средњошколаца који су тврдили да су били сведоци физичког насиља, а 13% је признало да су били жртве злостављања. Да постоји и проблем насиља наставника према ученицима указује 23% ученика основних и средњих школа који су били сведоци таквог облика насиља. Преко 60% анкетираних ученика сматра да у њиховој школи није предузета, или му није познато да је предузета, било која мера на смањењу, сужбијању или искорењивању насиља. Обавеза школе је да формира Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања, али 70% ученика основних и средњих школа је изјавило да не зна да ли такав Тим постоји у њиховој школи. Упркос донетим стратешким одлукама, законима и подзаконским прописима, која садрже јасна и обавезујућа правила, закључено је да је насиље у школама све доминантније.

Томе свакако доприноси и чињеница да родитељи све мање имају времена, а и могућности, да се квалитетно посвете деци из разних разлога – лишени

су старих традиционалних улога стожера, не налазе међусобни заједнички језик, несигурни су и равнодушни јер сиромаштво смањује њихов ауторитет... Самим тим йородица је све мање утичшиште за адолосценте, не пружа им базична осећања поверења, љубави, близкости, тако важна за формирање здраве личности... Млади људи живе у немиру, стрепњи, страху, изложенi су провокацијама и драматичним преиспитивањима, а родитељи – како они осећају – се не баве њима, све друго им је „важније“! Како родитељима „нису први на свету“, тинејџери се осећају изданим, одбаченим и тада наступа адолосцентска побуна. Не виде ауторитет који се суштински бави њиховим местом у средини и који ће им помоћи да одрасту и да се развију у психички и физички здраве особе. То није породица, није ни школа, институције друштва су заказале, а Црква трага за својим местом у формирању здраве заједнице. Своје нездовољство и неприхватљиву празнину испољавају кроз насиљност, па тако сваки пети ученик трпи терор вршњака. Осећај моћи и превласти остварују кроз улогу јаког, доминантног и насиљног. Повређено самопоштовање компензују насиљним понашањем, мучењем и савлађивањем слабијих вршњака, жељећи да постану окрутни и безосећајни насиљници. Кроз разговор са стручњацима покушаћемо да дамо објашњење неких аспекта вршњачког насиља. У овом броју преносимо разговор са др Петром Јевремовићем, клиничким психологом

др Петар Јевремовић

У подвиг апстинирања од лицемерја

Како да зауставимо насиље у српским школама, у којима сваки пети ученик трпи терор вршњака, и о коме ништа не знају њихови наставници, директори, родитељи?

– О том проблему можемо разговарати из перспективе забринутог савременика који целој ствари приступа из једног прилично погубљеног, јадног и дезоријентисаног тренутка. Ми смо држава без логике, без граница, без смисла, без устројства и без апсолутно икаквог моралног интегритета и ауторитета који би тим младим људима могао да понуди најелементарнију телесологију живљења.

Доживели смо духовни и морални колапс и тек ћемо варити консеквенце. Могући ресурс будућег исцељења је у дубокој кризи. Када говоримо о вршњачком насиљу, онда смо дужни да се одмакнемо од дневне политике, са свим њеним цинизмом, гротеском и глупошћу и признајмо да је насиље адолосцената једно од константи вршњачких група. То су осетљиви узрасти, осетљиво време, ту се афективитет преlama кроз когницију која је још увек склона радикалним оштрим резовима, а насиље представља нешто што је често обичајно, беатификован вид пражњења.

С друге стране, једна од константи нечега што се зове школство и вршњаштво на маргини нашег државног мејнстрима, а говоримо наравно о богословијама, су такође места где налазимо на не малу инциденцију вршњачког насиља.

Агресија вршњака је инваријанта и неизбежна је у свим ситуацијама где имамо послу са групама младих људи. То не значи да се пред проблемом треба предати. Без контејмента (где ви као одрасли у себе примате тај ужас, тензију и хостиљност младих) одговорних људи који ће бити у

стању да изађу на црту и времену и адолосцентима, насиља ће бити. Било би ненормално да се то не догађа, иако је лоше то што се догађа.

Постоје ли деца која се једноставно роде са већом склоношћу ка агресији?

– Дете је просто дете, није ни добро ни зло. На свет долази у полифоничности свог бића – није јасно фокусирано, није јасно опредељено неким фиксним идентитетом, у себи има врло ограничene ресурсе за посредовање, за симболизовање. То реакције младих људи чини ексцесивним, краткофитиљним.

Адолосценција је незгодна, ту се стицајем околности ревитализују они, латенцијом, потиснути механизми и структура одношења са светом, који управо подразумевају теrudimentарне, базичне механизме, изнуђене напетошћу, а они између остalog и подразумевају то хостиљно реаговање, хостиљне брзе евакуације тензије у спољашњи свет, или у унутрашњи свет. Не треба заборавити – сви смо фасцинирани кад неко неком учини неко зло. Ми не правимо разлику између насиља и опсценог. Привлачи нас опсцено насиље над којим можемо да фантазирамо и глумимо некакву друштвену бригу. Насиље је много шири поjam.

То је оно што гони тинејџере на тзв. маничне одбране – то суrudimentарни, примитивни начини менталног функционисања који му пружају наду да може да изађе на крај са прогањајућом персекутивном депресивношћу – разједајућом празнином. Брзе дроге, брзе ствари, плитке епидермалне сензације – то им се нуди. То је та агломерација магије и асфалта, јефтиног духа и пластичног тела.

Да ли то генерише насиље?

– Медији се закаче за ексцесе, који су врх базичнијег стања. На kraју крајева, ексцесне, бizarne ситуације, велике патологије... то ћете свуда

Најгрђа ствар на свету је да младом човеку који је тако рђаво замишљен над тим питањима, још почнете да солите памет о покајању и љубави, а онда се заклоните иза своје позиције, наплатите своју *требу* и одете својим послом.

наћи, и у најуређенијим земљама до социјално примитивних. Није у томе проблем. Ствар је у бази, ширем свеобухвату популације који је код нас врло патогномичан, да не употребим неку грђу реч.

Разумеју ли адолосценти појмове добар, лош, морална осуда, опраштање...?

– Ја не знам да ли одрасли комуницирају са тим појмовима?! С једне стране, постоји та лепа прича о покајању, опраштању, вери. С друге стране – где ће деца то да виде?! У једном дезоријентисаном, површном и врло често недовољно образованом свештенству или у делу епископата који је несвестан своје временске одговорности и историјског тренутка у којем се налазимо?! Најгрђа ствар на свету је да младом човеку који је тако рђаво замишљен над тим питањима, још почнете да солите памет о покајању и љубави, а онда се заклоните иза своје пози-

ције, наплатите своју *штебу* и одете својим послом. Није проблем у младима и њиховом насиљном понашању. Оно је само последица једног потпуно нихилистички обесмишљеног света који им одрасли нуде као нешто нормативно.

Заказала је породица, држава са својим институцијама, Црква је могла више. Шта да се ради?

– То је јако тешко рећи. Мислим да је некроза дошла до костију. Лицемерје је ушло у саму структуру опхођења и комуницирања у свим институцијама обичајног или симболичког организовања које сте поменули. Ја могу да Вам елегантно одговорим, тако што нећу рећи ништа, могу да цитирам Момчила Настасијевића који је рекао да нам је потребно много поста и покајања. То је, наравно, тачно. Потребни су нам озбиљни резови, ако је неком стало да ова нација има трећу, четврту генерацију... Ако овако наставимо, то збила неће ваљати, иако ће многи бити у праву и причати дубокоумне патетичне приче.

Детету је најважније пружити могућност да може да поднесе, да се не распадне, да може да мисли, да у себи собом генерише зидове који ће на адекватан начин заштитити оно унутра, од оног споља и обрнуто. А то је могуће само на један начин – да ми сами не будемо фалш.

Видите ли ту могућност за православно васпитање у породици?

– Морамо прво да се договоримо шта то значи православно васпитање и да видимо колико је ту наслага нечега што је буквально патогномично, штетно за децу. У издању једне издавачке куће која се бави таквом публицистиком, изашле су две књиге, које говоре шта све треба да зна мајка православне девојчице и шта све треба да

зна мајка православног дечака?! Ту пише и шта све не треба да се ради. Верујем да у православљу постоји здрав потенцијал, или потенцијал да се буде здрав. Али, он је на нивоу актуелне приче у дубокој некротичној кризи. Не могу да прођу јефтине реторичке игре. Доиста би било добро да се неко озбиљно одмакне од дневне политике и удобности реторике и да се озбиљно замисли над проблемом који је тема овог разговора.

Ко може да буде коректив?

– Што већи положај и већа одговорност, то већа скоро аскетска спремност да се апстинира од лицемерја. Не да се направи скуп на коме се нешто наприча, нађу се паре да се то публикује, закључке неко благослови – то су трице и кучине! Потребно је оно што је најтеже – што се налази на вишем нивоу одговорности, да тај неко буде спреман на опори подвиг апстинирања од лицемерја и подношење последица свега тога.

На који начин родитељи, васпитачи и вероучитељи да се поставе?

– Детету је најважније пружити могућност да може да поднесе, да се не распадне, да може да мисли, да у себи собом генерише зидове који ће на адекватан начин заштитити оно унутра, од оног споља и обрнуто. А то је могуће само на један начин – да ми сами не будемо фалш. Да не будемо агресивни у својој устрашености, оно што не можемо да поднесемо да не проглашавамо за лудост. Деца реагују на језу и на стрепњу код родитеља. Битно је моћи поднети тензију, а не утећи! Како бити – то је онтолошко питање. Јако је тешко бити у ситуацији у којој су сви растрзани базичним и кидајућим стањима, осећањима и фантазијама. Дечији узраст није идиличан, није ни паклен, али је врло захтеван и подразумева однос одраслог. Али одраслог који није законодавац, осуђиваč, лажов, полицајац, већ неко ко може да поднесе.

Недавно је спроведено истраживање међу средњошколцима у Србији, које је дало занимљиве резултате – већина подиже породицу на сам врх скале вредности, половина сматра да је абортус грех, преко 60% ученика не подржава брак између особа истог пола, 41% мисли да су особе које припадају ЛГБТ популацији болесне. Шта то говори о генерацији младих?

– О њима не говори ништа. Мислим да много више говори о нарочицу и спроводиоцу тог истраживања. Испитивати ставове је занимљиво, али они их испитују у једном вакумизованом, анонимном спектру недогађања ничега. Како би ученици реаговали да им се нешто заиста дододи, волео бих да видим?! С друге стране, то је једно плитко јавно мњење над којим одређени сегменти наше елите имају горко – киселе изразе лица, док се други, склонији традицији, смешкају. То је једно врло необавезујуће изјашњавање.

Обележено 70 година од страдања Срба у околини Бања Луке

Сећање за живот који долази

Полагањем венаца, служењем Литургије и паастосом, код споменика у бањалучком насељу Дракулић обележено је 70 година од страдања српског народа у селима Дракулић, Мотике, Шарговац и руднику Раковац

Светом Литургијом у Спомен-храму Светог великомученика Георгија и паастосом код Спомен-костурнице у бањалучком насељу Дракулић, 7. фебруара 2012. године обележено је 70 година од усташког покоља над српским становништвом, у селима Дракулић, Мотике, Шарговац и у руднику Раковац. Истог дана освештан је и споменик ученицима у школи у Шарговцу, где је убијено 52 деце.

Број жртава геноцида у Дракулићу и околним селима (сва ова насеља су се тада налазила у саставу Независне Државе Хрватске) никад неће бити тачно утврђен, али се претпоставља да сигурно није мањи од 2.300 особа, од чега је 550 деце, а сви до једног су убијени хладним оружјем.

Побијени су махом старци, жене и деца који су се тог јутра, 7. фебруара 1942. године, затекли код својих кућа, јер су војно способни мушкарци углавном били у заробљеништву. Био је то највећи појединачни злочин усташа у Другом светском рату, почињен ван логора.

Паастосу су, поред стотинак грађана и чланова породица жртава, присуствовали и Милорад Додик, председ-

ник РС, затим Александар Џомбић, председник Владе РС, министри у Влади РС и представници борачких удружења. Председник РС је том приликом положио венце за побијено српско становништво, и казао да је 7. фебруар 1942. године један од најтежих дана овог краја, истакавши да се обележавање оваквих догађаја мора наставити. „Данашњи скуп је сећање на дан који није адекватно кажњен и који ће остати огромна рана српског народа. Ми морамо наставити да живимо у миру, али исто тако се морамо присјетити свих жртава, поготово деце, и никада не смо заборавити патњу и лепак који се на данашњи дан протезао брдима око Бањалуке. Они који су овде тражили спас, а нису га могли наћи, дали су своје животе као опомену нама, да се бринемо за живот који долази и да се посветимо будућности“ поручио је Додик.

Председник Републичке организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила, Недељко Митровић је рекао да је овај догађај образац за појашњење онога шта је геноцид, јер је у њему без икакве селекције убијано комплетно становништво. Тим поводом је Републичка организација упутила Скупштини града Бања Лука предлог резолуције о осуди овог злочина, како би тај документ постао трајни подсетник на страшно страдање српског народа које се десило у само једном дану, пре тачно 70 година.

Сведочења преживелих мештана поткрепљују чињеницу да је ово један од најмасовнијих и најсвиредијих злочина који су се икада додали на подручју Бања Луке, пре свега због броја убијених, али и због начина на који је то урађено. Овај монстраузни злочин усташе су извршиле само хладним оружјем, без иједног испаљеног метка, а претходно су српско становништво преварили да ће им поделити храну и да не напуштају своје домове.

Први споменик жртвама овог покоља подигнут је 1965. године, а од 1991, сваке прве недеље пре годишњице страдања служи паастос у насељу Дракулић. Снежана Круйникoviћ

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Крсна смрт Господња

гр Предраг Драштиновић

Како разумети Христов вапај богоостављености на крсту: „Боже, Боже мој, зашто си ме оставио“ (Мк 15,34; Мт 27,46)?

Казна разапињања на крст забележена је најпре код Персијанца. Римљани су преузели овај начин извршавања смртне казне, који је био изузетно сувор и чији је главни циљ било жестоко кажњавање преступника и истовремено опомена свима присутним. Умирање на крсту било је веома болно: после вишечасовног мучења жртва је обично умирала од последица гушења. Самом распећу је обично претходила казна бичевањем (уп. Мк 15,15). Казна распећем примењивала се у случајевима када су државне власти сматрале да је поредак угрожен поступцима појединача или група (издаја, пљачка, побуна и сл.). Примена ове казне била је учестала код преступника који су били робови. Историја бележи нечувено масовно разапињање противника оптужених за издају земље, када је хасмонејски цар Александар Јаније дао да се разапне 800 људи.

Међутим, треба имати у виду да разапињање на крст није била казна коју би предвиђао било који јудејски закон. Поменути случај је јединствен у јудејству. Чак и по суворости чувени Ирод Велики никада није примењивао ову казну. Римљани су пак ову казну примењивали веома често у областима

које је требало смирити и покорити, као што је била област Палестине у време Христово.

Извештаји Еванђелиста

Сва четири еванђелска извештаја сведоче о томе да је Исус Христос страдао на крсту – што је била последица многих лажних оптужби и избора окупљене светине која је инсистирала да Он буде распет (уп. на пример Мт 27,21–26). За сва четири извештаја је карактеристично да сам процес разапињања на крст описују веома штуро, без патетике, у неколико реченица. Међутим, извештаји четворице Еванђелиста се на моменте разликују. Нарочито је оно што се одиграва на крсту у моменту распећа и смрти Господа Исуса Христа различито описано.

Марко, најстарији Еванђелиста, описује Христово страдање (Мк 15,22–42) и према његовом извештају Господ је распет заједно са разбојницима, али међу њима нема никакве комуникације. Буку дижу пролазници и присутни (15,29), као и распети разбојници (15,32). Божанска тишина опкољена је заједљивом вревом. Крст Господњи је обавијен велом тишине из које

ће се одједном пронети крик богоостављености: „Елои, елои, лема сабатхани“, што у преводу значи: „Боже мој, Боже мој, зашто си ме напустио“ (15,34). После овог вапаја, окупљени свет је збуњен (15,35–36). Потом следи још један, последњи повик: „И Исус повика из свег гласа и издахну“ (15,37). Готово идентичан опис Христовог страдања налазимо и код Еванђелисте Матеја (Мт 27,33–56). Последњи Христов повик на крсту такође гласи: „Или или лема саватхани? То јест: Боже мој, Боже мој, зашто си ме оставио?“ (27,46). У ст. 50 Исус испушта дух после последњег повика. Извештај Еванђелисте Луке је нешто другачији (Лк 23,32–49). Разбојници који су разапети заједно са Христом, а који код Марка и Матеја једноставно вређају Исуса, код Луке улазе у један дијалог који резултира Христовим обећањем покајаном разбојнику да ће бити са њиме у рају (Лк 23,39–43). Последњи Христов повик („из свег гласа“, као и код Марка и Матеја) није вапај богоостављености већ: „Оче, у руке твоје предајем дух свој“. После ових речи „издахну“ (Лк 23,46). Код Еванђелисте Јована опис Христовог страдања је друга-

Распеће Христово, фреска
(Протат, Света Гора)

чији од прва три (Јн 19,25–37). Распети Исус посредује између своје мајке и љубљеног ученика и заветује их да убудуће буду син и мајка. Његове последње речи на крсту нису вапај богоостављености нити предавање духа Оцу, већ он најпре каже: „Жедан сам“ (Јн 19,28), а потом: „Свршило се“ (Јн 19,30). „И приклонивши главу предаде дух“ (Јн 19,30).

Вапај богоостављености

Имајући у виду ове разлике у описима Христовог последњег момента на крсту, горе постављено питање треба истраживати у контексту прва два канонска Еванђеља, по Марку и по Матеју. Исусов повик на крсту се у оба Еванђеља описује идентично. Први повик је вапај богоостављености, док се други повик једноставно наводи као последњи пред смрт, без близег одређења његовог садржаја. Први Исусов повик, вапај богоостављености представља на грчки транскрибован почетак Псалма 22. Повик „или или лема саватхани“ није транскрипција јеврејског текста, већ арамејског. Грчки текст је буквални превод ових арамејских

речи из Псалма: „Боже мој, Боже мој, зашто си ме оставил?“

Псалам 22 је једна врста тужбалице појединца у невољи и код обојице Еванђелиста уткан је у приповест у страдању од раније (уп. Мк 15,24.29). Управо почетак овог Псалма представља и Исусов последњи повик из свеј ћласа, баш онако како то чини псалмопојац (Пс 22,2; 27,7; 31,22; 69,3). Код обојице Еванђелиста Исус је од самог почетка идентификован као Емануил (Мт 1,23), односно Син Божији (Мк 1,1), као Месија (Мк 8,27–29) који спасава „многе“ (Мк 14,24; Мт 26,28).

Почетак победе

Да ли је могуће да је Бог напустио Исуса препустивши га смрти на крсту? Како разумети Исусов вапај богоостављености? Чини се да одговоре на ова питања треба потражити у начину на који се цитира Псалам 22. Читање целокупног Псалма кључно је за разумевање овог тешко разумљивог места. Наиме, богоостављени псалмопојац чије речи Исус понавља на крсту је у наставку онај који побеђује, док Господ бива просла-

вљен међу народима (Пс 22,28). Онај који је крајње понижен, коме се сви ругају, коме сви оспоравају близкост са Богом (Пс 22,7–8), за чије хаљине бацају коцку (Пс 22,18), постаје услишени и прослављени. Кључни преокрет у Псалму и уједно показатељ да Исусов вапај не остаје неуслишена налазимо у ст. 24: „Јер се не оглуши о молитву нишчега нити је одби; не одврати од њега лице своје, него га услиши када му се обрати“. У ст. 27 наговештава се универзалност Еванђеља које ће утемељити Васкрсли Христос: „Опоменуће се и обратиће се Господу сви крајеви земаљски и поклониће му се сва племена неизнабожачка“. Псалам 22 од очајања богоостављености постаје славословље тријумфа Господњег.

Христов вапај на крсту је порука свима који му се ругају и оспоравају његово божанско послање: моја срамна смрт на крсту је само почетак моје славне победе која следи, баш онако како је то псалмопојац пророчки наговештио. У мојој смрти испуњава се Писмо, а ви читајте и видите, оно што се вами чини као богоостављеност почетак је славе Сина Божијег.

Вера као храброст за живот

Јован Блајовић

*Вером су Мојсеја, кад се родио,
крили родитељи три месеца,
јер су видели да је деше леђо,
а нису се побојали краљеве наредбе.*

Јеврејима 11,23

Праотац Јосиф је последњи у низу патријараха Израиља. Најавио је излазак Израиљца из Египта. Том најавом се завршава *историја праотаца* и наговештавају будући догађаји започети рођењем Мојсеја, старозаветне личности чијим делима вере аутор Посланице даје највише места. Сажет исказ *Вером су Мојсеја, кад се родио, крили родитељи три месеца, јер су видели да је деше леђо* (Јевр 11,23) представља алузiju на библијску приповест из Изд 2,1–10. Наведени одељак смештен је у контекст уздизања нове династије Египта која је укинула привилегије раније дате Израиљцима и систематски их је сводила на ниво грађана *другој реда*, тежака који кулучењем обнављају велике владарске центре Египта, Рамзесу и Питом (Изд 1,11). Они су, пре свега, радили *ројски посао* прављења опека. Древни писани и ликовни извори потврђују да је тај посао повезиван са азијским дошљацима сличним древним Јеврејима.

Ликовни и писани извори сведоче да су опеке биле веома значајне за Египат. Правиле су их групе од 8 до 16 радника којима је управљао надзорник одговоран за остваривање планиране дневне производње. То је у складу са библијском нарацијом, али не доприноси датирању до-гађаја изласка јер је Земља Нила, током дугог периода, за градитељство користила готово искључиво опеке. Прављење опека, стога, било је главно занимање азијатских народа у Египту током више векова. Спомен Рамзесе и Питома као градова које су обнављали Израиљци, уз известан опрез због непрецизности у тумачењу доступних археолошких података, указује да је фараон угњетавања био Рамзес II, што значи да је фараон Изласка био његов син Мермнептах. Египатски извори не спомињу излазак Израиљца, а библијски извештаји не именују фараоне о којима говоре. Свака реконструкција, стога, остаје на нивоу мање или више вероватне хипотезе.

Прислан рад и тешки услови живота били су део државне стратегије чији је циљ био ограничавање демографске експанзије Израиљца (Изд 1,10.13–14), али су се Израиљци, очврснути тешким животним условима и даље умножавали као живи сведоци испуњења Божијих савезних обећања. Фараон, стога, наређује убијање новорођених дечака Израиљца. Бабице, којима је овај задатак био поверијен, у страху Господњем саботирају овај пројекат, а израиљска заједница и даље јача. Зато фараон наређује усмрћивање израиљских новорођенчади бацањем у воде Нила (Изд 1,15–22). Библијска нарација досеже врхунац драмске напетости супротстављањем упечатљиво осликаног геноцидног фараона и Бога, који се у читавој нарацији не спомиње, али који је у том одсуству ванредно присућан кроз испуњење савезних обећања датих праотцима (Изд 1,6–7.9–10.12 уп. Пост 12,2; 15,5; 17,2–5; 26,23–24; 28,13–14).

Хронолошки ток приповести се наизглед прекида. Драмска пауза

оставља првобитног читаоца и ишчекивању које је нама, који знамо даљи ток приче, страно. На сцену ступа левитски брачни пар и њихов син, унапред осуђен на смрт. Видевши да је дете леђо родитељи ризикују сопствени живот оглушивши се о фараонову заповест. Они су, заправо, одбрали да одустану од живота, њихов чин је био израз *храбрости за живот* и аутор Химне Вере управо то препознаје када пише да су крили дете три месеца *нейбојавши се краљеве наредбе* (Јевр 11,23). Страх од египатског владара потиснут је *страхом Господњим*, а страх Господњи се манифестовао као *храбрости за живот* који је Господ створио. Писац Посланице открива да је управо *вера* темељ *храбрости за живот* Мојсејевих родитеља.

Храбрости за живот утемељена на *вери* била је предуслов даљих испуњења божанских савезних обећања и њоме спасено дете је постало спаситељ целог Израиља. Библијски писац узвари указује на то да се божански благослови реализују у складу са спремношћу, тачније *храброшћу*, човека да се *вером* отвори према Да-ваоцу благослова и постане канал њиховог реализација.

Даља нарација осликова познату сцену: мајка ставља тромесечног сина у тршчани ковчег смолом и паклином заштићен од вода Нила. Напетост расте када у ходочасничкој процесији на обалу *свете реке* долази *кћи фараонова* са својом пратњом. Она *види* ковчег, *шаље* пратиљу по њега, отвара га и *види* дете које

Фараонова ћерка у водама
Нила проналази малог
Мојсија – фреска из синагоге
из Дура-Европоса (3. век)

тлаче. Реторичка градација присутна у овом сажетом опису сугерише тежак избор пред којим се фараонова кћи нашла. Да ли ће дете предати на погубљење, препустити неизвесној и опасној судбини у Нилу или ће се, можда, сажалити прекршивши заповест фараона који је дете, као наизглед господар живота и смрти у Египту, унапред осудио? Кћи фараонова је одлучила да и сама покаже храброст за живот – да дете, осуђено на смрт, усвоји и омогући му успињање на друштвену позицију каквој се ниједан Израиљац није могао надати.

У древним оријенталним митовима често се говори о боговима који људима намећу тежак рад, а затим покушавају да униште умножени људски род који их узнемирује галамом. Библијски писац употребљава познати митолошки образац, али га демитологизује (уместо геноцидних богова говори о геноцидним владарима) и историзује (уместо људског рода геноцид је намењен једном народу). Истински разлог геноцидног порива фараона није јасан. Наратор говори да се демографска експанзија Израиља поклопила са династијском сменом. Нови фараон је у тој чињеници видео проблем, јер су бројни Семити могли бити значајна политичка снага у Египту и могући савезник са управо збаченим и пртераним Хиксима. Није невероватно, међутим, ни да су Израиљци били жртве неразумне ксенофобије или освете.

Библијски писац свесно обликује ироничну слику. Мојсејеви родитељи поштују слово фараонове заповести и сина препуштају водама Нила омогућивши му да буде спасен и спаситељ Израиља. Неповољне околности постају прилика. Фараонова жеља да уништи Израиљ постала је основ божанског избављења. У основи библијског описа можда су древна сумерска предања која имају сличне мотиве. Међу њима значајно место заузима мотив потопа терминолошки повезан са нарацијом Изласка. Доминантан термин приповести о потопу, *ковчег*, присутан је и у нарацији о Мојсеју (Пост 6,14–18; 7,1.13.17–18.23; 8,1.4.13.15; уп. Изл 2,3.5) који је представљен као нови Ноје. Он, попут знаменитог праоца, пролази кроз потопне воде како би се *искусством* *иотоха* оспособио да проведе израиљски народ кроз море спасивши га као што је некад Ноје спасао човечанство и свет.

Старозаветна нарација и њено егзистенцијално новозаветно тумачење имају снажну и необично актуелну поруку у ери савремених фараона, појединача или корпорација који делују као господари живота и смрти. Данас нема присилног убијања деце, али се неретко стварају околности у којима многи бивају лишени људског достојанства. У времену када социјална неправда досеже димензије власпостављања ропско-феудалног уређења заоденутог демократијом, потребни су људи који имају храброст за живот, људи који неће пристати на обезличење, губљење

древни свет знао је за хероје који се, будући поштеђени приликом рођења, успињу до највиших положаја. Такве легенде су познате грчко-римском свету и Хетитима, док знаменита Легенда о рођењу Саргона Великог показује највећи степен сличности са библијском нарацијом јер говори о свештеници која се оглушује о обавезу да свој пород принесе на жртву. Сина крије у плићаку Еуфрата, у тршчаној корпи. Ношен реком, Саргон стиже до царског баштована, да би се потом успео до положаја владара поставши оснивач акадске династије древног Сумера. Библијска нарација рефлектује општи мотив древног света који је можда Мојсејеве родитеље надахнуло за описанi поступак. Старозаветна нарација и њено новозаветно тумачење наглашавају лепоту новорођенчeta (Изл 2,2; уп. Јевр 11,23), што указује да су родитељи Мојсејеви у ванредној лепоти детета препознали нарочит божански план и назначење одговоривши вером на тај дар са неба. Форма нарације о рођењу Мојсеја није више историјска од других древних приповести, али је свакако богословски усмеренија и одређена везом са испуњењем божанских обећања.

људског достојанства и смрт, људи који имати храброст да у сферу свог деловања и одговорности буду ка нали испуњења древних божанских обећања и благослова.

1700 година од Миланског едикта

Изложба *Свешти цар Константин и царица Јелена у Лондону*

Драјан Тадић

У амбасади Републике Србије у Лондону, 31. јануара 2012. г. је отворена изложба икона и религиозних слика „Свети цар Константин и царица Јелена“ са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја

Трагом ове вести разговарали смо са Андријаном Младеновићем, председником Хришћанског културног центра и чланом тима организатора ове изложбе (ХКЦ и Радио Слово љубве), која нам је појаснила како је изложба настајала, који су јој „путеви“ и какве је реакције изазвала на свом првом, јавном представљању у Лондону.

Конкурс за тематску изложбу икона и религиозних слика „Св. цар Константин и царица Јелена“, Хришћански културни центар је расписао током 2010. године, а поводом прославе предстојећег великог јубилеја – 1700 година од доношења Миланског едикта.

На конкурс се одавало стотинак наших уметника, иконописаца и сликара од којих је жири, у саставу проф. др Јелена Ердељан, историчар уметности, о. Вукашин Милићевић, теолог и Гаврило Марковић, историчар уметности и фрескописац, изабрао најбоље радове. Изабрано је укупно 58 радова од 48 уметника. Свако од њих је приказан са по једним својим радом у репрезентативном Каталогу „Св. цар Константин и царица Јелена“, за који је уводни текст „Икона и Царство Божије“, на српском и енглеском језику, написао Епископ западноамерички Максим.

Изложбу карактерише разноврсност стила и техника које су аутори применили, тако да су поред икона рађених јајчаном темпером, своје место нашле и оне у енкаустици, мозаику, дуборезу, везу, калиграфији, комбинованој технички, и др.

Прво приказивање изложбе било је у Великој Британији, у амбасади Републике Србије у Лондону. Оно што Велику Британију повезује са личношћу цара Константина јесте чињеница да је крунисан у граду Јорку, а такође постоји и веровање да је царица Јелена пореклом са Острва, и до данас је остало велико поштовање ове светитељке пре свега међу православнима у Великој Британији.

Изложбу у Лондону је свечано отворио Епископ ремезијански Г. Андреј. Отварању је присуствовао и Епископ британско-скандинавски Г. Доситеј са својим свештенством. Свечано отварање је увелиично и хор Православне омладине у Великој Британији који је водила г-ђа Ребека Вучетић. Они су појали црквене химне на црквенословенском, енглеском, а чуле су се и наше изворне песме, попут „Чије је оно девојче“. Хор је задобио све симпатије много бројне публике из света дипломатије, религије, културе, медија, и др.

У среду, 1. фебруара 2012. г. је организован и округли сто на тему „Хришћанство у 21. веку“. Чула су се излагања Његове Екселенције г. Дејана Поповића, нашег амбасadora у Лондону, Епископа Андреја (Ћилерцића), Епископа Калиста (Вера) и о. Доналда Ривса из Англиканске цркве. Они су говорили о самом јубилеју, виђењу хришћанства у 21. веку, изазовима који стоје пред савременим човеком.

У дискусији и питањима која су уследила међу слушаоцима истак-

нуто је да се као и у апостолско време треба пре свега бавити конкретним људима и личностима, изградњивати конкретне заједнице, деловати на личном плану, и да ће се зло у нама и око нас искорењивати само ако будемо довољно наглашавали значај и важност слободе сваког човека и исту ту слободу поштовали. У том духу, Епископ Калист је најасио како је питање за генерације хришћана у XX веку било „шта је Црква“ те да су бројни теолози попут Афанасјева, Флоровског, Зизиуласа, давали одговоре на ово питање, а да ће у XXI веку усмерење теолога бити ка проналажењу предањског одговора на питање „шта је човек“.

Намера Хришћанског културног центра и Радија Слово љубве јесте да изложбу током 2012. године прикаже у још неколико европских престоница. Надамо се да ће то, пре свега, бити Париз и Брисел. Наравно, уколико за то буде постојало доовољно добре воље, али и финансијске помоћи.

Током 2013. године, изложба ће бити приказана по први пут и у Србији када ће и наша публика имати прилике да је види, прво у Београду, а потом и у осталим местима, да би крајња дестинација био Град Ниш.

Завршимо ово кратко представљање изложбе коју ћемо имати прилике да видимо и на нашим просторима речима Епископа лосанђелеског и западноамеричког Максима (текст је преузет из Каталога изложбе):

„Живимо у добу које је испрано сликама које је човек начинио,

у постмодерној епохи у којој се свака особа бори да створи што убедљивију слику себе или своје идеје, где људи покушавају да привуку што је могуће већи број људи кроз сопствену слику како би засенили или наметнули другима своју „икону“ или, још боље, свој „идол“. Ово је ера која нуди лаж, обману и уобразиљу без превазилажења антитомија и ограничења историје.

Ми живимо у таквом времену, а ипак, имамо и ову изложбу као празник Иконе, који предлаже једну другачију слику: ону која је Богооткривена пре него људско дело, ону која пре сведочи неголи убеђује, ону која је иконична а не идолатријска – Икону Бога. Данас у Србији имамо различите уметнике и прегаоце који се посвећују иконопису. Одатле пред нама и Кatalog изложбе икона и религиозних слика „Св. цар Константин и царица Јелена.“ Идемо хитро у сусрет значајном јубилеју хиљаду и седам стотина година од Миланског едикта.....

Икона Христова се не представља као *individuum* или индивидуално, већ се открива као Тајна Цркве, као Један који сапостоји са многима и где су многи сабрани у Њему као Свети (у *ἴαντος* смислу те речи). Стога, икона је неуобичајена слика која приказује пејзаж овога света, не пропадљивим какав је сада, већ непропадљивим, каквим ће га Бог Отац видети у есхатону или

на крају времена, када ће Син Божији представити власници народ и целокупну творевину Оцу говорећи: *Ево ја и деца коју ми је гао Господ* (Ис 8,18). На овај начин, икона осликова обновљење раздељеног, пропадљивог простора и времена....

Иако њен начин изражавања потиче од паље природе, Икона упућује на неизрециву Истину подстичући наше личносне односе са Истином. Права икона успоставља истинске личносне односе. Зато је Икона нераскидиво повезана са Љубављу: не можемо говорити о Истини без Љубави, и не можемо говорити о Икони која нас не приводи Љубави.

За православне хришћане, ово значи да нас Икона одводи к Цркви. Тамо ћемо сусрести друге у његовом или њеном истинитом стању. Како је отац Јустин Поповић имао обичај да говори, „у Цркви ми се учимо да гледамо (иконијски) у сваком човеку нашег будућег брата или сестру (онако како ће они изгледати у Рају)“. Ту, на евхаристијском сабрању, видећемо и сусрести Бога кроз наше заједничарење са другима. Тако, Икона окупља (*synaxis*) заједницу коју ми називамо Црква. Икона, отуда, није само предмет који целивамо и поштујемо, већ вечно сабрање које постоји у моментима, покретима и радњама током Божанске Литургије. Изван Цркве, не постоји Царство Божије; унутар Цркве, све је иконично.

QUO VADIS EUROPA?

гр Давор Цалпіо

Можда постоји још већа опасност од неконтролисаног ширења немачког политичког утицаја у Европи (са којим Европа нема нарочито добра искуства) или политичке централизације ЕУ на уштрб моћи националних влада.

Cитуација у Европи данас је веома динамична, сложена, занимљива и забрињавајућа.

Период мира, стабилности и пропсperитета, што све јесу идеје у основи Европске Уније, данас је, чини се, бар привремено прошлост за највећи број земаља континента.

Веома је тешко разазнati токове и значење историјских догађаја у тренутку у коме се дешавају. Смишљају се обично види само из будућности, када смо у стању да сагледамо оно до чега су одређени догађаји довели, уколико при томе не заборавимо саме те догађаје и њихов контекст. Ту није у питању само (неизбежна) пристрасност очевидаца нити недостатак адекватне перспективе гледања, већ и веома велика комплексност којом се значајни историјски догађаји често одликују. Слична је ситуација и данас када покушавамо да схватимо савремене процесе у Европи који ће, извесно, имати веома велики значај за будућност Старог континента.

Чини се да постоји неколико фактора који кризу у Европи данас чине веома тешко решивом, уколико под решењем подразумевамо превазидање проблема уз минималне негативне ефекте по све грађане европских земаља.

Најуочљивија је свакако економска криза и криза евра о којој се данас највише говори. Заједно са економском кризом Европа се (очекивано?) сучава и са успоном национализма и нападом на демократске тековине у многим крајевима (најрадикалнији је свакако пример Мађарске).

Свака економска криза је нужно повезана и са бројним политичким питањима, која често стоје у њеној основи или путем економске кризе покушавају да буду актуелизована. Европска економска криза је, између осталог, актуелизовала питање начина уређења и даљег развоја ЕУ. Више пута су изношена мишљења да кризу треба превладати применом америчког модела, тј. модела Александра Хемилтона: богатије земље ЕУ (што преведено значи Немачка) требало би да откупе дуговања сиромашнијих чланица, што би водило већој фискалној и политичкој централизацији ЕУ и формирању неке врсте Сједињених Европских Држава (уп. „Will Crisis-Ridden Europe Find Its Own Alexander Hamilton?“, доступно на: <http://www.bloomberg.com/news/2011-07-01/will-crisis-ridden-europe-find-its-own-alexander-hamilton-view.html>; Michael Greve, „The EU Misses Hamilton’s Moment“, доступно на: <http://www.nationalreview.com/articles/285584/eu-misses-hamilton-s-moment-michael-greve>).

Овим би се, наводно, превазишли финансијски проблеми са којима се ЕУ сучава, а криза би се тако заправо искористила за решавање низа административних и политичких проблема ЕУ, као и нејасноћа везаних за смер њеног будућег кретања. Гломазни апарати садашње Уније били би полагано трансформисани у ефикасније органе, што би подразумевало већи степен јединства међу чланицама Уније и веће надлежности централних органа управе у односу на националне владе. То би, даље,

требало да резултира ефикаснијим деловањем како на унутрашњем тако и на међународном плану.

Ситуација је, наравно, веома комплексна и све паралеле у односу на неке друге моделе могу бити само приближне. При оваквом виђењу „европске шансе“, као и многим другим виђењима тренутне ситуације у ЕУ, нужно се поставља питање о немачкој улоги у актуелним и будућим процесима. Питање је неизбежно с обзиром на фундаменталну улогу Немачке у настанку и развитку Европске Уније, с обзиром да је Немачка најача европска економија која (својом величином, положајем и утицајем) има доминантан положај у Унији, али и огроман утицај на читавом континенту. Оцене Немачке улоге у ЕУ и Европи данас се крећу од хвалоспева упућених немачкој предузимљивости и пожртвованости када је у питању спасавање презадужених чланица еврозоне (у чему предњачи, очекивано, немачка штампа), до оцене да већ живимо у Европи којом Немачка суверено доминира, што је заправо сам пројекат ЕУ требало да спречи (о чему је недавно говорио у парламенту ЕУ британски посланик Найдел Фараж [Nigel Farage]). Могу се чути и мишљења да данас, заправо, присуствујемо коначној верзији краја Другог светског рата у којој Немачка побеђује и долази, овај пут легално и легитимно, у војство и посед скоро целог континента.

Постоји међутим још један угао гледања на актуелне токове, који не доминира јавним дискурсом иако је веома присутан у либералнијим

Демонстранти испред седишта Европске централне банке у Франкфурту, Немачка (фотографија Томаса Лонеса, Асошијтед прес)

критичким круговима. Реч је о феномену који, поново, спаја Америку и Европу, али који није више везан за традиционалне улоге држава већ за мултинационалне компаније као кључне економске и политичке субјекте. Овај угао гледања схвата савремену политику (у, барем формално, демократским државама), како на микро тако и на макро плану, као активност која је у потпуности зависна од корпоративног сектора и моћних финансијских институција у свему онеме што има везе са економијом. Велике компаније се појављују као инспиратор највећег дела политичких одлука, будући да се преко тих одлука и законске регулативе обезбеђују, институционализују и легализују корпоративни утицаји и интереси, што опет резултира повећањем профита и утицаја како у појединачном друштву тако и на глобалном плану.

Тиме велике компаније постају политички фактори од највећег значаја, при чему је положај њиховог менаџмента у много чему удобнији од положаја политичара. У колико-тако демократским земљама политичари су суочени са изборима, могу на тим истим изборима бити кажњени за своје грешке, чак и одувани са политичке сцене у случају крупних пропуста и скандала. Они такође формално-правно сносе одговорност

вођења политике, они су ти који су изложени очима јавности, који доносе политичке одлуке и одговарају за њих. У доброј демократској теорији и пракси политичари се смењују у разумним временским интервалима чак и у случају беспрекорног вођења повереног им посла. Вођство компанија, са друге стране, може финансирати политичаре, односно њихове партије, изборне кампање и различите програме како би обезбедило да њихови интереси буду, у најмању руку, узети у обзир, ако не и отворено промовисани приликом доношења важних одлука. Када одређени политичари постану непопуларни или им истекне рок трајања, они могу бити замењени новим при чему се систем не мења, како интереси крупног капитала не би били угрожени.

Проблем је овде, ако оставимо по страни оно најважније, а то су консеквенце оваквог модела по свакодневни живот грађана, у томе што путем формално-демократских принципа и процедуре долази до потпуног урушавања самих тих принципа. Крупни капитал (корпорације и њихов менаџмент) стичу ефективну (и легализовану) политичку моћ и утицај, док сам истовремено не подлеже демократској контроли. Напротив, функционисање компанија све више почиње да личи на савремену верзију бескрупулозне експлоатације, при

чему, у стилу добре старе Животињске фарме, грађани сами пристају на тоталитарни поредак, верујући чак да је он добар и користан за њих и читаво друштво.

Читajuћи савремену ситуацију у Европи из ове перспективе, можда постоји још већа опасност од неконтролисаног ширења немачког политичког утицаја у Европи (са којим Европа нема нарочито добра искуства, као што ретко ко изван самих империја има позитивно искуство са ширењем истих) или политичке централизације ЕУ на уштрб моћи националних влада.

Европа, око које су се водиле бескрајне дискусије (да ли има или не ма хришћанске корене), се испоставља као Европа чији корени заправо леже у империјалној свести и империјалним интересима. Разлика у односу на прошлост је у томе што савремене империје нису пре свега, нити нужно, државе као органски ентитети. Пре ће бити да су државе инструменти у рукама савремених империја. При свему томе, енормна сложеност друштвених збијања и свих актера у њима, као и енормна пасивизација најширих слојева становништва, често доводе до замагљења реалних извора и ефеката одређених дешавања, или пак до њиховог потпуног ишчезнућа са „хоризонта догађаја“.

На гласу светости

Праведни Ђиуне (Сергеј) Сугихара

Процењује се да је захваљујући одважности Ђиунеа Сугихаре и његове жене Јукико током Другог светског рата спасено око 10.000 људи.

Тиуне Сугихара (杉原 千畝, у светом крштењу Сергеј, 1.1.1900–31.7.1986. г.) је био јапански дипломата који је уочи и за време Другог светског рата служио као вицеконзул јапанског царства у Литванији. Током рата помогао је хиљадама Јевреја да напусте земљу – издавањем транзитних виза, како би невољници отпотовали у Јапан. Већина Јевреја који су побегли били су избеглице из Пољске (коју је окупирала Немачка) или су били становници Литваније.

Рани живот

Ђиуне је рођен 1. јануара 1900. г. у селу Јаоцу, од оца Јошима Сугихаре и мајке Јацу. Мајка му је била из самурајског сталежа. Био је други син у породици са петоро дечака и једном девојчицом. Његов отац је желео да Ђиуне буде лекар, али је он намерно пао на пријемном испиту, те је дипломирао на енглеском језику, а касније је примљен у дипломатску службу. Јапанско Министарство спољних послова га је послало у Харбин у Кини, где је научио руски и немачки и постао упућен у руске послове. Преговарао је са Совјетским Савезом о продаји северне манџуријске железнице – његови руски контакти су му омогућили да тачно процени вредност железнице, тако да је обезбедио купопродајни уговор који је био много повољнији за Јапанце. Међутим, дао је оставку на позицију вршиоца дужности министра иностраних послова из протesta због начина на који су Јапанци третирали локалне Кинезе: „Односили су се према њима као да су животиње. Као да нису људска бића.“

Док је био у Харбину, у ком је постојала јака црквена заједница, Ђиуне се обратио у православну веру, узимајући крштено име „Павле Сергеј“. Оженио се рускињом, Клаудијом

Аполоном. Развели су се 1935. године – Ђиуне је много волео децу, а Клаудија није желела да буде мајка. Када се 1935. године вратио у Јапан, Ђиуне се поново оженио Јукиком Кикући, која је на крштењу узела име Марија. Како са-ма Јукико каже: „Када сам га упознала, видела сам да није као остали Јапанци. Из њега је зрачио мир. Опходио се са мном као да смо једнаки, што није био обичај Јапанаца. Жене су биле друго-разредни грађани.“ Пар је имао четвртицу синова: Хирокија, Ђиакија, Харукија и Нобукија.

Аганџман у Литванији

Године 1939. Ђиуне је постављен за вицеконзула у Каунасу, главном граду Литваније. Прави задатак му је, заправо, био да обавештава јапанске власти о совјетским и немачким трупама. Када су Совјети заузели Литванију 1940. г., многе јеврејске избеглице из Пољске, као и многи литвански Јевреји, покушали су да добију излазне визе. Холандски конзулат им је издао те визе за Курасао, острво на Карибима, где се налазила холандска колонија. Долазак до Кура-саоа је такође захтевао транзитну визу неке од земаља кроз које су Јевреји морали да путују, али амбасаде су биле не-врло да их издају. У то време, јапанска влада је захтевала да се визе издају само онима који су прошли кроз одговарајућу имиграциону процедуру и који су имали доволно новца – већина избеглица није испуњавала ове критеријуме. Сугихара је три пута контактирао јапанско Министарство иностраних послова да му одобри издавање транзитне визе – и сваки пут је био одбијен.

Ђиуне је одлучио да издаје визе без одобрења своје владе. Знајући да ће га такав чин непослушања коштати посла, али и да ће довести у опасност живот своје жене и деце ако нацисти ика-

да нападну Литванију, питао је супругу за савет. Сетивши се извесног стиха из књиге *Плач пророка Јеремије*, Марија га је подржала у његовој намери. Тада су почели да пишу неодобрене визе. Свака виза је омогућавала десетодневни транзит преко Јапана, што је било у директном сукобу са наређењима која је добијао. У јапанској култури такав чин непослушања се строго кажњавао. Ипак, он је преговарао са совјетским службеницима који су допустили Јеврејима да путују преко транссибирске железнице.

Од 18. јула до 28. августа 1940. г. Сугихара је визе писао ручно, исписујући компликоване канџи симbole. Дневно је проводио 18–20 сати пишући уз помоћ своје жене и особља конзулата, а каткад и самих избеглица. Забележено је да неретко није јео како не би губио време за писање виза. Због издавања виза био је смењен са своје функције и било му је наређено да одмах напусти конзулат. Ђиуне, Јукико и њихови синови су се онда сместили у оближњем хотелу. Јевреји су их убрзо нашли и молили их да им издају још виза. До 4. септембра, када је требало да напусте Каунас возом, Ђиуне и Јукико су писали визе. Сваког дана су издавали оно-лико виза колико је конзулат просечно издавао за месец дана. Вече пред одлазак, он и жена су целу ноћ исписивали спасоносне папире. На дан одлaska, на путу до железничке станице, Ђиуне је стављао бланко потписе на папире, бацајући визе у масу тако да су људи могли после сами да их попуне. Када је ушао у воз, само је ударао печат на празне папире, избацујући документа кроз прозор. У једном тренутку, остао је без снаге. Нагнуо се кроз прозор и рекао: „Молим вас да ми опростите. Не могу више да пишем. Желим вам све најбоље.“ Тада се дубоко наклонио присутним избеглицама. Неки од при-

сутних Јевреја и Польака су му узвикнули: „Сугихара, никада те нећемо заборавити! Сигурно ћемо те опет видети!“ Јукико је на ове речи заплакала и плачала је још дуго пошто је воз напустио станицу.

Број спасених

Сматра се да је свето непослушање које је Ђиуне Сугихара исказао према својој влади спасило око 6000 људи, али то нису потпуне бројке. У званичној архиви јапанског конзулате је записано око 2.100 имена. У питању су породичне визе које су омогућавале гла-ви породице да са својим супружником и децом напусти Литванију. Верује се да у својој журби да потпише што већи број виза Ђиуне није уносио у архиву свако име. Надаље, извесни језуити из Польске су се после његовог одласка до-могли његових печата које дипломата није унишитио те су наставили да пишу „Сугихарине визе“. Неки Јевреји нису успели да напусте Литванију на време (Совјети су наплаћивали возну карту пет пута скупље него што је то било уобичајено) тако да су нестали у холо-каусту када су Немци напали Совјетски Савез 22. јуна 1941. Процењује се да је захваљујући Ђиуну Сугихари и његовој жени Јукико спасено око 10.000 људи, Јевреја и Польака.

Отказ

Сугихара је потом служио као вице-конзул у Прагу у Чехословачкој, у Кунингсбергу у Источној Прусији и као правник у Букурешту у Румунији, од 1941. до 1944. г. Када су совјетске трупе ушле у Румунију, заробили су Сугихару и његову породицу и одвели их у ратни логор. Тамо су остали неких 18 месеци и пуштени су тек када је Јукико чувару дала свој скupoцени кимоно. Вратили су се у Јапан где је Ђиуне одмах отпушен због реформе министарства – бар по његовим речима. По многим другим сведочанствима, ово је била својеврсна освета због непослушности.

Касније доба

Ђиуне је, да би издржавао своју породицу, узимао низ слабо плаћених послова, у једном је тренутку чак про-давао сијалице од врата до врата. Један његов пријатељ се сећа: „Позвао ме је на вечеру. Ја сам се наравно понадао

да ћемо лепо је-сти. Он је рекао да ће он да кува, те смо отишли у продавницу, где је он купио кромпир и коба-сице. Кромпир је кући ољушио и скувао у кувалу које му је ста-јало у клозету. Он је то сматрао гозбом.“ Године 1947. породица је доживела још једну трагедију, када је најмлађи син умро са са-мо 7 година ра-слабљен после тешких ратних путовања.

Јешуа Ниши-ри, приправник у израелској ам-басади у Токију, један од Јевреја који је спасен захва-љујући Сугихари, док је још био дете, коначно је, 1968. године успео да га нађе. Следеће године је Ђиуне отишао у Израел где га је дочекала израелска влада. Године 1985. Ђиуне Сугихара је проглашен „Праведником међу народима“. Пошто је био сувише болестан да би путовао, жена и син су отишли да би у његово име преузели награду.

Смирење Ђиуне Сугихаре

Четрдесет и пет година после инва-зије на Литванију, питали су га зашто је издавао визе Јеврејима. Ђиуне је рекао да су избеглице људска бића и да им је просто била потребна помоћ. Новинар је записао: „Питао сам га за-што је спасао толике људе. Он се збу-нио. Толико је сматрао да је то нешто најприродније да у тренутку није знао шта да одговори.“

„Желиш да знаш шта ме је покрену-ло, зар не? Па... То је просто онај осе-ћај који би свако имао да се заправо сусретне са избеглицама лице у лице, како моле са сузама у очима. Човек просто не може да се суздржи а да не састрадава са њима. Међу њима је би-ло старих људи и жена. Били су толи-ко очајни да су ишли толико далеко да ми љубе ципеле. Да, то сам видео соп-

Икона Ђиуна (Сергеја) Сугихаре, рад Светлане Вукмировић

ственим очима. У то време сам осећао да јапанска влада у Токију није имала јединствено становиште. Неке јапан-ске вође су просто биле уплашене због притиска од стране нациста, други зва-ничини су просто били незаинтересо-вани. Људи у Токију нису били једин-ствени. Било би смешно да сам се ба-вио њима. Тако сам одлучио да више не чекам одобрење. Знао сам да ће се око тога правити проблеми у будућности. Али, ја сам знао да је то једино било исправно. Нема ништа лоше у томе да се спасавају животи. Са духом смире-ња, човекољубља и пријатељства према ближњима, са тим духом, крену сам да учним шта сам учнио, сучен са најтежком ситуацијом – и из тог разло-га, крену сам напред са удвоструче-ном храброшћу.“

Ђиуне Сугихара је умро 31. јула 1986. године.

Ђиуне никада самоиницијативно није говорио о свом подвигу. У својој земљи се упокојио потпуно непознат, упркос бројним признањима које су му давале остале државе: Праведник међу народима, Медаља заслуга Републике Польске и Животворни Крст Литваније.

Волео је да говори:

„Можда сам и могао да послушам своју владу, али онда не бих слушао Бога.“

Приредио Ђојан Теодосијевић

Пред Изабраним делима protoјереја-ставрофора Саве Б. Јовића

Сведочанства која подсећају и опомињу

Yиздању реномиране издавачке куће „Православна реч“ из Новог Сада пре само неколико дана изашла су из штампе „Изабрана дела“ protoјереја-ставрофора Саве Б. Јовића у осам књига. Из ове, са правом можемо рећи, мале библиотеке проговора богато животно искуство свештеника, пастира, духовника, али и радника на пољу црквене администрације, који данас учествује у одговорној дужности на месту главног секретара Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Такође, један истраживачки допринос и пишчево бављење одређеном тематиком, допуњује његово лично искуство исказано у једној половини објављених књига. У овој књижној збирци се провлаче две нити: лична исповест сужња који је искусио притисак богоборног комунистичког режима не-пријатељски расположеног према Српској Православној Цркви, нарочито према њеним свештенослужитељима и друга, његов рад на историографији. У групу исповедничке прозе, документоване доцнијим истраживањима, што архивским, што личним успоменама које су уследиле, спадају: *Анђели звериње куће, Зайиси из зеничке шамнице и Ушамничена Црква*.

У књизи *Анђели звериње куће*, аутор исповеда своје затворско искуство, исповедајући Христа Цара над царевима. Кроз служење своме роду и вери светосавској писац је исповедио Бога ранохришћанских мученика можда и више, јер је комунистички тоталитаризам умео да буде мрачнији и свирепији, много пута подмуклији, од гордог човекобоштва паганског римског ћесара, чији су прогони хтели да униште Цркву, несвесног да јој *ни враћа Agova ne moju nauđiši*. Поменуте књиге, сада већ добар наративни историјски извор писцима и истраживачима савремене историје нашег народа, који се посебно баве политичком репресијом и тлачитељским односом идеоло-

гизованог режима према појединцу, значајне су утолико више јер се тај режим и његов сатанистички систем доживљава из перспективе Христољубивог свештеника. Друштвени положај Цркве у Титовој Југославији био је наметнут прописима из књишких извора доктрине „усрећитеља“ човечанства и пропагатора класног ослобођења. Црква је, према њиховом мишљењу, остатак реакционарног режима, она је на страни противника револуције, она је један део старијих времена – тврђава капитализма или упориште националистичког српства опасног по мир и толеранцију проглашених, а никада постизаних „братства и јединства“.

Отац Саво Б. Јовић је рођен на празник Св. Саве Првог, архиепископа и просветитеља српског, 1954. године у Милином Селу код Лопара, у подножју опеване Мајевице, у крају који је рађао бунтовне и поносне Србе. Ухапшен је 15. маја 1980. године, након сахране диктатора Јосипа Броза Тита. Сведочанство о монтираном процесу и уменшаности Српкиње судије, Србина јавног тужиоца и Срба поротника који су кроз осуду свештеника исказали оданост новом времену и његовим крхким вредностима.

Свештеник Саво Б. Јовић, после изречене пресуде од шест, а потом од Врховног суда смањене на пет година затвора, упућен је у зенички казamat, који је грађен још у кримогеној Аустро-угарској монархији, у коме је издржao 4 године, 6 месеци и 15 дана.

Даље, у књизи *Анђели звериње куће*, отац Саво сведочи да су „иноверни“ били понекад према њему човечнији од Срба задојених комунистичком идеологијом. Иначе, то је била пракса да своји прогоне своје. Потресан је опис Свете Тајне исповести и Причешћа из кога се види да је прата смисао свог страдања видео у прослављању Господи и у пружању помоћи затвореницима који су му се исповедали и којима

је некада и само његово стрпљење да их саслуша (све њихове злочине због којих су ту) билоовољно да се растерете бремена које их је годинама притискало.

Ова проза сведочи о ништавности зла, о величини правде и о неухватљивости живота људским умом. Она доноси сву лепоту људског постојања, трагизма овосветског битисања, нашег балканског посебно.

У мултиконфесионалној Босни и Херцеговини, у времену када је Титов режим стварао мусиманскую нацију, када је социолошки пројекат југословенских комуниста грађио посебан национални идентитет босанско-херцеговачких муслимана на бази религиозне општости ислама као светске религије, много шта је било апсурдано, илузорно, али тада за државни систем друштвено пожељно и на крају оствариво. У времену када су хоџа и фратар били у затвору због „антинародног рада“, повезаности са својом екстремном емиграцијом, отац Саво Б. Јовић је ухапшен по „националном кључу“ да се покаже како је и српско-православна страна умешана и да има своје, по друштво опасне представнике, мада су и ти „будни чувари“ били свесни да је позадина тога била у потпуности неоснована, као што је то било, истине ради, и код многих хоџа и римокатоличких свештеника.

Књига *Ушамничена црква* је мала историја страдања свештенства Српске Православне Цркве у политички монтираним процесима. Написана са искуством сужња и мртвља, а допуњена архивским истраживањима, на крају се преточила у добар историографски есеј. Ова књига је на средокраћи добре истраживачке публицистике и модерно писане историографије онако како то захтевају критеријуми савремене документарне прозе о савременим политичким приликама. Прво издање је изашло деведесетих година прошлог века, дакле, без велике историјске дистанце;

у времену када појам „транзиција“ није био ни у најави, када је велики део протагониста идеологије „Црвене интернационале“ још увек у својим рукама имао реалну политичку власт. Аутор се тада изложио додатној опасности и могућој освети система који је полако, али сигурно тонуо. Ова књига је највила способности оца Саве Б. Јовића, или боље речено пробудила у њему правог историчара, писца способног да увиђа ствари (*ιστορία*, увиђати, како би био изворни старојелински појам и етимолошка тежина речи историја).

За књигу *Записи из Зеничке шаманице* сажету и најтачнију оцену дала је књижевни критичар Љиљана Шоп, када је рекла да су записи проте Саве „узбудљиви психолошки медаљони, приповетке у класичном смислу те речи, исповести људи који су препуштени себи самима и равнодушности друштва које их кажњава, не удубујући се у случајеве и њихову непоновљиву индивидуалност. Страсти и мотиви појединача, примитивзам, злоба и равнодушност околине, нехaj или окрутност закона и његових представника – све то одређује, сплетом случајности и нужности људске судбине“.

У овој едицији, надаље, нижу се књиге: *Кроз Босански Отањ, Христов Светосавац Михајло Путин, Свишање у Предвечерје, Свети Исповедник Варнава Епископ Хвостански и Епничко ишићење и културни ћеноцид на Косову и Метохији од 1945. до 2005. године*, ретка тематска збирка докумената из новије, на жалост тешке и чемерне историје српског народа XX века. За књигу *Кроз босански отањ* примећено је, сасвим тачно, како пише на једном месту професор Растко Јефтовић да је то „прва књига на српском језику о последњем ратном сукобу, деведесетих година прошлог века, у Босни и Херцеговини. Роман је реалистично интириран и у њему је примењени поетски говор познат као техника сказа; то је говор обележен максималном аутентичношћу изражавања јунака, као да је текст скинут са магнетофонске траке, а описи као да су настали од фотографија ратних призора“.

За наративни поступак романа *Свишање у Предвечерје*, већ цитирани ауторитет књижевне критике Љиљана Шоп вели: „Приповест тече као исповедање, дуги монолог седамдесеточетвогодишњег Иље Шубарића, дођоша у банатско село Јабучарево после Другог свет-

ског рата, исповест превасходно покајничка а не одбранашка“. Јунак овог романа је жртва прелести и лажи комунистичког система и његовог противчовештва.

Биографије Михаила Пупина и свештеномученика Епископа Варнаве Настића показале су да аутор уме да изађе из психолизоване стварности и сасвим реалистично пише о личностима из новије српске историје. У центру казивања није само Михаило Пупин као научник, већ и као човек вере Православне и светосавске.

Важност зборника докумената о Косову и Метохији који се односи на раздобље од шездесет година 1945–2005 је књига за коју је Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Амфилохије

Радовић истакао да се „из ње очевидно и јасно види да данашња етничка и свака друга неравнотежа на овом судбинском европском простору није последица природног процеса и здравог историјског развоја, него перманентног насиља, изгона, отимања и уништавања српског народа, његових светиња и добра“.

Разлог за ово и овакво издање је тај што су неки од поменутих наслова доживели по пет, шест и седам издања чији тиражи су били убрзо распродати, што сведочи да је реч о штиву које народ разуме, тражи и за које има интересовања. На енглески језик преведене су две књиге: *Епничко ишићење и културни ћеноцид на Косову и Метохији од 1945. до 2005. године* и монографија о *Епископу Новомуученику*

Варнави Настићу, човеку који је богословски промислио историјску улогу комунизма и њену псеудорелигиозну и погубну духовну суштину, јер заговара „царство небеско на земљи“ и „материјално благовање“. Владика који није правио компромисе са режимом него га је разобличио и због одговорне истинољубивости, а не неког каприза, страдао. Књига је учинила пресудно у установљењу званичног култа и прослављања Светог Варнаве српског као светитеља, новомученика и исповедника XX века.

Овде, у овој едицији, на једном месту имамо сабрану вредну прозу, аутобиографску и икуствену, документовану, проверену и романсијерску.

Радован Пилићовић

– Осам века Милешеве –

Пораз са звуком победе

Живорад Јанковић

Сукоб устаника са Турцима код Манастира Чокешине био је у првим недељама устанка, кад он још нема чврст карактер јединственог покрета, већ се сваки крај земље бори за себе са оним тешкоћама које га сназазе

Када је у питању песничко дело слепог гуслара Филипа Вишњића пажња и читалаца и истраживача, подједнако је усмерена углавном на две његове песме: „Почетак буне на дахије“ и „Бој на Мишару“. Интересовање за осталу Вишњићеву остварења је далеко мање и тиме се према њима чини велика неправда.

То се у првом реду може рећи за поему „Бој на Чокешини“ која по композицији подсећа на ону о Мишару и може се оценити као припрема за ово величанствено дело. И ту се предмет обраде песме саопштава причом, птице злослутнице, „љуби“ устаничког предводника, Крсмана Вујићића из Прињавора.

Сукоб устаника са Турцима код манастира Чокешине био је у првим недељама устанка, кад он још нема чврст карактер јединственог покрета, већ се сваки крај земље бори за себе са оним тешкоћама које га сназазе, не могавши да се узда у долазак неке помоћи.

Тад је Црни Ђорђе заузет вишедневним борбама на Јагодини, са дахијом Ку chuck Алијом и Алијом Гушанцем, које се одвијају са променљивом срећом, где се устаници понашају као да у тим бојевима стичу прва ратничка искуства и као да значајан број њих није пре десетак година ратовао током сукоба Аустрије и Турака 1788–1791. Тако Вожд устанка није ни могао знати шта се дешава на другом крају земље. Сведочи то и прота Матија: „Он (Црни Ђорђе) се туче с Турцима тамо, а ми горе, а ништа се не договарамо; а ево и писама које морам да му прочитам и на њи одговор да пошљемо“.

Иако устанак почиње као отпор дахијама, господарима Београдске области, од самог почетка у његовом гушењу учествују и муслимани ван граница области, мада су њихови подручни хришћански

поданици мировали и приклучиће се устанку тек месецима касније.

Опис прикупљања устаничких снага у многоме подсећа на онај полазак српске војске и браће Југовића у одсудну Битку на Косову. Певач не жали речи да јунаке прикаже у што већем сјају – као да је реч о гарди моћног владара, а не о „сиротој раји“ која жели да се избави од туђинског насиља.

„Чиста свила до земље пуштена
А кадива у крајем скројена
Све оружје у злато облито
На глави им капе кадивлије
Златне ките бију на појасу
Јадној мајци сви ти су једнаци..“

Ту свега има у изобиљу, до раскоши. Невоља је само у томе што је скроман број бораца. Такво стање утиче на то да се хајдучки предводник Ђорђе Ђурчића са својих три стотине људи повуче са бојишта пре почетка сукоба. По песми претходних дана лично је уходио турску војску и дознао да супротна страна располаже снагама од седам хиљада људи. Драгоцен је и скоро јединствен опис начина ухођења у српским изворима. После његовог повлачења остаје само три стотине српских бранилаца. Ту песма даје математички тачан однос снага – два-десет пет према један:

„Два Србина удриш на педесет
Четворица на стотину Турак
Осморица на двеста Турака.“

И при таквом односу снага браниоци успевају да се одрже седам часова кроз непрестани бор. Храброст браће Недића, Димитрија и Григорија, је таква да сличне нема ни у једној Вишњићевој песми о устанку:

„Пребише им Турци обојици
Из пушака ноге до колена
Оба села један до другога
Они вичу, реко б вино пију.
Око себе Србадију, рабре,
Пушке пуне, на Турке баџај...“

Преломни тренутак долази нестанком муниције. Почиње да се излази из света стварности. За фишек се нуди чак и по десет дуката, али залуд:

„Доста злата, ал цебане нема...“

Претеривање песника у овом случају спада у она казивања и обећања која не обавезују пошто су неостварива. Пренаглашен је и значај улоге пушчане ватре. То је још увек време кад се питање битке не решава једино употребом пушака. Ватрено оружје само је увод у непосредни сукоб чију суштину представља гушање и клање. О таквом начину борбе устаника говори и митрополит Стефан Стратимировић у свом извештају бечкој влади.

До тог момента „потрошено“ је око три четвртине песме. За приближавање кобног краја било је довољно само неколико десетина стихова.

Уследила је борба са оним чега се ко дохвата, а завршава се дављењем, где опет долази до израза тачно представљен однос снага:

„Ту се Срби покорити неће
Већ се бране и празним пушкама
Све тукући око себе Турке
Сваки Србин мори по Турчина,
А Србина по двадесет Турака...“

По Вуковом опису насталом под утицајем песме све је суморније: „Пред ноћ придође Турцима помоћ из Јање и из Бијељине, а Срба и од оно мало већ готово

пона изгинуло и изранило се (обадва се Недића била ранила у ноге, пак седећи онако рањени бранили се као и многи други)... После страшнога боја ножевима и празним пушкама и после рвана и чупања за вратове, надвладавају Турци, а Срби изгинули готово сви.“

Напредак и ефекат српске одбране је видан. У почетку је однос снага нападача и бранилаца био двадесет пет – пре- ма један. Сада је тај однос „повољнији“ – „само“ двадесет према један. По песми, Турци су изгубили пет стотина људи из броја регуларне војске донетих и уко- паних у Јањи. Остали пали, који су ван редовног састава, нису ни однети ни ра- чунати. Њихове кости су остале на боји- шту, а затим у костурници помешани са браниоцима. Томе треба додати од рања- вања за бој онесспособљене нападаче.

Особеност песме чини и то, што сем у почетку код дочека Јакова Ненадовића, „домаћин“ песме Крсман Вујичић се ви- ше не помиње као учесник битке.

Помен Крсмана Вујичића није једини „персонални“, проблем који се овде сре- ђе. Далеко већи заплет настаје поводом помена Дамјана Кутишанца (Милен- ковића) као учесника и жртве битке. О њему говори и прота Матија Ненадовић, по чијим сећањима је Дамјан почетком устанка, слат на Цетиње ради договора са владиком Петром I Петровићем. Та- ко је према противним сећањима. Али и према сачуваним писмима, Дамјан је послат код владике Петра у пролеће, следеће 1805. године. Поред тога, мало је вероватно да је Дамјан могао стићи до Цетиња и вратити се, а потом бити у боју на Чокешини. По песми, Кутишанац је током битке пао, а то би значило да није могао 1805. бити преносилац устанничке поруке коју шаљу Црни Ђорђе, Прота Матија и Јаков Ненадовић.

Уобичајена представа прилика и ат- мосфере где је пораз на видику, праће- на јећањем или само муклијем ћутањем, својствена предворју смрти. Вика, граја јесте оно што иде као предзнак победе, а управо тако је представљен претпослед- њи чин драме чокешинских бранилаца:

„Они вичу реко б вино пију
Око себе Србадију рабре
Пушке пуне на Турке бацају“

Јаков Ненадовић као командант целе области за пораз је оптужио хајдучког вођу Ђурчију, што је знатно допринело да га вођство устанка осуди на смрт. По-

знато је како Вук истицањем језивих де- таља описује погубљење Ђурчије. Гуслар је далеко изнад таквог приступа. Код ње- га је све речено у неколико стихова:

„Ти се нећеш наносити главе
Наносити за ту пријевару
И што рече, Јаков не порече!“

О природи (не) учешћа главног коман- данта Јакова Ненадовића у овом сукобу, песма не говори.

Песма може бити повод за покрета- ње вишеструких истраживања – о самом манастиру Чокешини, настојатељу мана- стира током устанка и надаље Хаци Кон- стантину харамбаши Ђорђу Ђурчији, Ја- кову Ненадовићу команданту тада целе половине државе, браћи Недићима као главним носиоцима одбране манастира.

Позната је близрост ове и песме о боју на Мишару са којом она има много слич- ности. Везују их бројна „стајаћа места“ (читава скупина истоветних стихова). Не чуди што се песник код Мишара опреде- лио за удовицу Кулин капетана једног од водећих команданата нападачке војске. Овде разлог песниковог опредељења ни- је уочљив. Прича се без јасног разлога ве- зује за кућу Крсмана Вујичића на онакав начин како се могла везати и за било ко- јег другог учесника устанка. Са те стране песма би се дала сврстати у недовршене, пошто сем говора на почетку, даље нема помена породице Вујичића.

Песма о боју на Чокешини је више при- ча о „напуштању“ боја и склањању, него о самој бици. Одлази Ђурчија са својим људима, одлази Јаков, склања се и игуман манастира, Хаци Константин. Михаило Ружичић са снагама које би могле да зау- ставе продор нападача, под утиском Ђурчије и не приближава се месту очекиваног сукоба. За њега се може рећи да је „не- стварена личност“. Михаило Ружичић је по дахијском плану сече био предвиђен за ликвидацију, па је остао жив. Овде је пошао са довољно снаге у помоћ па није стигао тамо где је био преко потребан.

Загонетан је однос певача и према игу- ману Константину. Помиње га у сцени причешћа бораца пре битке, а потом ка- ко се склања. Колико се зна живео је још прилично дуго, али попут већине све- штених лица тога времена кроз устанак не среће се као борац:

„А игуман Хаци Константине
Није требо да с у боју деси
Константин се игуман уклони“

Спомен-костурница у Манастиру Чокешина

О старешини манастира Раче, Хаци Мелентију, песма говори само током плана за сечу. Хаци Мелентије се толи- ко истакао током ратовања, да је вођство само њега сматрало достојним да поста- не црквени поглавар устанничке државе. Други игумани нису имали ту част. Пе- вач ипак не помиње Хаци Мелентија то- ком устанка иако се он претежно креће на западном бојишту.

Од небројеног мноштва бојева на том простору песник је обрадио четири: Чоке- шина, Салаш, Мишар, Лозница. Чокеши- на и Мишар су јединствени, забележени и изучавани и од историчара. Од Вишињића опевани бојеви на Салашу и Лозници су пре успутне епизоде устанничког ратовања, којих је током устанка било толико да се не би могли побројати, него историјски дога- ѡај првог реда. Око бројки и датовања ло- зничких битака још се „ломе пера“ аутора. Утисак је, да је при стварању ове песме о Чокешини гуслар уложио највише труда како би је слушаоцима учинио „допадљи- вом“. Лако и радо се слушају песме о по- беди и успеху сваке врсте. Ко би слушао песму о страшном поколју малобројних, иссрпених, и ранама обузетих немоћних бранилаца.

Исход битке код Чокешине јесте срп- ски пораз до кога није морало да дође. Десило се тако, у првом реду, услед уби- џајене неслоге. Ту за разлику од бојишта на Јагодини, где се на челу устанника налази отпочетка неприкосновени во-нички ауторитет Црнога Ђорђа – нема човека чији би углед био обавезан за све. Стога се и аутори разилазе у излагању о изворима неслоге и пораза.

Из старог Православља

Тај јадни, јадни, јадни свет

Неки манијак, негде у свету, ше-тао улицом окли-знуо се на оштеће-ном тротоару, пао и повредио се. У болници га лечили и, како се присто-ји, тештили. Између осталог говорили му и оне толико употребљаване и злоупотребљаване речи: „Утеши се, то је била воља Божија.“ А он у њима ви-део могућност ла-ког „бизниса“ и јев-тине ни мало дуго-вите рекламе: „Ако је то дело Божије, онда је Он мате-ријално и морално одговоран за штету коју сам претрпео.“ Па потегао и тужио су-ду-ни мање, ни више – Самога Бога и општину, тражећи 25.000 долара одштете. (Илустрована Политика 27. II 1968.).

Овај духовни манијак, – лекари тврде да је „умно потпуно нормалан човек“ – права је слика данашњег духовног и морал-ног стања света и људи, људске изопачености и неуравнотеже-ности. Шта све људи не стављају данас на терет Богу! За све је он крив, човек низашта. Ако допушта грех и злоупотребу људ-ске слободне воље, крив је. Ако снисходи људским слабостима, трпи зло, дозвољава насиља и страдања, ако показује стрпљење према греху и грешницима, – крив је. Али када учини правед-ну одмазду за наша безакоња, када покаже строгост Праведног Судије, – опет је крив. Окривљују Га и они који Mu мало верују. Јудима је лакше када одговорност за своја дела и поступке пре-баче на другога.

Али шта ћемо ако Бог прихвати нашу тужбу и дође на суд с нама? Он ће нас лако задовољити за учињену нам неправду и штету, но какву ћемо накнаду и задовољење ми Њему дати за све неправде које Mu непрестано чинимо? Те се неправде не мере и не накнађују новцем, не ни целим телом, чак не ни же-вотом нашим. Оне остају на дугу и после смрти наше. Какву, да-ке, незавидну будућност спремамо својим потомцима, за које иначе тврдимо да их волимо и да им само добро желимо! А све због наше безумне жеље да се парничимо и тужимо са самим Богом! *Зато, не шерајмо ћарницу и не идимо на суд са Богом, јер ћемо тај суд увек изгубити!*

Б. Б.

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 24, Београд, 14. март 1968. године, страна 6.

Јоханес Кодер

Византијски свет. Увод у историјску географију источног Медитерана током византијске епохе

Превод др Влада Станковић, Утопија,
Београд 2001, 299 стр.

Експанзија византолошких студија у првој половини XX века резултирала је гранањем те у почетку маргиналне дисциплине историјских наука, тако да су хиљаде византолога широм света у последњих стотинак година обрадили готово све сегменте богате мили-нијумске историје Источног римског царства (у модерно доба названо „Византија“). Следствено (рапидном) развоју византологије очекивано је да се и њена (важна) грана – историјска географија – сразмерно развија. Историја је, као што је познато, догађање у времену и простору, те је хронолошко проучавање историје неопходно надоградити и географским испитивањима; након питања „када“ мора да следи и „где“, како би се предмет историјског истраживања у целини одговети. Сходно томе је превод студије бечког професора византологије Јоханеса Кодера (како кажу, најзначајнијег живог представника аустријске византолошке школе чуvenог Херберта Хунгера) – *Византијски свет. Увод у историјску географију источног Медитерана током византијске епохе* – од непроцењивог значаја за природни развој византолошке науке (и) у српском говорном подручју.

Како сам аутор у предговору наводи, „књига Византијски свет има циљ да на појединачним примерима покаже и докумен-тује историјско-географске феномене – не претендујући да пружи потпуни преглед и анализу (отуда оно „увод“ у поднаслову – прим. аут.) карактеристика географског простора Византијског царства“.

Монографија проф. Кодера је написана по највишим научним стандардима; сви закључци наведени у њој илустровани су адекватним примерима, а донети су, што је уочљиво и површински читањем, на основу темељног истраживачког рада. Нарочити значај књиге за даље бављење историјско-географским испитивањима Византијске империје јесте у томе што, поред смерница датих у самом тексту, вештим синтезирањем обилног материјала, аутор прилаже преглед извора за историјску географију Византије, иссрпан списак текстова (примарна и се-кундарна литература) везаних за наведену тему на скоро стотину страна, корисне ре-гистре, као и значајан број скица и карата

које олакшавају оријентацију читалаца. Оно што посебно треба подврђи јесте да акривичност у овом случају није негативно утицала на језик којим је књига написана; упркос томе што предмет којим се бави не дозвољава високостилизовани језик, текст студије је приступачан и веома читљив. [Додајмо да је аутор, за потребе овог превода, начинио мање измене у самом тексту и допунио библиографију новим насловима, тако да је српско издање, у односу на друго допуњено и исправљено немачко издање из 2001. г. (прво је објављено 1984. године) и грчки превод из 2004. године, у ствари последња верзија књиге, а тиме и најрелевантнија.]

Византијски свет проф. Јоханеса Кодера је публикација која по свему заслужује да буде пажљиво ишчита-на и то не само од српске академске јавности (пре свега због њене изузетне научне вредности), него и ширег круга читалаца који се интересују за забивања на територији Византије јер (како због језика којим је написана, тако и због информисаности коју нуди) представља врхунско пропедеутичко штиво.

Блајоје Пантелић

Антологија руске модерне приче

Бернар, Стари Бановци–Београд 2011, 1720 стр.

Антологија руске модерне приче у четири тома запрема читав двадесети век у руској књижевности. Почиње Лавом Толстојем, а завршава младим Сергејом Шаруновим (1980), представљајући на преко 2000 страница сто педесет најважнијих руских прозаиста двадесетог века, како класика који су одавно обогатили светску литературу, тако и модерних писаца који ће тек у двадесет првом веку окружити своје књижевно дело.

Намера ове антологије је не само да уврсти најлепше руске приче и најбоље писце (Чехов, Булгаков, Андрејев, Горки, Куприн, Буњин, Грин, Ремизов, Паустовски, Платонов, Распутин, Астафјев...), не само да, коначно, у корпус једне и јединствене књижевности врати истакнуте емигрантске писце (Тефи, Шмељов, Аверченко, Зајцев, Арцибашев, Алданов, Терц...), већ и да открије, јер по први пут антологијски представља неке писце, до сада махом, код нас, за-немарене, од класика – Ертељ, Вересајев, Шишкин, Малишкин, Неверов, Овчекин, Курочкин, Басаргин, Грачов – до наших савременика, као што су Бородин, Епель, Макањин, Варламов, Волос, Јекимов, М. Тарковски, Иличевски, Вишињевјецка.... Бирани су аутори чије дело тражи и обимније превођење на српски језик, па је ова књига и својевrstан увод у такву једну могућност. Биране су приче које могу репрезентовати најбоље у руској литератури, приче које обогаћују човеков поглед на свет, чине га ду-

1 АНТОЛОГИЈА РУСКЕ МОДЕРНЕ ПРИЧЕ

2 АНТОЛОГИЈА РУСКЕ МОДЕРНЕ ПРИЧЕ

бљим,
про-
дор-
нијим,
учвр-

шћују га у вери да добро може победити посвемашње зло којим смо окружени, и да човек својим делашем може не само уобичајено ружити, већ и херојски доприносити побољша-

3 АНТОЛОГИЈА РУСКЕ МОДЕРНЕ ПРИЧЕ

4 АНТОЛОГИЈА РУСКЕ МОДЕРНЕ ПРИЧЕ

њу света
у којем
живимо.
Не окре-
ћући

главу од најтежих питања и проблема, руски писци причама увршћеним у ову књигу улажу у свет и човека ону веру какву налазимо само у осамљених подвижника, отпађених од људи зато што их воле више и дубље. То је, без сумње, подвижничка, аскетска литература и, било да говори о добру или злу, љубави или мржњи, милости или сувости, искоришћавању човека или сажаљењу, она је, увек, наговештај могућности да се живот, упркос својим катастрофама и безданкама, настави неком врстом покајања, опроштаја, искупљења, у потрази за домом, уочиштем, ослонцем непознатог рамена.

Ова антологија тражи, јер заслужује, такав читалачки ослонац.

Приређивач и преводилац Антологије
Владимир Јајличић

Нова књига у издању ОТАЧНИКА

Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на тел. 0668887654
или e-mail: otacnik@gmail.com

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Пејетровић

САД

Марш за живот

Првојерарх Православне Цркве у Америци, Његово Блаженство Митрополит Јона је, заједно са епископима Тихоном филаделфијским и источно-пенсилванијским, Мелхиседеком питцубршким и западно-пенсилванијским, епископом Њујорка и Њу Џерзија Михаилом и епископом Чикага Матејом, 23. јануара у Вашингтону повео бројне клирике, вернике и богослове у годишњем Маршу за живот.

Према речима Архиепископа Јована Ковалзика, активисте и покретача православних на овом годишњем окупљању, „ове године је учествовао највећи број православних верника до сада“. Митрополит Јона се пре почетка марша обратио окупљенима и затим су сви заједно прошетали до Врховног суда где је одржан помен жртвама абортуса.

РУСИЈА

Увођење веронауке

Од септембра 2012. године, основе вере ће бити уведене као обавезан предмет у свим школама у Русији. Ђаци ће, по свом избору (односно, по избору родитеља), од своје четврте или пете године, моћи да уче о основама православног хришћанства, ислаама, јудаизма или будизма (ове четири вероисповести су званично признate као „традиционалне у Русији“) или ће моћи да похађају предмет који укратко говори о историји свих ових религија. Они који не буду желели да иду на веронауку моћи ће да похађају предмет који се бави световном етиком.

Премијер Русије, Владимир Путин, недавно је потписао декрет којим су прописани детаљи у вези са веронауком у школама.

Иницијативу да веронаука постане обавезни предмет у руским школама покренула је Руска Православна Црква још пре десет година, али је тек

2009. године овај предмет експериментално постао део обавезне наставе у 19 руских области.

Од самог почетка, ова замисао је нашла на бројне критике које се на крају могу свести на две. Прва каже да је Русија секуларна држава у којој ниједна религија не сме да буде привилегована а друга да је Русија држава у којој живе људи различитих вероисповести и различитих националности те би подела људи према њиховој вероисповести могла да изазове верску мржњу.

Још један проблем је тај што се тренутно увођење овог новог предмета суштава са недостатком наставника као и са недостатком уџбеника. Било је неколико покушаја да се напише уџбеник о, рецимо, основама православне вере, али ниједан уџбеник Министарство образовања до сада није одобрило.

Међутим, верске вође у Русији нису толико скептичне у вези са новим предметом. Познавање сопствене вере како и вере ближњега не може да изазве верску мржњу, уверене су верске вође. Напротив, што је нека особа боље образована по питању религије, то она има више трпељивости према мишљењу других људи.

Од фебруара месеца ће у Русији бити организовани додатни семинари за будуће вероучитеље, а у марта ће родитељи одлучивати о томе коју ће веронауку њихова деца похађати.

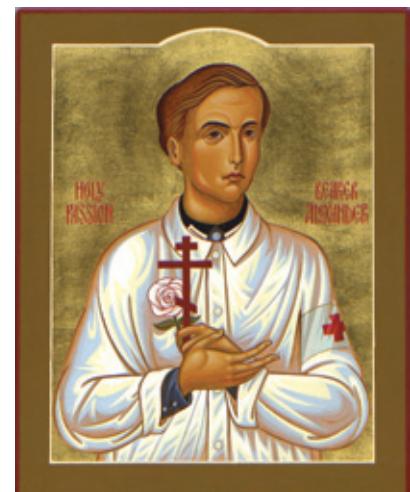

ТУРСКА

Поновно отварање школа

Његова Свесветост Патријарх константинопољски Вартоломеј је, приликом посете свом родном крају, острву Имвросу, прокоментарисао вест о поновном отварању грчких мањинских основних школа на том острву, које су биле затворене скоро пола века. Турски министар образовања је недавно дао дозволу да те школе поново почну са радом. Обраћајући се вернима у цркви Успења Пресвете Богородице на Им-

вросу, Патријарх је позвао родитеље да своју децу уписују у нове школе, наглашавајући колико је ово поновно отварање битно чак иако би те школе похађао и веома мали број ученика. Патријарх се, између остalog, захвалио и влади Тајипа Ердогана као и министру образовања јер су дали дозволу да школе на том острву могу почети поново да раде.

НЕМАЧКА

Канонизован Александар Шморел

У Берлинско-немачкој епархији Русле Загранице Цркве је 4. и 5. фебруара одржан чин канонизације Александра Шморела, активисте антифашистичке организације „Бела ружа“. Проплава је отпочела у суботу 4. фебруара литијом од храма до гроба Александра Шморела где је одслужен помен. Затим је на свеноћном бдењу у храму свечано изнесена икона новомученика Александра и први пут одслужена служба новопрослављеном светитељу. Наредног дана, у недељу 5. фебруара, одслужена је Света Литургија.

Шморел је рођен 1917. у Оренбургу. Његов отац, Немац родом, доселио се у Русију у 19. веку. Његова мајка је била ћерка православног свештеника. Године 1921. његова породица је одлучила да се врати у Немачку, у Минхен, где је Шморел активно учествовао у црквеном животу локалне руске православне цркве. Као студент Медицинског факултета Минхенског универзитета, Шморел је 1942. године са својим другом Хансом Шолом почeo да саставља и шири антифашистичке летке. Тако је основана група „Бела ружа“, у коју се укључио Шморелов гимназиј-

ски друг Кристоф Пробст, њихов друг, такође студент, Вили Граф и Хансова сестра, Софи Шол. Група је откривена у фебруару 1943. године а чланови ове групе су осуђени и погубљени.

АЛБАНИЈА

Двојица нових епископа

Свети Архијерејски Сабор Албанске Православне Цркве је на свом заседању одржаном 19. јануара изабрао двојицу нових епископа. Тако је овај Свети Сабор по први пут у својој историји састављен од осморице епископа.

Свети Сабор је, у складу са Статутом Цркве, једногласно изабрао Архимандрита Натанаила за епископа Епархије амантијске, и Архимандрита Астија за епископа Епархије билиске. Они ће покривати и одређене секторе црквеног живота у Албанији: Његово Преосвештенство Натанаило ће бити „Настојатељ манастирске имовине“ а Његово Преосвештенство Асти ће надзирати харитативне делатности.

У суботу, 21. јануара, Архиепископ Анастасије је, заједно са читавим Светим Сабором, служио Свету Литургију у Благовештенској цркви у Тирани на којој је у чин епископа хиротонисан Архимандрит Натанаило, а у недељу, 22. јануара је у истој цркви хиротонисан Архимандрит Асти. Обема службама је присуствовао велики број клирика из Тиране, Ђирокастре и других албанских епархија, уз бројне вернике, студенте и професоре црквених школа: сви заједно су све дочећи узвикивали „Аксиос – Достојан“.

РУСИЈА

Заборављени храмови

Како описује *Казањски Гласник*, већина туриста који посећују Казањ обично одлази да види цркву посвећену Благовестима и манастир Раифа, не знајући да Република Татарстан врви од заборављених храмова, цркава и

старих здања – величанствених храмова изgraђених од цигле, скромних дрвених цркава у класичном, барокном и савременом стилу итд. Многи од ових драгуља нису ни споменути по туристичким брошурама јер су у лошем стању, иако је њихова историја веома богата. Чак и локални становници, који живе близу њих, знају мало о њима – једини извори о овим објектима се налазе у архивама.

У последњих десетак година, фотограф Андреј Черенков је фотографисао и прикупљао информације о неких 300 сеоских цркава и православних храмова, углавном у близини градова Јелабуга, Бугулма, Аљметјевск и Бавли. Те су фотографије биле излагане на две различите изложбе а Черенков тренутно планира да од тих фотографија и истраживања састави књигу.

А. Черенков испред цркве Богородице Казањске у Алексејевском региону

Черенков је започео овај пројекат пре једне деценије без неког посебног циља. „Када посетите неку цркву, то вам помаже да се смирите, да побегнете од таштине савременог света“, објашњава Андреј Казањском Гласнику. „Моја жеља је да људи чују за ове православне храмове који су у очајном стању и које треба обновити.“ Черенков такође тврди да ове „рушевине“ могу да пруже бољи увид у историју Татарстана а као пример је навео цркву у селу Чемешив која је изgraђена уз финансију помоћи Кропоткина. У тој цркви су се 1863. године венчали Илија и Марија, родитељи Владимира Лењина.

У књизи, за коју Черенков каже да ће ускоро бити објављена, сакупљени су сви историјски подаци о овим заборављеним црквама.

ВАТИКАН

Молитва за угрожене

Папа Бенедикт XVI је у среду, 8. фебруара, након што је хладни снежни талас захватио читав европски континент па чак и Рим и однео животе на стотине људи, позвао вернике да се помоле за оне који су највише угрожени овом елементарном непогодом. У закључку обраћања у сали Павла VI, папа је рекао: „У последњих неколико седмица је, као што знамо, талас хладноће и леда оковао већи део Европе изазивајући велике невоље и знатну штету. Желим да изразим своју близост са људима које је задесило та кво оштро невреме и да вас све позовем да се молите за жртве као и за чланове њихових породица... У исто време, желим да вас замолим да у овим немилим догађајима помажете једни другима“.

Неколико дана раније, папа је, након подневног Ангелуса, окупљенима на Тргу Св. Петра, који је покрiven снегом, рекао: „Снег је диван, али најдамо се да ће пролеће ускоро доћи“.

ВЕЛИКА БРИТАНИЈА

Помен жртвама

У црквеном центру Коптске цркве у Хартфордширу је 6. јануара одржан помен за жртве бомбардовања у Александрији. Овим поменом је обележена прва годишњица бомбардовања коптске цркве Апостола Марка у којем је 1. јануара 2011. године страдало 23 људи а много њих је било повређено. Том приликом је одржан помен и за жртве насиља у Атфиху, Имбаби и Масперу, и то је била прилика да се окупљени сете и помоле за све оне који су били рањени или су страдали у Египту.

Овом догађају су присуствовали чланови коптске заједнице како и црквене вође и чланови екуменских и међурелигијских група и дипломатских служби. Међу присутнима је био и Архиепископ кантерберијски Рован Вилијамс који је у својој поруци пренео љубав и молитве Цркве Енглеске:

„Дубоко смо свесни духовних дарова Коптске Цркве и молимо се да се ти дарови пројаве у новом, мирном Египту као и да се у Египту поштују толеранција и сарадња међу верским заједницама. Искрено се молимо за добробит читаве нације; и у духу пророка Јеремије надамо се да ћете наставити да „тражите добро граду, у који вас Господ пресели“ (Јер. 27,9).

У БЕОГРАДУ

Историјски развој психијатрије

Средином јануара 2012. године у Београду је представљена књига проф. др Марка Муњизе: „Историјски развој психијатрије – Историја приступа душевно поремећеном човеку и схватања о душевној болести кроз историју и данас“. У препуној сали Коларчеве задужбине, поред аутора, о најинтрагантнијој и најтајанственијој грани медицине говорили су дојавени српске психијатрије: академик др Владета Јеротић, др Јован Букелић, др Будимир Павловић и др Милутин Ненадовић. Књигу је издао Службени гласник у оквиру Едиције: *Друштвена мисао*. Ово је не само историјско штиво, већ и културни догађај у нашој средини, јер аутор даје осврт на све религиозне, културне, друштвене и философске феномене који су утицали на развој психијатријске мисли код нас и у свету. Др Будимир Павловић је подсетио на чињеницу да је Свети Сава, између осталог, и први здравствени просветитељ, као и на значај и улогу манастирских болница: „Ми смо нација која у својој историји имају много манастирских болница. Прву, је у Манастиру Хиландар, 1196. године успоставио Свети Сава, а први ктитор те куће био је Стеван Немања. Може се рећи да је Свети Сава отац српске психијатрије“, нагласио је др Павловић. Др Јован Букелић је подсетио да, у прошлости, доктори често нису знали како да лече дијагностички нејасне случајеве. „Још увек се препричава анегдота, када на отпушној листи једног болесника није уписана дијагноза већ три слова С Б З – што је значило – Сами Бог зна!“, рекао је др Букелић. Књига др Марка Муњизе представља веома значајно дело за све оне који се баве менталним здрављем или и за оне који нису знали пуно о овој области. Њен важан одељак чине религиозни и духовни приступи лечењу душевних болесника. *Марина Марић*

У МЕЛБУРНУ

Фондација Ана и Владе Дивац

У суботу 28. јануара 2012. године, у организацији Српског православног омладинског удружења Аустралије и Новог Зеланда (SOYA) одржано је веома успешно хуманитарно коктел

вече и дружење са Владом и Аном Дијацом. Главни повод овог дешавања било је прикупљање новчаних средстава за помоћ избеглим и интерно расељеним лицима која још увек живе у колективним центрима широм Србије.

Коктел вечери присуствовало је око 250 гостију, међу којима и Епископ Митрополије аустралијско-новозеландске Г. Иринеј и Њена Екселенција, амбасадор Србије у Аустралији, гђа Неда Малетић. Хуманитарна организација Дивац (ХОД) до сада је забринула 2000 особа, обезбедивши им нови дом, а акција забрињавања преосталих избеглих и расељених лица се наставља. Током вечери су приказане две упечатљиве и потресне видео репортаже ХОД-а, о животним судбинама и лошим животним условима лица у колективним центрима, али и о новој нади која им се нуди кроз рад ове хуманитарне организације

Присутнима су се пригодним беседама обратили Епископ Иринеј иprotoјереј-ставрофор о. Милан Милутиновић, духовник омладинске организације SOYA. Владика Иринеј је говорио о труду и напорима Ане и Владе да заједно са Србима Петог континента сакупе довољно средстава да сагrade нову стамбену зграду за социјално становање како би се затворили барем они избеглички центри који се налазе на територији града Београда. У оквиру овог скупа сакупљено је додатних десетак хиљада долара за помоћ српским избеглицама које и петнаест година након краја Отаџбинског рата и даље живе у колективним смештајима.

Извор: Митрополија аустралијско-новозеландска

У ЕПАРХИЈИ ВРАЊСКОЈ
Крсна слава Врања

Поводом прославе Светог Атанасија Великог, заштитника града Врања и 4. Бригаде копнене војске Србије, 31. јануара 2012. године, Његово Преосве-

штенство Епископ врањски Г. Пахомије служио је Свету Литургију у Саборном храму у Врању. Светој Литургији присуствовали су г. Мирољуб Стојчић, грађаначелник Врања са другим градским званичницима, као и командант 4. бригаде Копнене војске Србије генерал Милосав Симовић, са официрима, подофицирима и војницима ове бригаде.

Епископ врањски Пахомије је у беседи подсетио све присутне на значај ослобађања делова јужне Србије од турске власти 1878. године, као и улогу српске војске у овим борбама, под командом ћенерала Јована Белимарковића са припадницима Дринске и Шумадијске дивизије и Првог пешадијског пук „Књаз Милош Велики“. Владика је нагласио потребу да поштујемо своју традицију и да се увек сећамо свих оних који су положили своје животе за „Крст часни, слободу златну и отчаство“. *Извор: Епархија врањска*

У ЕПАРХИЈИ ВАЉЕВСКОЈ

Поводом петогодишњице

Пет година од васпостављања Епархије ваљевске обележено је публиковањем монографије манастира и црквених ризница наше Епархије.

Ово је сигурно јединствена прилика да се на једном месту могу видети кроз писану и фото документацију духовне уметничке и културно-историјске вредности које чувају манастири и цркве у Епархији ваљевској.

У књизи је сабрано готово целокупно благо црквених ризница Епархије ваљевске. Књига има 500 колорних страна са тврдим повезом и златотиском.

Извор: Епархија ваљевска

У БЕОГРАДУ Светигорина књига о Хиландару

Светигора је објавила и осму од планираних десет књига из Едиције: *Немањићки манастири*. Реч је о монографији „Манастир Хиландар“. Ова књига представљена је у подне 2. фебруара 2012. године, у Медија центру у Београду.

До сада су у овој Едицији изашле књиге о Високим Дечанима, Грачаници, Бањској, Светим Арханђелима код Призрена, Морачи, Студеници и Жичи. Преостале су још књиге о манастирима Милешеви и Сопоћанима. О књизи су говорили Његово Високо преосвештенство Митрополит црногорско – приморски Г. Амфилохије, јеромонах Доситеј Хиландарац, проф. др Аника Сковран, Миливој Ранђић и директор Хиландарске задужбине.

Јово Бајић

У МОСТАРУ Годишњица упокојења Алексе Шантића

Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета“ – Градски одбор Мостар је, у четвртак, 2. фебруара 2012. године, обиљежило осамдесет и осму годишњицу од упокојења пјесника Алексе Шантића. Дан сјећања на великог пјесника почeo је поменом на Шантићевом гробу на новом православном гробљу у Ђелушинима, где је положено цвијеће на гроб пјесника. Одмах послије тога у гостопримници код Старе цркве одржана је конференција за штампу. Конференцији су присуствовале бројне медијске куће. Челни људи „Просвјете“ представили су новоусвојени *Правилник „Шантићевих вечери поезије“*, одлуку о додјељивању „Шантићеве награде“, која ће бити до-

САОПШТЕЊЕ Поводом говора мржње Чедомира Јовановића

Поједини новинари су се обратили Информативној служби Српске Православне Цркве и долепотписаном тражећи коментар о изјави Чедомира Јовановића у Новом Саду, 5. фебруара ове године, чија садржина представља досад незабележен испад и напад на Српску Православну Цркву. Да није било ових обраћања, не би смо се бавили оваквим ликом и његовим изјавама, од којих последња представља само кулминацију свих претходних. Наш коментар ће, сходно томе, бити кратак.

Народна мудрост и искуство уче нас да сваки човек суди о другима по само- ме себи. Најбољи пример за то јесте управо ова изјава Чеде Јовановића. У њој се ништа не односи на Српску Православну Цркву него се односи на Јовановићеву пројекцију Српске Православне Цркве, на његову потпуно искривљену представу о Цркви, о којој иначе ништа и не зна. Једноставно, Чеда не говори ништа о Цркви, али открива све о себи. Ко је ту „мутант“, а ко није, дâ се закључивати не само по томе шта ко говори него и како говори, а још више по томе шта реално твори.

Олако и неодговорно је овај човек потценио интелигенцију српског народа и свих житеља Србије. Олако и неодговорно, на никада либералан и никада демократски начин, он на јавном месту иступа са типичним говором мржње и вређа осећања и уверења огромне већине својих суграђана. Тиме уједно крши одредбе више закона (Закона о Црквама и верским заједницама, Закона о дискриминацији и других), одредбе самог Устава Србије, али и одредбе европских и обавезујућих међународних конвенција, у које се иначе лажно заклиње.

Наравно, немамо илузију да ће у бесудној земљи каква је данашња Србија јавни тужилац устати у заштиту Цркве, али смо уверени да су верници Српске Православне Цркве и верници осталих Цркава и верских заједница код нас у довољно мери духовно зрели и друштвено одговорни да не поклоне своје људско и грађанско поверење богоборцима и мрзитељима Цркве.

Уосталом, у Светом Писму Новога Завета, у тексту од пре скоро двадесет векова, читамо: „... Антихрист долази; и сада су се појавили многи антихристи... Од нас изиђоше, али не бејаху од нас...“ (1Јов 2,18–19).

*Епископски бачки др Иринеј,
шорашарол Српске Православне Цркве
Београд, 7. фебруар 2012.*

дијељена на овогодишњој манифестацији „Шантићеве вечери поезије“, те су информисали медије о расписаном конкурсу за „Шантићеву награду“.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

У НЕМАЧКОЈ Епископ Константин у Фрајбургу

Његово Преосвештенство Епископ средњоевропски Г. Константин служио је у суботу 4. фебруара 2012. г. Свету Архијерејску Литургију у Фрајбургу уз саслуживање архијерејског намесника за јужну Немачку, протојереја Братислава Божковића из Штутгарта, протонамесника Миленка Марковића из Филингена, јереја Александра Шкорића из Карлсруеа, надлежног пароха, јереја Јована Гатарића, који је овом приликом одликован правом ношења црвеног појаса, и епархијског ђакона Александра Перковића. Након Свете Литургије осве-

ћен је славски колач поводом Св. Саве и одржана Светосавска приредба.

Извор: Епархија средњоевропска

У ХАЛМСТАДУ Четири крштења

У недељу 5. фебруара 2012. године, на празник Светог свештеномученика Климента Анкирског, Епископ британско-скандинавски Доситеј служио је Свету Архијерејску Литургију у Храму Преподобне Мати Параксеве у Халмстаду. По старој традицији Цркве, Епископ Доситеј је у току Св. Литургије крстio малу

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Милицу, ћерку халмстадског пароха Милана Вукашина и његове супруге Николине. О. Милан је призвао још троје деце верних људи из Халмстада. Зоран Борјановић са супругом Љиљом крстio је сина Јована и ћерку Јовану, Браџо Калаџић са супругом Маријом крстio је ћерку Александру, тако да се заиста осетила благодат заједнице у Светој Тјани крштења.

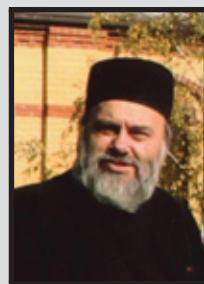
Пошто је крштење неодвојиво од Тела и Крви Христове, јер се причешћем сједињујемо са Христом, први од верника које је Епископ причестио су била новокрштена деца. Његовом Преосвештенству Г. Доситеју саслуживало је свештенство из Шведске и Данске. Богоугодну службу, којој је присуствовао велики број верника из целе Шведске, Данске, Србије, Републике Српске улепшало је и појање хора из Хелсинборга и Халмстада. Након завршене Свете Литургије Епископ Доситеј, присутни свештеници и верни народ узели су учешћа у трпези љубави коју су припремили родитељи новокрштene деце.

Јерје Milan Vukashin

УАРХИЕПИСКОПИЈИ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКОЈ Сећање на оца Петра Илића

Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије, викар Патријарха Српског, 7. фебруара 2012. године је служио Свету Архијерејску Литургију и годишњи парастос за покој душе првопрезвитера-ставрофора Петра Илића у Цркви Св. Василија Острошког на Бежанијској Коси.

Сећање на архимандрита Бенедикта Ј. Ананића (1949-2011)

У Манастиру Раваница у Врднику, 21. јануара 2012. г. Владика сремски Г. Василије, уз присуство свештенства, монахиња, калуђера, родбине и вјерника служио је шестомјесечни помен мом драгом брату Бенедикту. Свој дуги монашки живот од 40 година провео је срцем и душом предан Богу, вјери, православљу, ширећи је и јачајући на свим просторима где је службовао, од родног Славонског Брода и милију Славоније, преко далеке Аустралије, кршовите Далмације и Крке, Бијељине, Попова, Папраће и најзад Свете Фрушке Горе, остављајући за собом неизbrisiv хришћански траг и безбројну духовну дјецу.

Да је мој драги брат био велики духовник, показао је дан његове сахране, када су га, 21. јула 2011. г. испратили Митрополит дабробосански Г. Николај, Владика сремски Г. Василије, преко 100 свештеника, безброј калуђера, монахиња, духовне дјече.

У МОСКВИ

Помоћ српским манастирима и црквама на Ким

На вечерњој служби у суботу 4. фебруара 2012. год., уочи недеље руских новомученика и исповедника, архимандрит Тихон (Шевкунов) настојајељ ставропигијалног Сретењског манастира у Москви, произнео је беседу пред окупљеним верним народом о напорима које манастир намерава да предузме за страдални српски православни народ на Косову и Метохији.

Архимандрит Тихон један је од најугледнијих московских игумана и духовника млађе генерације који активно ради на духовном препороду у Русији. У оквиру Сретењског манастира налази се и Богословски факултет и велика књижара. При Сретењском манастиру, поред издавачке делатности већ годинама ради духовни портал www.pravoslavie.ru који води јеромонах Игнатије Шестаков.

Крајем новембра 2011. у Сретењском манастиру боравио је архимандрит Сава Јањић, игуман манастира Високи Дечани, који је том приликом разговарао са архимандритом Тихоном о видовима помоћи за српски народ. Прелиминарни разговори довели су и до сусрета архимандрита Тихона и јеромонаха Игнатија са Епископом рашко-призренским Г. Теодосијем у Београду, у децембру прошле године. Тада су договорени конкретни предлози за активнију сарадњу и помоћ која би из Руске Православне Цркве била координисана преко Сретењског манастира. Након што је недавно поднео детаљан извештај црквеним властима архимандрит Тихон добио је Патријархов благослов за почетак ове акције братске солидарности. Ова акција представља и реализацију идеје коју је претходних месеци наговестио председавајући Одељења за иностране послове Руске Православне Цркве, Митрополит волоколамски Иларион.

Извор: Епархија рашко-призренска

Уснула је у Господу Монахиња Анастасија (Веселиновић)

Рођена 1918. г. у азбуковачком селу Селанцу код Љубовије у честитој и побожној породици, удаје се за Пантелију Веселиновића са којим ће изродити деветеро деце, од којих ће троје рано напустити овај свет, а од шесторо, четврто је испратила и принела Богу и у службу роду, у манастир: архимандрита Николаја, игуманију Варвару и монахиње Магдалину и Ирину, а син Радојло и ћерка Ружа су засновали своје породице.

У својој 65. години кренула је за својом децом монашким путем. Прве монашке дане провела је у Троноши где се са сином подвизавала, а затим је прешла у Манастир Ђелије код ћерки. Сви се сабирају у Троноши где је свој животни пут окончала 12. јануара 2012, предавши душу своју Господу окружена својим најмилијима.

Сви који су је познавали препознали су у њој истински богольубиву монахињу и мајку која је поглед своје душе увек упирала ка Богу. Њене речи су биле благе и на душу се спуштале као мелем.

Опело је служио Његово Преосвештенство Епископ шабачки Г. Лаврентије, уз саслужење великог броја свештенослужитеља оба реда.

Нека је Господ одмори од подвига тамо где праведни почивају. Њено телесно деци и нама њеној деци духовно остаје да се молимо за покој њене душе, али и да се уздамо у њене молитве јер она истину може да каже Господу: *Ево ја и деса коју ми даде Бог.*

Њено духовно дјеље, Архимандрит Николај радовашнички

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА

електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ

„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
ИНЖЕЊЕРИНГ

Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

КРОЈАЧКА РАДЊА

БАТА

ВЕЛИКИ ЦРЉЕНИ

ВРШИ УСЛУГУ ШИВЕЊА
ПАНТАЛОНА, ПРСЛУКА,
ЈАКНИ, МАНТИЈА И
ОСТАЛОГ ПО ВАШОЈ
ЖЕЉИ И ПО МОДЕЛУ

063 28 56 58
011 81 61 054

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА

ШИРОК ИЗБОР
ПОЛИЕЛЕЈА - ХОРОСА
- РАЗНИХ СВЕЋЊАКА

ЛИГРАП Доо
34312 Белосавци, Топола
телеф./факс +381 34 6883 502
моб. +381 63 602 536
+381 65 8073 135
www.ligrap.com
e-mail: livenicaligrap@yahoo.com

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445

dobrocininstvo@gmail.com
www.dobrocininstvo.spc.rs

СВЕТА ЗЕМЉА ИЗРАЕЛ

ВАСКРС 05 - 20. април
08 - 16. април

Обиђите света места

Христове земаљске отаџбине:
Јерусалим, Витлејем, Назарет, Јерихон ...

БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА
28 - 31. март

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

НАРУЦБЕНИЦА

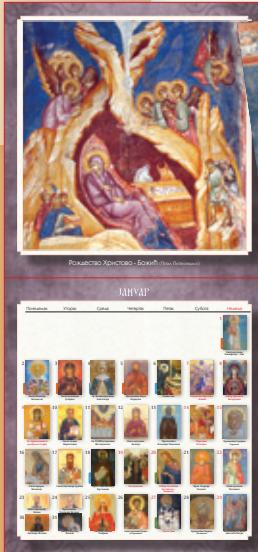
шифра претплатника
(јула/септембра претплате)

Претплаћујем се на
следеће часописе

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Часопис	Годишња претплата		начин слаша (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£ 60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Обичном поштом
			Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25 € 30 € за Европу или 40 € ван Европе	Обичном поштом
			Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе 60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Обичном поштом
			Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€ 25€ за Европу или 35€ ван Европе	Обичном поштом
			Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€ 25€ за Европу или 35€ ван Европе	Обичном поштом
			Авионом

Наруџбеницу слати на адресу:
„Православље“ - Српска Патријаршија - Краља Петра Првог 5 - 11000 Београд - Србија

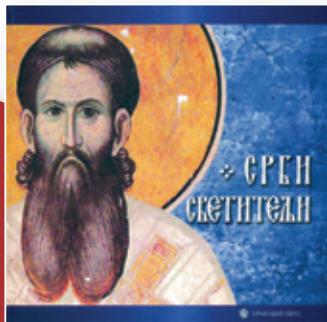
ЗИДНИ ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2012.

31x32 cm, 26 страница

ПРАВОСЛАВНИ ПЛАНЕР 2012.

8x14 cm, 120 страница

СРБИ СВЕТИТЕЉИ

Капитална књига о Србима светитељима, од светог Јована Владимира у X, до светог Јустина Ђелијског у XX веку.

О њиховим животима и духовном подвигу, о њиховој важности за српску духовност, историју и судбину.

20,6x20 cm, 236 страница

НОВО!

ПРИНЦИП ПРЕС

11000 Београд, Цетињска 6; +381 11 322 70 34; 324 56 21
www.turistinfosrbija.com, www.nacionalnarevija.com

ПРАВОСЛАВНИ ПОДСЕТНИК 2012.

Наша стона књига и у 2012, наш роковник, поучник, подсетник.

Овога пута у осам верзија, посвећених некој од највећих

српских крсних слава

(Свети Лука, Свети

Димитрије, Света Петка, Свети

Архангел Михаило, Свети

Никола, Свети Врачи, Свети

Јован Крститељ, Свети Ђорђе).

16,5x24 cm, 384 странице

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА АРХИЕПИСКОПИЈА БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

НАЈВЕЋА ПОНУДА СВИХ ЦРКВЕНИХ ПРОИЗВОДА У СРБИЈИ

Са благословом његове Светости Патријарха Српског Г.Г. Иринеја Производни завод Архиепископије београдско-карловачке ради и делује у згради Патријаршије српске у Београду и произвodi све црквене производе. Производни завод АЕМ је у могућности да у потпуности опреми православне храмове и њено свештенство.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
АРХИЕПИСКОПИЈА
БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКА
ПРОИЗВОДНИ ЗАВОД

КРАЉА ПЕТРА ПРВОГ 5
11000 БЕОГРАД, СРБИЈА

ТЕЛ/ФАКС:
00 381 11 30 25 220

МОБ:

00 381 64 800 43 45
00 381 64 800 43 33

proizvodni.zavod.spc@gmail.com
www.spc-aem.org